

Шостий національний звіт про виконання Україною Конвенції ООН про охорону біологічного різноманіття

Українська версія

грудень 2018 р.

Київ – 2018

Зміст

Вступ.....	4
Список скорочень.....	5
Розділ I. Виконання національних завдань.....	6
Національна ціль 1 (НЦ1). Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.....	6
Національна ціль 2 (НЦ2). Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки	7
Національна ціль 3 (НЦ3). Досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища	10
Національна ціль 4 (НЦ4). Інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління.....	11
Національна ціль 5 (НЦ5). Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі	13
Національна ціль 6 (НЦ6). Забезпечення екологічно збалансованого природокористування.....	15
Національна ціль 7 (НЦ7). Удосконалення регіональної екологічної політики	16
Розділ II. Заходи, вжиті для досягнення національних цілей та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття, оцінка їхньої ефективності, труднощі, потреби	18
1. Підвищення рівня суспільної обізнаності щодо біорізноманіття.....	18
2. Імплементация Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом у сфері збереження біорізноманіття.....	21
3. Запровадження оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки	24
4. Інтеграція планів збереження біорізноманіття до стратегічних і галузевих програм розвитку.....	25
5. Екологізація економіки та екологічна модернізація	27
6. Запровадження інтегрованого управління водними ресурсами	30
7. Ідентифікація пралісів та старовікових лісів Карпат	33
8. Вдосконалення санітарних правил в лісах України та впровадження лісової сертифікації за стандартами FSC	34
9. Оцінка рибних запасів та удосконалення організації рибальства	36
10. Штучне відтворення аборигенних видів риб	40
11. Організація охорони та сталого використання земель сільськогосподарського призначення	41
12. Зниження рівня забруднення довкілля	44
13. Поводження з інвазійними чужорідними видами	47
14. Зниження антропогенного навантаження на вразливі екосистеми	49
15. Відновлення водно-болотних угідь	51
16. Збереження територій, важливих для біологічного та ландшафтного різноманіття	53
17. Оцінка стану, охорона та відтворення видів	56
18. Збереження генетичного різноманіття культурних рослин, одомашнених тварин і диких споріднених видів	61
19. Підвищення стійкості екосистем до зміни клімату, скорочення викидів парникових газів за рахунок екосистемних підходів.....	64
20. Правові та наукові засади накопичення, моніторингу та вільного обміну даними щодо біорізноманіття та його збереження, відкриті кадастри і бази даних.....	67
21. Біобезпека щодо генетично модифікованих організмів.....	70
Розділ III. Оцінка прогресу виконання цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття на національному рівні	72
АБЦ 1 – Обізнаність щодо біорізноманіття	72
АБЦ 2 – Актуалізація біорізноманіття	73

АБЦ 3 – Заохочення та субсидії	74
АБЦ 4 – Стале виробництво та споживання	76
АБЦ 5 – Фрагментація та деградація оселищ	77
АБЦ 6 – Стале рибальство	78
АБЦ 7 – Стале управління ресурсами	80
АБЦ 8 – Забруднення	81
АБЦ 9 – Інвазійні чужорідні види	83
АБЦ 10 – Екосистеми, вразливі до змін клімату	84
АБЦ 11 – Заповідні території	86
АБЦ 12 – Види та вимирання	88
АБЦ 13 – Генетичне різноманіття	89
АБЦ 14 – Екосистемні послуги	91
АБЦ 15 – Кліматична стійкість, секвестрація та відновлення	93
АБЦ 16 – Доступ та вигоди спільного розподілу	94
АБЦ 17 – Національна стратегія з біорізноманіття	95
АБЦ 18 – Традиційне знання	95
АБЦ 19 – Наука та дослідження	96
АБЦ 20 – Мобілізація ресурсів	98
Розділ IV. Опис внеску країни для досягнення цільових завдань Айтї	99
АБЦ 1 – Обізнаність щодо біорізноманіття	99
АБЦ 2 – Актуалізація біорізноманіття	99
АБЦ 3 – Заохочення та субсидії	100
АБЦ 4 – Стале виробництво та споживання	101
АБЦ 5 – Фрагментація та деградація оселищ	101
АБЦ 6 – Стале рибальство	102
АБЦ 7 – Стале управління ресурсами	102
АБЦ 8 – Забруднення	103
АБЦ 9 – Інвазійні чужорідні види	103
АБЦ 10 – Екосистеми, вразливі до змін клімату	104
АБЦ 11 – Заповідні території	104
АБЦ 12 – Види та вимирання	105
АБЦ 13 – Генетичне різноманіття	106
АБЦ 14 – Екосистемні послуги	106
АБЦ 15 – Кліматична стійкість, секвестрація та відновлення	107
АБЦ 16 – Доступ та вигоди спільного розподілу	107
АБЦ 17 – Національна стратегія з біорізноманіття	107
АБЦ 18 – Традиційне знання	108
АБЦ 19 – Наука та дослідження	108
АБЦ 20 – Мобілізація ресурсів	109
Розділ V. Стан впровадження Глобальної стратегії збереження рослин	110
Розділ VI. Біорізноманіття України: оновлена інформація	118
Факти щодо біорізноманіття	118
Заходи, націлені на зміцнення імплементації Конвенції	119

Вступ

Конвенція ООН про охорону біологічного різноманіття (КБР) відкрита для підписання 1992 р. у Ріо-де-Жанейро. Україна підписала Конвенцію у 1992, ратифікувала – у 1994 р.

У 2000 р. в рамках Конвенції було прийнято Картахенський протокол з біобезпеки, який набув чинності 2003 р. (Україною підписаний у 2002 р.). У 2010 р. у Нагої в рамках Конвенції прийнятий Нагойський протокол з регулювання доступу до генетичних ресурсів і спільного використання на справедливій і рівній основі вигод від їх застосування; набув чинності у 2014 р. (Україною протокол не ратифіковано). У 2010 р. також у Нагої, Японія, 10-а конференція сторін КБР (СОР10) затвердила Стратегічний план з біорізноманіття на 2011–2020 роки «Жити в гармонії з природою», який містить 20 цільових задач Айтї щодо біорізноманіття (Aichi Biodiversity Targets, «Айтї таргетів», або АБЦ), які мають бути досягнуті до 2020 р. на глобальному рівні. На виконання світового Стратегічного плану та АБЦ кожна сторона КБР (тобто, кожна країна) мала розробити та затвердити свій національний план дій щодо збереження різноманіття (НПД) як основний інструмент досягнення кожної з АБЦ на національному рівні.

Звіт охоплює період 2013–2017 рр. Крім цього, в звіті розглянуто важливі події та заходи, які мали місце у 2018 р. та є суттєвими для імплементації Конвенції про збереження різноманіття, виконання Стратегічного плану в області збереження біорізноманіття на 2011–2020 рр. і виконання цільових завдань Айтї.

Звіт підготовлено в рамках виконання науково-дослідної роботи «Наукове узагальнення даних та підготовка шостого національного звіту про виконання Україною Конвенції про біорізноманіття» Інститутом зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України спільно з WWF-Україна. Авторами аналітичних нарисів є: Розділи 1 – Годлевська О. В., Василюк О. В., Гольдін П. Є.; Розділи 2–4: АБЦ1 – Обізнаність щодо біорізноманіття – Коваленко О. В. (за участі Полуди А. М.); АБЦ 2 – Актуалізація біорізноманіття – Василюк О. В., Годлевська О. В., Гольдін П. Є.; АБЦ 3 – Заохочення та субсидії – Атамась Н. С., Гольдін П. Є., Годлевська О. В.; АБЦ 4 – Стале виробництво та споживання – Денищик О. Ю.; АБЦ 5 – Фрагментація та деградація оселищ – Плига А. В.; АБЦ 6 – Стале рибальство – Бузевич І. Ю., Чащин О. К., Гоч І. В.; АБЦ 7 – Стале управління ресурсами – Плига А. В., Годлевська О. В., Бузевич І. Ю., Гольдін П. Є.; АБЦ 8 – Забруднення – Гхазалі М. А., Рубан А. В.; АБЦ 9 – Інвазивні чужорідні види – Куцоконь Ю. К., Бузевич І. Ю., Чащин О. К.; АБЦ 10 – Вразливі екосистеми – Садогурська С.С.; АБЦ 11 – Заповідні території – Василюк О. В., Годлевська О. В., Гольдін П. Є., за участі А. М. Полуди; АБЦ 12 – Види та вимирання – Костюшин В. А., Некрасова О. Д., Полуда А. М., Іванова В. А., Гольдін П. Є.; АБЦ 13 – Генетичне різноманіття – Вишневський Л. В., Сидоренко О. В. (тваринництво), Рябчун В. К., Задорожна О. А., Кузьмишина Н. В., Богуславський Р. Л. (рослинництво); АБЦ 14 – Екосистемні послуги – Коломицев Г. О.; АБЦ 15 – Кліматична стійкість, секвестрація та відновлення – Садогурська С. С.; АБЦ 16 – Доступ та вигоди спільного розподілу (Нагойський протокол) – Василюк О. В.; АБЦ 17 – Національна стратегія та національний план дій – Василюк О. В., Годлевська О. В., Гольдін П. Є.; АБЦ 18 – Традиційне знання – Куземко А. А., Василюк О. В.; АБЦ 19 – Наука та дослідження – Атамась Н. С., Гхазалі М. А.; АБЦ 20 – Мобілізація ресурсів – Атамась Н. С.; Розділ 5 щодо впровадження Глобальної стратегії збереження рослин – Куземко А. А., Перегрим М. М.; Розділ 6 з оновленим профайлом країни – під редакцією Гольдіна П. Є. Редактори: Годлевська О. В., Гольдін П. Є., Гхазалі М. А., Дзеверін І. І., Лашкова О. І.

Подяка

Автори та редактори висловлюють щире подяку всім, хто допомагав у підготовці звіту: Болдиревій Д. І., Бурковському О. В., Гозак Н. О., Гроньській Л. С., Домашлінцю В. Г., Драпалюк А. М., Корнеєву С. В., Мельник Ю., Павелку А. В., Петрович О. З., Прядко С., Пустовіт Н. А., Савченко М. О., Сону М. О., Тарасовій-Красівій О. С., Тестову П. С., Фишко Н. М., ШEVERІ М. В., ШИРЯЄВІЙ Д. В., ЯКОВЛЕВУ М. В., ЯШКИНІЙ М.

Щиро дякуємо всім установам, які надали звітні матеріали з імплементації КБР.

Фото на обкладинці: *Pelecanus onocrotalus*, Дунайський біосферний заповідник (автор: М. Яковлєв)

Список скорочень

АБЦ	Цільове завдання Айтї щодо біорізноманїття
ГО	Громадська організація
ЗУ	Закон України
Конвенція про біорізноманїття	Конвенція ООН про охорону біологічного різноманїття
Конвенція про боротьбу з опустелюванням	Конвенція ООН про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці
КМУ	Кабінет Міністрів України
Мінагрополітики України	Міністерство аграрної політики та продовольства України
Мінприроди України	Міністерство екології та природних ресурсів України
НААН	Національна аграрна академія наук України
НАН України	Національна академія наук України
НПД 2011–2015	Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки
НПП	Національний природний парк
НСБР	Національна стратегія з біорізноманїття (Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»)
НЦ	Національна ціль щодо біорізноманїття
ПЗФ	Природно-заповідний фонд
ЦСР	Ціль(і) сталого розвитку
ЧКУ	Червона книга України

Розділ I. Виконання національних завдань

Україна в якості офіційно затвердженого національного плану дій на виконання світового Стратегічного плану та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття (АБЦ) представила Закон України від 2010 р. «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>). Цим документом визначено сім національних цілей.

Моя країна затвердила національні цільові завдання в області збереження біорізноманіття або прийняла еквівалентні обов'язки у зв'язку зі Стратегічним планом 2011–2020 та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

Національна ціль 1 (НЦ1). Підвищення рівня суспільної екологічної свідомості

Обґрунтування

Необхідність підвищення рівня інформованості та освіченості населення щодо питань збереження та охорони природного середовища, поширення інформації; підвищення кваліфікації державних службовців, до компетенції яких належать питання охорони навколишнього природного середовища; необхідність підтримки та сприяння громадським об'єднанням та громадам, залученим до охорони навколишнього середовища; створення інформаційно-експериментальних та демонстраційно-навчальних центрів підтримки заходів з впровадження і поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій тощо.

Ціль та завдання також прямо відповідають зобов'язанням за Орхуською конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля; вони також відповідають виконанню багатьох інших міжнародних договорів у галузі охорони природного середовища, підписаних та ратифікованих Україною, та / або їх відповідних резолюцій та рішень.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконанню цілі прямо або опосередковано сприяють положення чинних нормативно-правових актів, зокрема:

законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про екологічну мережу України», «Про За-

гальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про рослинний світ», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про Червону книгу України»; «Положення про Зелену книгу України» та інших, «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки».

Посилання та файли

- Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24.06.2004 № 1864-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про рослинний світ» (від 09.04.1999 № 591-XIV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/591-14>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Закон України «Про Червону книгу України» (від 07.02.2002 № 3055-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3055-14>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1286 «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-p>

Національна ціль 2 (НЦ2). Поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки

Обґрунтування

Необхідність підвищення рівня екологічної безпеки шляхом запровадження комплексного підходу до проведення оцінки ризиків, запобігання та мінімізації наслідків стихійних лих відповідно до Йоганнесбурзького плану дій, зменшення обсягу викидів загальнопоширених забруднюючих речовин, впровадження та / або інтенсифікація заходів з охорони водних ресурсів та зменшення їхнього забруднення, з охорони земель і ґрунтів та управління ними на засадах сталого розвитку; необхідність збільшення площі лісів; впровадження безпечних технологій та нормативів у галузі видобутих корисних копалин, контролю якості води; захист від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру; належне поводження з відходами та небезпечними хімічними речовинами; мінімізація впливу наслідків Чорнобильської аварії (радіоекологічний моніторинг, перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему тощо).

НЦ 2 відповідає виконанню положень підписаних та ратифікованих міжнародних договорів, зокрема: Конвенції про захист Чорного моря від забруднення, Конвенції про охорону і використання транскордонних водотоків і міжнародних озер, Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, Конвенції про боротьбу з опустелюванням тощо.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконання цілі прямо або опосередковано сприяють положення чинних нормативно-правових актів, зокрема:

- Земельного, Водного, Лісового кодексів України, а також Кодексу про надра;
- законів України «Про відходи», «Про державний земельний кадастр», «Про екологічну мережу України», «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему», «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 рр.», «Про землеустрій», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про природно-заповідний фонд України», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про тваринний світ»;
- «Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням», «Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030», «Плану заходів з виконання Стокгольмської Конвенції про стійкі органічні забруднювачі», «Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року», «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» тощо.

Посилання та файли

- Водний кодекс України (Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
- Земельний кодекс України (Закон України від 25.10.2001 № 2768-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
- Кодекс України про надра (Закон України від 27.07.1994 № 132/94-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр>
- Лісовий кодекс України (Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
- Закон України «Про відходи» (від 05.03.1998 № 187/98-ВР) –

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>

- Закон України «Про Державний земельний кадастр» (від 07.07.2011 № 3613-VI) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3613-17>
- Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24.06.2004 № 1864-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
- Закон України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» (від 11.12.1998 № 309-XIV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-14>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про землеустрій» (від 22.05.2003 № 858-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/858-15>
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (від 16.10.1992 № 2707-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» (від 30.06.1995 № 255/95-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр>
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (від 16.06.1992 № 2456-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (від 08.07.2011 № 3677-VI) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Закон України «Про тваринний світ» (від 13.12.2001 № 2894-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
- Закон України «Про Червону книгу України» (від 07.02.2002 № 3055-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3055-14>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p#n8>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р «Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-p#n8>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.07.2012 № 589-р «Про затвердження плану заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/589-2012-p#n7>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-p>

Національна ціль 3 (НЦЗ). Досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища

Обґрунтування

Необхідність забезпечення біобезпеки населення, зокрема через: запобігання порушенням та дотримання санітарно-гігієнічних вимог до якості повітря в населених пунктах, до якості поверхневих вод у місцях інтенсивного водокористування населенням, до якості води, що використовується для потреб питного водопостачання та приготування їжі сільським населенням; підготовка цільової програми проведення оцінки та запобігання ризикам здоров'ю населення України від чинників навколишнього природного середовища; виявлення зон екологічного ризику та підготовка державної цільової програми зниження техногенного тиску на здоров'я населення зон екологічного ризику; посилення державного екологічного контролю за дотриманням законодавства у процесі розміщення, будівництва, експлуатації нових техногенних об'єктів; створення інституційних засад для інформування населення щодо екологічних ризиків; розвиток державної системи моніторингу навколишнього природного середовища шляхом її модернізації, посилення координації діяльності суб'єктів моніторингу та вдосконалення систем управління даними як основи для прийняття управлінських рішень.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконання цілі прямо або опосередковано сприяють положення чинних нормативно-правових актів, зокрема:

- Водного кодексу;
- законів України «Про відходи», «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 рр.», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про питну воду та питне водопостачання», «Про природно-заповідний фонд», «Про рослинний світ», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про тваринний світ» тощо;
- «Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року», «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки».

Посилання та файли

- Водний кодекс України (Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
- Закон України «Про відходи» (від 05.03.1998 № 187/98-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (від 16.10.1992 № 2707-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (від 16.06.1992 № 2456-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Закон України «Про рослинний світ» (від 09.04.1999 № 591-XIV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/591-14>
- Закон України «Про тваринний світ» (від 13.12.2001 № 2894-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-р>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-р>

Національна ціль 4 (НЦ4). Інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління

Обґрунтування

Необхідність розроблення та впровадження нормативно-правового забезпечення обов'язковості інтеграції екологічної політики до інших документів; інституційна розбудова і посилення ефективності державного управління в природоохоронній галузі; розвиток партнерства між секторами суспільства з метою залучення до планування і реалізації природоохоронної політики всіх зацікавлених сторін; впровадження систем екологічного управління та підготовка державних цільових програм з екологізації окремих галузей національної економіки; впровадження нових стандартів з метою екологізації галузей промисловості та енергетики, транспорту, житлово-комунального господарства та будівництва, сільського господарства; розроблення і впровадження системи стимулів для суб'єктів господарювання, що впроваджують систему екологічного управління; тощо.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
- Національний / федеральний
- Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

☐	1	☐	6	☐	11	☐	16
☒	2	☒	7	☐	12	☒	17
☒	3	☒	8	☐	13	☐	18
☒	4	☐	9	☐	14	☐	19
☐	5	☐	10	☒	15	☐	20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

☐	1	☐	6	☐	11	☐	16
☐	2	☐	7	☒	12	☐	17
☐	3	☐	8	☐	13	☐	18
☐	4	☐	9	☐	14	☐	19
☒	5	☐	10	☐	15	☒	20

Інша важлива інформація

Ціль та визначені завдання пов'язані, прямо або опосередковано, з нормами та положеннями українського законодавства, зокрема:

- Земельного та Водного кодексів України;
- законів України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку» та інших;
- а також «Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням», «Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року», «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» та інших.

Посилання та файли

- Водний кодекс України (Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
- Земельний кодекс України (Закон України від 25.10.2001 № 2768-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (від 16.10.1992 № 2707-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-р>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р «Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» –

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-p#n8>

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-p#n8>

Національна ціль 5 (НЦ5). Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі

Обґрунтування

Необхідність створення системи запобігання та контролю щодо видів-вселенців; контроль за торгівлею видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення; просвітництво щодо цінності екосистемних послуг та подальше застосування вартісної оцінки екосистемних послуг; збільшення площі національної екомережі, запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття і розширення площі природно-заповідного фонду; впровадження екосистемного підходу в управлінську діяльність та адаптація законодавства України у сфері збереження навколишнього природного середовища до вимог директив Європейського Союзу; створення мережі центрів штучного розведення та реакліматизації рідкісних видів рослин і тварин та тих, що перебувають під загрозою зникнення; створення системи економічних важелів, які би сприяли збереженню біо- та ландшафтного різноманіття та формуванню екомережі; вжиття заходів з припинення катастрофічного зменшення запасів водних живих ресурсів.

Відповідає виконанню положень міжнародних договорів, стороною яких є Україна, зокрема: Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі, Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (CMS) та угод EUROBATS, ACCOBAMS, AEWА; Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES); Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином, як середовище існування водоплавних птахів; Конвенції про захист Чорного моря від забруднення; Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини; Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат; Європейської ландшафтно-конвенції.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконанню цілі прямо або опосередковано сприяють положення чинних нормативно правових актів, зокрема:

- законів України «Про екологічну мережу України», «Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про природно-заповідний фонд України», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про Червону книгу України» та інших;
- «Положення про Зелену книгу України», «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» тощо.

Посилання та файли

- Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24.06.2004 № 1864-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (від 16.06.1992 № 2456-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (від 08.07.2011 № 3677-VI) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
- Закон України «Про рослинний світ» (від 09.04.1999 № 591-XIV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/591-14>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Закон України «Про тваринний світ» (від 13.12.2001 № 2894-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
- Закон України «Про Червону книгу України» (від 07.02.2002 № 3055-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3055-14>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-p>
- постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1286 «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-p>

Національна ціль 6 (НЦ6). Забезпечення екологічно збалансованого природокористування

Обґрунтування

Необхідність забезпечення невиснажливого використання природних ресурсів, подальшого розвитку національної системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища, підготовки Концепції сталого споживання та виробництва, запровадження системи механізмів стимулювання виробника до сталого та відновлюваного природокористування і охорони навколишнього природного середовища, запровадження новітніх більш чистих технологій, інновацій у сфері природокористування, підвищення енергоефективності виробництва, збільшення обсягу використання відновлюваних і альтернативних джерел енергії, збільшення частки земель, що використовуються в органічному сільському господарстві, створення екологічно та економічно обґрунтованої системи платежів за спеціальне використання природних ресурсів та збору за забруднення навколишнього природного середовища для стимулювання суб'єктів господарювання до раціонального природокористування, реформування діючої системи фондів охорони навколишнього природного середовища.

Відповідає виконанню положень підписаних та ратифікованих Україною міжнародних договорів, зокрема: Конвенції ООН про зміну клімату, Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконанню цілі, прямо або опосередковано, сприяють положення чинних нормативно правових актів, зокрема:

- законів України «Про екологічну мережу України», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про рослинний світ», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про тваринний світ»;
- «Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», «Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням», «Плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року», «Концепції Загальнодержавної програми

збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки».

Посилання та файли

- Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24.06.2004 № 1864-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (від 16.10.1992 № 2707-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (від 08.07.2011 № 3677-VI) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
- Закон України «Про тваринний світ» (від 13.12.2001 № 2894-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p#n8>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005-2025 роки» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 271-р «Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-p#n8>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2017-p#n8>

Національна ціль 7 (НЦ7). Удосконалення регіональної екологічної політики

Обґрунтування

Необхідність удосконалення регіональної політики з урахуванням екологічної складової, зокрема розроблення та виконання регіональних планів дій з охорони навколишнього природного середовища, які включають розроблення методології та підготовку місцевих планів дій впровадження екологічної складової в стратегічні документи розвитку міст та регіонів, розроблення нормативно-правової бази щодо еколого-економічних макрорегіонів, проведення класифікації регіонів за рівнями техногенно-екологічних ризиків, створення відповідних банків геоінформаційних даних і карт, реалізація пілотного проекту щодо поєднання системи територіального планування з процедурами довгострокового прогнозування, еколого-соціально-економічного планування та проведення стратегічної екологічної оцінки, розвиток партнерства "громадськість-влада-бізнес" на регіональному рівні, зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище.

Відповідає виконанню положень підписаних та ратифікованих Україною Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини.

Рівень застосування

- Регіональний / багатосторонній – вкажіть відповідну область
 Національний / федеральний
 Субнаціональний – вкажіть відповідну область

Відповідність національної цілі та АБЦ

Прямий зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Опосередкований зв'язок національної цілі та АБЦ

- 1 6 11 16
 2 7 12 17
 3 8 13 18
 4 9 14 19
 5 10 15 20

Інша важлива інформація

Виконанню цілі прямо або опосередковано сприяють положення чинних нормативно-правових актів, зокрема законів України «Про екологічну мережу України», «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки», «Про охорону атмосферного повітря», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про стратегічну екологічну оцінку» тощо, а також положення «Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року», «Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» та інших.

Посилання та файли

- Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24.06.2004 № 1864-IV) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
- Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» (від 21.09.2000 № 1989-III) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (від 16.10.1992 № 2707-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-XII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII) – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/59/f430556n25.doc>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.09.2004 № 675-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2004-p>

Розділ II. Заходи, вжиті для досягнення національних цілей та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття, оцінка їхньої ефективності, труднощі, потреби

В цьому розділі наведено найголовніші заходи, вжиті для досягнення цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

1. Підвищення рівня суспільної обізнаності щодо біорізноманіття

Правові та регуляторні заходи, націлені на створення системи інформування та забезпечення доступу до інформації стосовно охорони, збереження та сталого використання біорізноманіття.

Основні завдання і цілі щодо підвищення рівня суспільної екологічної свідомості, поширення знань щодо біорізноманіття визначені низкою стратегічних і програмних документів, таких як Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 р.» (НСБР) (2010 р.), Концепція Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки, Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки та інші документи.

Створення національної інформаційної системи охорони довкілля є однією з основних дій в рамках цього заходу. Уряд схвалив [Концепцію створення Загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля» \(2018 р.\)](#). Нею передбачено створення загальнодержавної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи доступу до інформації, системне інформування про діяльність органів виконавчої влади, постачання даних до кадастрів природних ресурсів тощо.

Діють інформаційні центри (Орхуський інформаційний центр та відповідні підрозділи обласних державних адміністрацій), що також відповідає засадам Орхуської конвенції.

Наказ Мінприроди «[Щодо екологічного паспорту регіону](#)» (2014 р.) визначає порядок звітності щодо взаємодії із громадськістю та ЗМІ. Документ є важливим для опосередкованої оцінки зацікавленості населення питаннями збереження біорізноманіття. Щорічні екологічні паспорти регіонів є у відкритому доступі на сайті Мінприроди.

НСБР передбачає контроль за збільшенням частки екологічної реклами в ЗМІ, участь громадськості у прийнятті рішень, розроблення і реалізацію Стратегії екологічної освіти з метою сталого розвитку, розвиток мережі екопросвітницьких центрів та створення системи екологічного навчання та підвищення кваліфікації держслужбовців. Протягом звітного періоду створено Міжгалузевий координаційний центр, робочу групу та партнерську мережу з розвитку освіти для сталого розвитку (ОСР), розроблено програмне та навчально-методичне забезпечення та впроваджено окремі ініціативи щодо ОСР.

Створення екопросвітницьких центрів пов'язане переважно з установами природно-заповідного фонду. Щорічно організовуються екологічні літні табори у національних природних парках («Деснянсько-Старогутський», «Подільські Товтри», «Гуцульщина», «Ужанський», «Прип'ять-Стохід»).

В рамках євроатлантичної інтеграції та співробітництва Україна–НАТО в плани дій включено питання екологічної освіти та просвітницької діяльності. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.) наголошує на екологізації освіти відповідно до принципів сталого розвитку. Визначено напрямки дій задля покращення обізнаності населення щодо охорони природи та порядок інформаційно-просвітницької діяльності.

Наукові інституції, установи ПЗФ, громадські організації, навчальні заклади різного рівня проводять заходи з популяризації знань серед широких верств населення: всеукраїнські ініціативи «Дні науки», «Наукові пікніки» (Science Picnics in Ukraine), Всеукраїнський Фестиваль науки, Міжнародні Дні рослин та інші. Кількість всеукраїнських просвітницьких заходів та їхніх учасників постійно зростає. У 2015 році Україна посіла третє місце у світі за кількістю проведених заходів у рамках весвітньої просвітницької ініціативи «Міжнародні Дні рослин», Fascination of Plants Day, під егідою Європейської організації біологів рослин (EPSO), у 2017 р. – п'яте. Налагоджуються зв'язки з аналогічними

проектами у країнах ЄС. У публічний простір вводяться традиційні знання корінних народів, зокрема кримли, що мешкають на території, яка на сьогодні окупована Російською Федерацією: підготовлено популярний ботанічний довідник «Ілюстрований словник кримськотатарських назв рослин».

Україна бере участь у пан'європейських проектах розвитку citizen science (BirdID).

Щорічно відбуваються масові заходи, присвячені поширенню знань щодо важливості тварин та рослин в житті людей та для Землі. Регулярно проходять кампанії з популяризації та збереження видів дикої фауни (Всесвітні дні мігруючих птахів, Європейська ніч кажанів тощо). Підготовлено видання енциклопедії мігруючих видів диких тварин України.

Організовано навчальні курси з екології, збереження біо- та ландшафтного різноманіття при підготовці спеціалістів II і III рівня освіти у відповідних навчальних закладах і наукових установах. У співпраці з Адміністративним органом Канади підготовлено та видано посібники із розпізнавання видів, що знаходяться під охороною CITES – ссавці (мисливські трофеї), птахи, плазуни, риби (осетрові), членистоногі – для працівників Держекоінспекції в пунктах пропуску через державний кордон.

Видано та поширено інформаційні матеріали, присвячені біорізноманіттю (науково-популярна література, буклети, онлайн-ресурси, листівки, плакати, календарі тощо). Проведено кампанії соціальної реклами.

Національний банк України видав пам'ятні монети, присвячені рідкісним видам тварин і рослин – серія «Флора і фауна України» та «Фауна у пам'ятках культури України».

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 1, АБЦ 1, АБЦ 11, АБЦ 12

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
- Захід частково ефективний
- Захід неефективний
- Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проаналізовано наявні нормативні акти, звіти державних установ та аналітичні публікації неурядових організацій. Напрямки оцінки: наявність інформаційної системи та прогрес у її створенні, факт регулярної публікації доповідей та іншої звітної інформації, екологічна реклама, оцінка екологічної обізнаності громадян, стратегічні кроки в сфері екоосвіти та розвиток мережі екопросвітницьких центрів.

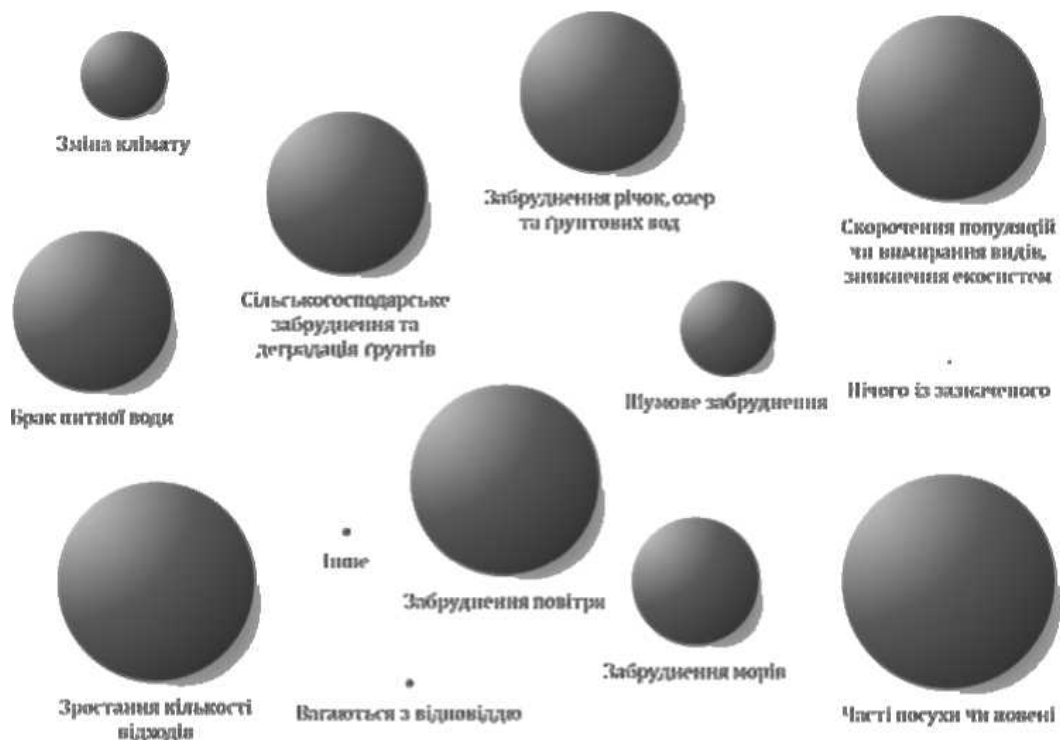
Прогрес виконання заходу у звітній період мав нерівномірний характер (хоча слід зважати на комплексний характер даного заходу – створення загальнодержавної системи інформування та надання власної інформації). Концепцію системи «Відкрите довкілля» було затверджено лише наприкінці 2018 р. Тому, навіть зважаючи на залучення громадськості до обговорення формату цієї системи, прогрес за цим критерієм оцінюється як недостатній. Протягом звітнього періоду основним порталом для розміщення інформації був вебсайт Мінприроди та інші профільні вебплатформи. Проведений у 2016 р. аналіз екологічної освіти в Україні свідчить про часткову ефективність заходів для реалізації Концепції екологічної освіти та про необхідність їх моніторингу, особливо щодо базової та післядипломної освіти.

Прогрес щодо надання регулярної інформації та звітів про стан охорони та збереження навколишнього природного середовища різниться за роками. Так, остання Національна доповідь про стан довкілля охоплює 2015 р., Звіт про реалізацію Національної екологічної політики – 2012 р., а найновіша доповідь «Громадська оцінка національної екологічної політики» доступна тільки за 2015 р. Водночас, забезпечено доступ до певних наборів даних, зокрема до екологічних паспортів регіонів, звітності з прогресу у виконанні регіональних та національних планів тощо.

Збір статистичних даних стосовно екологічної реклами наразі не проводиться. У Національних допо-

відях про стан навколишнього природного середовища за 2013–2015 рр. та в екологічних паспортах регіонів надана обмежена статистична інформація щодо кількості публікацій, поданих до друкованих ЗМІ, проте частіше звіти пропонують якісні характеристики проведеної роботи («постійно», «регулярно») замість кількісних та тематичних даних.

Зрештою, системний моніторинг обізнаності громадськості з питань біорізноманіття нині відсутній. Питання досліджувала низка неурядових організацій, недержавних аналітичних центрів та ПРООН ГЕФ, проте кожне дослідження використовувало різне формулювання питань та робило фокус на різних проблемах (стурбованість екологічними проблемами, розуміння поняття «екологічні права», асоціація слова «довкілля» зі збереженням живої природи). Тому визначення реальних трендів рівня обізнаності не є можливим.

Найважливіші екологічні проблеми на думку населення України

Діаметр кульки відображає кількість людей, що обрали запропоновані відповіді.

Дані взяті з аналітичного звіту «Екологічний портрет громадянина України» (<http://www.rac.org.ua/uploads/content/482/files/webenvportraitfullversion2018.pdf>).

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Сайт Мінприроди – <https://menr.gov.ua>
- Орхуський центр – <https://menr.gov.ua/content/orhuskiy-centr.html>; <https://www.facebook.com/OrhusCentrKyiv>
- Екологічні паспорти регіонів – <https://menr.gov.ua/content/ekologichni-pasporti-regioniv.html>
- Мінприроди відкрило доступ до 12 наборів даних – <https://menr.gov.ua/news/31557.html>
- Звіти Мінприроди – <https://menr.gov.ua/timeline/Zviti.html>
- Результативність та практична цінність звітів про стан довкілля для формування політики та інформування громадськості в Україні (жовтень 2017 р., European Environment Agency) – <https://bit.ly/2LhjMF4>
- ENI SEIS II East. Implementation of the Shared Environmental Information System (SEIS) principles and practices in the ENP East region. Ukraine profile – <https://bit.ly/2ZvA2ez>
- Міжнародний процес «Освіта в інтересах сталого розвитку» – <http://ecoosvita.org.ua>

- Дні науки – <https://dni-nauky.in.ua>
- Всеукраїнський фестиваль науки – <http://festival.nas.gov.ua>
- Західноукраїнське орнітологічне товариство. Курси «BirdID» – <http://zuotov.blogspot.com/p/birdid.html>
- Міжнародна ніч кажанів в Україні – http://kazhan.org.ua/ukr/projects/pr_ibn_2013.htm
- Міжнародний день рослин в Україні / Fascination of Plants Day n Ukraine – <https://plantday18may.org/category/europe/ukraine>, <https://www.facebook.com/fopd.ukraine>
- Флора українського суб-Середземномор'я мовою кримли. Про проект ілюстрованого словника кримськотатарських фітонімів (дата публікації 30.08.2017) – <http://bit.ly/2PixBrT>
- Аналітичний звіт «Екологічний портрет громадянина України». 2018 р. – <http://bit.ly/2L0pyM0>
- Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
- Наказ Мінприроди від 26.10.2015 №399 «Про затвердження Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1414-15>
- Наказ Мінприроди від 14.03.2018 № 88 «Про затвердження плану заходів» https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_088.pdf
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2018 № 825-р «Про схвалення Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи “Відкрите довкілля”» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2018-p>
- Радовенчик В.М., Радовенчик Я.В., Качула І.Г. Доступ до екологічної інформації в Україні // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Хімічна інженерія, екологія та ресурсозбереження. – 2016. – № 1. – С. 75–81. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_hier_2016_1_17
- Ісаєнко В.М. SWOT-аналіз і аналіз прогалін (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі освіти й науки та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо. – Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2016. – 106 с. – <http://bit.ly/341dlzz>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

2. Імплементация Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом у сфері збереження біорізноманіття

Комплекс правових та регуляторних заходів, націлених на входження України до європейського правового простору. Євроінтеграція є головним драйвером в модернізації законодавства України щодо збереження біорізноманіття.

Юридичною засадою для євроінтеграційних процесів у природоохоронній галузі є Розділ V, Глава 6 Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. Додатком XXX до Угоди про асоціацію передбачено наближення національного законодавства до законодавства ЄС у секторі «Охорона природи». З 2017 р. діє План заходів з виконання Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом; він частково охоплює завдання АБЦ 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 17 та передбачає вдосконалення управління відходами, захист мігруючих видів диких птахів, впровадження Пташиної та Оселищної директив, розвиток Смарагдової мережі, стимулювання природоохоронної освіти, імплементацию законодавства щодо Азовського та Чорного морів, удосконалення басейнового управління водними ресурсами та запобігання забрудненню вод тощо. З виконанням плану пов'язані: «Порядок розроблення плану управління річковим басейном», Закони України «Про внесення змін до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», «Про ратифікацію договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво в галузі охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер», «Про

ратифікацію Угоди про фінансування Дунайської транснаціональної програми». Мінприроди представило на громадське обговорення проект Закону «Про території Смарагдової мережі».

У зменшенні забруднення довкілля Планом заходів з виконання Угоди передбачено транспозицію вимог відповідних директив до національного законодавства України (див. захід 12).

Розроблення природоохоронних законопроектів та підвищення інституційної спроможності зацікавлених сторін відбувається за підтримки Європейської комісії, ПРООН ГЕФ, окремих країн-партнерів та інших. У реалізації проектів задіяні компанії (наприклад, EPTISA) та громадські організації (наприклад, EPL).

APENA – проект ЄС «Підтримка України в апроксимації напрацьованого законодавства ЄС у сфері навколишнього середовища» (з 2015 р.) для допомоги у розробленні проектів законів та нормативних актів, підвищення інституційної спроможності Мінприроди та інших заінтересованих сторін та обізнаності суспільства.

Розбудова Смарагдової мережі України охоплює низку громадських ініціатив, націлених на збір даних та обґрунтування статусу потенційних об'єктів Смарагдової мережі.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 1, НЦ 2, НЦ 4, АБЦ 1, АБЦ 2, АБЦ 8, АБЦ 11, АБЦ 12

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проведено аналіз законів, нормативних актів, їхніх проектів та звітних документів.

Є прогрес з визначення об'єктів Смарагдової мережі, ведення Червоної книги України (див. заходи 16, 17). Прийнято низку нормативно-правових актів на імплементацію директив ЄС (див. заходи 3, 4, 5, 6, 12, 21). Інші акти знаходяться на різних стадіях розроблення. Реалізовано кілька спільних успішних проектів у сферах водних ресурсів, горизонтального екологічного законодавства, відходів та промислових викидів тощо.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Євроінтеграційний портал: Текст Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС – <https://eu-ua.org/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106 «План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» – <http://bit.ly/2zphb6i>
- Звіти про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС – <https://bit.ly/2LkuQQ4>
- Закон України від 24.05.2012 № 4836-VI «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>
- Закон України від 04.10.2016 № 1641-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1641-19>
- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 23 «Про затвердження Типового положення про басейнові ради» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-17>
- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 25 «Про виділення суббасейнів та водогосподарських ділянок

у межах встановлених районів річкових басейнів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0208-17>

- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 26 «Про затвердження Порядку розроблення водогосподарських балансів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-17>
- Наказ Мінприроди від 06.02.2017 № 45 «Про затвердження Переліку забруднюючих речовин для визначення хімічного стану масивів поверхневих і підземних вод та екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0235-17>
- Наказ Мінприроди від 03.03.2017 № 103 «Про затвердження Меж районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-17>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2017 № 336 «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2017-п>
- EPTISA Worldwide. Ukraine – <http://www.eptisa.com/en/eptisa-worldwide/europe/ukraine>
- Eptisa wins new project in Ukraine: Support to Ukraine in approximation of EU Environmental Acquis (September 10, 2015) – <https://bit.ly/2LakaFh>
- МБО «Екологія – Право – Людина» – <http://epl.org.ua/en>
- APENA: Проект ЄС «Підтримка України в апроксимації напрацьованого законодавства ЄС у сфері навколишнього середовища» – <http://env-approx.org/index.php/ua>
- Мережа Емеральд в Україні (Public nature conservation initiative «Emerald – Natura 2000 in Ukraine») – <http://pryroda.in.ua/emerald>
- Смарагдова мережа та Натура 2000 – http://wwf.panda.org/uk/our_work/pa_networks
- Полянська К.В., Борисенко К.А., Павlachик П., Василюк О. В. та ін. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні. – Київ, 2017. – 304 с. – <https://bit.ly/2MHJJAr>

Інша відповідна інформація

Ключову роль у розробці та просуванні законопроектів відіграють фінансовані ЄС проекти та активність громадських організацій.

Книга «Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні» містить першу версію «тіньового списку» (78 територій), пропозиції щодо майбутньої роботи та рекомендації експертів щодо засад з розвитку мережі.

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Положення ключових для охорони біорізноманіття Пташиної та Оселищної директив поки представлені в національному законодавстві України в неповному обсязі. Проекти законів про імплементацію директив та «Про об'єкти Смарагдової мережі» перебувають на стадії розробки.

Зусиллями заінтересованих сторін та громадського сектора створений великий масив природоохоронних ініціатив, проте прийняття та затвердження відповідних нормативних актів та їх імплементація уповільнені та ускладнені.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Мінприроди виносить на громадське обговорення законопроект «Про території Смарагдової мережі» – <https://bit.ly/2Zm5GvR>
- Остап Семерак: Угода про асоціацію вимагає якнайшвидшого впровадження в Україні Пташиної та Оселищної директиви – <https://bit.ly/2ruNsVs>
- Карта «Чиста вода» – <https://bit.ly/2HqHXje>

- Звіт Міністерства екології та природних ресурсів щодо виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони за III квартал 2018 року – <https://bit.ly/2HqHXje>
- Геопортал «Водні ресурси України» – <http://map.davr.gov.ua:44481>
- Належне екологічне врядування в Україні: відповідність європейським принципам. Аналітичний документ. – ВЕГО «МАМА-86», 2018. – 36 с. – <https://bit.ly/2HtrydJ>
- Як підвищити ефективність реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на регіональному рівні. Аналітичний документ. – Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля", 2018. – 20 с. – <https://bit.ly/2HtrydJ>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

3. Запровадження оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки

Правовий захід та пов'язані з ним регуляторні та політичні процедури.

Прийнято Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017 р.), який передбачає відповідальність суб'єкта господарської діяльності за вплив на довкілля, у т.ч. на біорізноманіття, обов'язковість та гласність оцінки впливу на довкілля, обов'язкове громадське обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, зокрема біорізноманіття (флору, фауну). Згідно із Законом передбачається здійснення заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля або, якщо це неможливо, визначення відповідних компенсаційних заходів. Органи влади мають брати до уваги висновки громадських обговорень при прийнятті рішень.

Прийнято Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018 р.), який розвиває інструментарій Стратегічної екологічної оцінки UNECE, регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського, лісового та рибного господарств, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою, виконання яких вимагатиме оцінки впливу на довкілля або на території з природоохоронним статусом.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 4, АБЦ 2, АБЦ 5, АБЦ 8, АБЦ 11, АБЦ 12

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

У зв'язку із прийняттям цих законів внесено зміни до низки законодавчих актів, зокрема до Закону України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд України»: під час здійснення оцінки впливу на довкілля, обов'язково враховується вплив на стан тваринного та рослинного світу, середовище існування, шляхи міграції та умови розмноження тварин, на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Оцінку впливу на довкілля (ОВД) включено до обов'язкових умов щодо будівництва та надкористування. Затверджено порядок проведення громадських слухань. Створено відкритий єдиний реєстр з ОВД, проводяться громадські слухання. За перші сім місяців дії реєстру зареєстровано більш 2000 проектів. Оцінка базується на аналізі нормативних актів та відкритих реєстрів.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII «Про оцінку впливу на довкілля» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/2059-19>
- Оцінка впливу на довкілля. Єдиний реєстр – <http://eia.menr.gov.ua/>
- Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/2354-19>
- Схема здійснення стратегічної екологічної оцінки – http://www.env-approx.org/images/documents/221/info_02.pdf
- Наказ Мінрегіонів від 12.07.2018 № 174 «Про затвердження Змін до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/z0883-18>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 (в редакції від 23.10.2018) № 615 «Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/615-2011-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 989 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/989-2017-п>

Інша відповідна інформація

Оцінка впливу на довкілля – це новий ефективний правовий захід з охорони оселищ з найкраще розробленим та введеним в дію механізмом реалізації.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

4. Інтеграція планів збереження біорізноманіття до стратегічних і галузевих програм розвитку

Комплекс правових та регуляторних заходів, який охоплює затвердження відповідних нормативно-регуляторних актів.

«Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року» (2014 р.) містить завдання «раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах».

«Стратегія подолання бідності» (2016 р.) включає питання відновлення, збереження та невиснажливе використання екосистем, зокрема, у результаті впровадження механізму економічного стимулювання до використання та охорони земель і підвищення родючості ґрунтів.

«Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» (2017 р.) передбачає необхідність забезпечення збалансованого використання природних лікувальних та рекреаційних ресурсів, збереження здатності природних комплексів до самовідтворення та створення інтерактивної бази даних, що містить інформацію про туристичні та рекреаційні ресурси України, включно з об'єктами культурної спадщини та природно-заповідного фонду.

«План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (2017 р.) передбачає визначення та впровадження підходів і технологій, які передбачають збалансоване управління природними екосистемами.

«Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року» (2018 р.) передбачає розвиток безпечного для суспільства, екологічно чистого та енергоефективного транспорту. Включає виконання зобов'язань у рамках Конвенції про Міжнародну морську організацію, Конвенції про біорізноманіття та Конвенції про боротьбу з опустелюванням, вимагає застосування технологій, які мінімізують вплив на живу природу та землі, сприяють збереженню морського біорізноманіття, врахування потреб

охорони навколишнього природного середовища, збереження земель, водних об'єктів, біорізноманіття під час розвитку транспортної інфраструктури.

Метою схваленої Енергетичної стратегії України на період до 2035 року (2017 р.) є забезпечення потреб суспільства та економіки в паливно-енергетичних ресурсах у технічно надійний, безпечний, економічно ефективний та екологічно прийнятний спосіб для гарантування поліпшення умов життєдіяльності суспільства та передбачає здійснення заходів для реалізації стратегічних цілей у сфері охорони довкілля, серед яких: затвердження Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок та реконструкція та модернізація теплоелектростанцій і теплоелектроцентралей; обмеження впливу енергетики на довкілля, числі зокрема й через оцінки впливу; запровадження системи екологічного менеджменту та аудиту (ЕМА8); стимулювання використання відходів як джерела енергії.

Однією із цілей Стратегії розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 року (2013 р.) є раціональне використання земель сільськогосподарського призначення та зменшення техногенного навантаження аграрного сектора на навколишнє природне середовище.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід
НЦ 4, НЦ 7, АБЦ 2, АБЦ 11

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проаналізовано документи про визначення національних цілей та стратегій національного і регіонального розвитку, звітів, аналітичних публікацій громадських організацій та ПРООН ГЕФ. Внесення цінностей біорізноманіття до стратегій національного і регіонального розвитку почалось в 2016–2018 рр. і досі не завершено. Очікуються відповідні зміни в стратегіях розвитку лісового господарства, рибного господарства, сільськогосподарського виробництва, військової галузі.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/385-2014-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 161-р «Про схвалення Стратегії подолання бідності» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/161-2016-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/168-2017-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 878-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/878-2017-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430 «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”» – <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10. 2013 № 806-р «Про схвалення Стратегії

розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» –
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>

- Elbakidze, M., Hahn, T., Zimmermann N. E., et al. Chapter 4: Direct and indirect drivers of change in biodiversity and nature's contributions to people. *IPBES (2018): The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia*. – Germany, Bonn: Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem services. – P. 549–810. – <https://www.ipbes.net/assessment-reports/eca>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Процедури прийняття нормативно-правових актів йдуть повільно. Більшість стратегічних ініціатив досі не підкріплена фінансовими та політичними заходами.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

5. Екологізація економіки та екологічна модернізація

Комплекс правових регуляторних, фінансових та політичних заходів, що стосуються екологізації різних напрямків економічної діяльності.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» (2015 р.) створена система стимулювання виробництва відновлювальної енергії. Вона включає 1) «зелений» тариф, що поширюється на енергію сонця, вітру, біомаси та малих ГЕС, 2) пільги в оподаткуванні; 3) пільговий режим приєднання до електричної мережі. Запроваджено надбавку до тарифу за використання українського обладнання, введено обмеження щодо дії «зеленого» тарифу для промислових потужностей.

У 2017 р. прийнято «Енергетичну стратегію України на період до 2035 року», яка зазначає, що частка відновлюваних джерел у генерації електроенергії у 2020 році має становити 7 %, а в 2025 – понад 13 %.

Прийнято Закони України «Про стандартизацію» (2014 р.) та «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (2015 р.) і низка нормативних актів, які регулюють питання сертифікації та стандартизації продукції та підприємств та сприяють створенню сертифікованих системи екологічного управління за міжнародними стандартами ISO та виходу продукції на «зелені ринки».

Деякі засади страхування цивільної відповідальності інвестора за шкоду, заподіяну довкіллю, на виконання Закону України «Про страхування», визначені відповідною постановою Кабінету Міністрів України (2013 р.).

Законом України «Про публічні закупівлі», ст. 22 (2015 р.) зазначено, що тендерна документація повинна містити інформацію про необхідність заходів із захисту довкілля. Кабінетом Міністрів України схвалена «Стратегія реформування системи публічних закупівель (Дорожня карта)» до 2022 року, яка, серед іншого, має забезпечити виконання екологічних стандартів та вимог у процедурах закупівлі (ст. 74 і 77 Директиви 2014/24/ЄС).

Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» (2013 р.) визначає принципи забезпечення високого рівня біорізноманіття; збереження та відтворення родючості ґрунтів, стійкості ґрунтів та біорізноманіття ґрунтів методами, які оптимізують біологічну активність ґрунтів, забезпечують збалансоване постачання поживних речовин для рослин. На його заміну прийнято Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» (2018 р.). Закон окреслює напрями державної політики у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, зокрема, «забезпечення генетичної безпеки, біологічного різноманіття та раціонального використання природних ресурсів та їх відтворення», «забезпечення екологічної безпеки під час органічного виробництва».

Запроваджується комплекс фінансових та регуляторних заходів, спрямованих на заохочення, підтрим-

ку та розвиток екологізації у різних сферах господарської діяльності. Діє державна підтримка енерго-ефективності житла, наприклад, з жовтня 2014 року діє Урядова програма «теплих кредитів». Запроваджені кредитні програми ЄБРР та інших донорів щодо фінансування заходів з енергоефективності.

Постановою Кабінету Міністрів України (2013 р.) затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансового забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2, НЦ 4, НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 3, АБЦ 4

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проаналізовано нормативну базу щодо сприяння екологізації різних господарчих галузей, інформаційні та звітні матеріали.

В Україні зростає частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел (наразі – бл. 2 % від загально-го обсягу виробництва електроенергії), та кількість об'єктів, які виробляють електроенергію за «зеленим» тарифом (за даними Агентства Держенергоефективності). Проте експерти звертають увагу на те, що розвиток, наприклад, гідроенергетики становить загрозу для біорізноманіття, зокрема в Карпатському регіоні, який має річкові ресурси з найкращими показниками якості води, найменшим антропогенним тиском і відповідно високим рівнем біорізноманіття (кількість водних тіл, що мають «добрий» і «відмінний» статус згідно Водної рамкової Директиви ЄС, в закарпатському регіоні становить 60 %). Каньйонам річок Дністер та Південний Буг, які є центрами ендемізму, загрожує затоплення через нові гідроелектростанції. Екстенсивний розвиток гідроенергетики призведе до втрати біорізноманіття.

Українська система стандартизації зазнала реформування на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Водночас економічні механізми екологізації галузей потребують вдосконалення.

Відсутні податкові пільги користувачам, на землях яких розміщуються об'єкти природно-заповідного фонду, Смарагдової або екологічної мережі. Не прийнято законопроект про скасування земельного податку для природоохоронних установ.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 04.06.2015 № 514-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії -- <http://zakon.rada.gov.ua/laws/514-19>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.06.2014 № 589-р «Про вдосконалення системи розрахунків за електричну енергію з альтернативних джерел енергії» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/589-2014-p>
- Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII «Про стандартизацію» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/1315-18>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2013 № 981 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, зокрема за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981-2013-p>
- Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» –

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/124-19>

- Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII «Про публічні закупівлі», Стаття 22. Тендерна документація – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель (“дорожню карту”))» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-p>
- Закон України від 03.09.2013 № 425-VII «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
- Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
- Агентство Держенергоефективності. Інформація щодо частки енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у кінцевому енергоспоживанні в Україні – <https://bit.ly/2zqqMda>
- Агентство Держенергоефективності. У 2017 р. удвічі зросли потужності відновлюваної електроенергетики порівняно із 2016 роком – <http://saee.gov.ua/uk/news/2158>
- Оржель О. Зелена перепустка до Європи // Економічна правда. – 10 лютого 2015. – <https://www.epravda.com.ua/columns/2015/02/10/527157>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”» – <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p>
- Розвиток відновлюваних джерел енергії в Україні (2017). Звіт підготовлено в рамках проекту «Секретаріат та Експертний хаб з енергоефективності» – <https://bit.ly/2MFrgVf>
- Державна підтримка енергозбереження. Урядова програма «теплих кредитів» – <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenya>
- Екологічна модернізація підприємств – <https://bit.ly/2KWY2zd>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 № 569 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансового забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2013-p>
- Перехід України на відновлювану енергетику до 2050 року. Звіт за результатами моделювання базового та альтернативних сценаріїв розвитку енергетичного сектору – <https://bit.ly/2L6PowU>
- Васько П.Ф., Васько В.П., Ібрагімова М.Р. Мала гідроенергетика в структурі електроенергетичної галузі України // Відновлювана енергетика. – 2015. – № 3. – С. 53–61. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/vien_2015_3_11
- Національний план управління басейном річки Тиса – <https://bit.ly/2Zvrfp0>
- Позиція WWF щодо розвитку малої гідроенергетики в Україні 2018 – <http://wwf.panda.org/uk/?323990/position-on-small-hydro>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 806-р «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/806-2013-p>
- Мінагрополітики підтримує виробництво органіки та виноградарство через механізм земельних аукціонів – <http://www.minagro.gov.ua/uk/node/23027>
- Проект Закону про внесення змін до статті 282 Податкового кодексу України (щодо скасування земельного податку для природоохоронних установ) від 23.02.2016 № 4134 – <https://bit.ly/2ZrqBN7>

Інша відповідна інформація

В Україні відсутні державні фінансові установи, що надають цільові пільгові позики малим та середнім підприємствам на екологічні інвестиції. Основним джерелом довгострокового фінансування еко-

логічних інвестицій є кредитні лінії міжнародних фінансових організацій.

За даними ІКNET в сфері альтернативної енергетики діють такі проекти: програма фінансування альтернативної енергетики в Україні (USELF) являє собою кредитну лінію до 50 млн євро; програма «Інноваційні ваучери» – інструмент для створення та використання кліматичних технологій, скорочення споживання енергії (2017–2018 рр., 1 млн євро); Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P) (150 млн євро); програма кредитування малого та середнього бізнесу України від Німецько-Українського фонду. Зокрема через кредитну лінію проекту UKEEP («Українська програма підвищення енергоефективності») розміром 150 млн євро від ЄБРР у 2007–2016 рр. було впроваджено 133 проекти з енергоефективності та відновлюваної енергетики. Запущено програму ЄС «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN), яка сприяє екологізації малих та середніх підприємств, стратегічній екологічній оцінці.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- ІКNET – Інжинірингова Компанія Нові Енергетичні Технології. Програми фінансування альтернативної енергетики – <https://iknet.com.ua/uk/articles/useful-to-know/funding-programs/>
- USELF – Програма фінансування альтернативної енергетики в Україні – <http://www.uself.com.ua/>
- Програма «Інноваційні ваучери» – <http://innovoucher.com.ua/aboutprog/>
- E5P – Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership – <http://ukraine-ru.e5p.eu/>
- Програми кредитування від Німецько-Українського Фонду – <http://guf.gov.ua/uk/programi-1>
- UKEEP – Українська програма підвищення енергоефективності – <http://www.ukeep.org/uk/>
- Марушевський Г., Хікман Д. «Зелений» бізнес для малих і середніх підприємств. – Київ, 2017. – <https://bit.ly/2PiT6UK>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Основними перешкодами є відсутність цілісної стратегії економічного розвитку та системи заохочень у таких «зелених» галузях як «зелений» туризм, органічне землеробство, «зелений» бізнес малих та середніх підприємств, а також відповідних регіональних стратегій.

Необхідне подальше стимулювання енергоефективних заходів та розвитку ощадливих відновлювальних джерел енергії. Одним з елементів цього процесу має стати запровадження у 2020 р. аукціонів об'єктів сонячної та вітрової енергетики.

На думку експертів, необхідне створення національної інтегрованої концепції збереження біорізноманіття при розвитку альтернативної енергетики. Зокрема для збереження біорізноманіття мають бути виділені та законодавчо затверджені особливо цінні річки та річкові ділянки, де будівництво малих ГЕС буде повністю забороненим (так звані «no-go areas»); розроблено екологічні вимоги до їх будівництва та експлуатації.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

6. Запровадження інтегрованого управління водними ресурсами

Комплекс правових, регуляторних та практичних заходів. В Україні проходить реформування системи державного управління водними ресурсами. Цілі реформи: (1) забезпечення необхідної кількості водних ресурсів належної якості для відновлення, оздоровлення й безперервного розвитку водних та навколоводних екосистем; (2) досягнення «доброго» стану водних об'єктів України, (3) запровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом з метою відновлення й сталого розвитку водно-ресурсного потенціалу України та природних водних екосистем. Реформа включає зокрема: розроблення і затвердження порядку інтегрованого управління водними ресурсами, утворення басейнових рад річок, розроблення планів управління річковими басейнами тощо.

В рамках реформи було розроблено законодавчу базу на імplementацію Водної рамкової Директиви ЄС, розподілено територію країни за басейнами, створено басейнові органи управління, що відповідають за відтворення водних ресурсів та впровадження планів управління річковими басейнами.

Прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 18.05.2017 № 336 «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном». План управління річковим басейном містить аналіз стану та заходи для досягнення екологічних цілей для кожного району річкового басейну у встановлені строки та, у кінцевому результаті, досягнення доброго екологічного стану води, що у свою чергу сприятиме збереженню і сталому використанню біологічного та ландшафтної різноманіття.

Ще одним стратегічним документом, що забезпечує впровадження принципів Водної Рамкової Директиви ЄС, є Порядок здійснення державного моніторингу вод, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758.

Розпочав роботу геопортал «Водні ресурси України» – відкритий ресурс, який містить сучасні атрибути (річкові суббасейни, водогосподарські ділянки, екорегіони, кадастровий поділ) дев'яти районів річкових басейнів.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2, НЦ 3, НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 4, АБЦ 7, АБЦ 8

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка ґрунтується на аналізі нормативно-правових та регуляторних актів та звітних документів. Захід є важливим початком процесу досягнення доброго екологічного стану вод, але поки не було здійснено бажаних практичних кроків щодо захисту та збереження біорізноманіття водних екосистем.

Прийняті закони на імplementацію Водної Рамкової Директиви ЄС. На їх виконання видано низку наказів Мінприроди. Затверджені Порядок здійснення державного моніторингу вод та Порядок розроблення плану управління річковим басейном.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 24.05.2012 № 4836-VI «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4836-17>
- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2017. – 308 с. – <https://menr.gov.ua/news/31768.html>
- Стале управління водними ресурсами – <https://menr.gov.ua/timeline/Ohorona-vod.html>
- Закон України від 04.10.2016 № 1641-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/1641-19>
- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 25 «Про виділення суббасейнів та водогосподарських ділянок у межах встановлених районів річкових басейнів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0208-17>
- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 26 «Про затвердження Порядку розроблення водогосподарських балансів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-17>
- Наказ Мінприроди від 26.01.2017 № 23 «Про затвердження Типового положення про басейнові

ради» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-17>

- Наказ Мінприроди від 03.03.2017 № 103 «Про затвердження Меж районів річкових басейнів, суббасейнів та водогосподарських ділянок» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-17>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2017 № 336 «Про затвердження Порядку розроблення плану управління річковим басейном» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-2017-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-п>
- Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України. Державне агентство водних ресурсів України – <https://bit.ly/34741cr>
- Геопортал «Водні ресурси України» – <http://map.davr.gov.ua:44481>

Інша відповідна інформація

Важливою програмою з виконання прийнятого законодавства є Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, що конкретизує цілі реформи та, поміж іншого, ставить за мету відновлення ролі меліорованих земель у забезпеченні країни, оптимізацію водоспоживання, запобігання та ліквідацію наслідків шкідливої дії вод. Хоча серед її цілей немає біологічних показників, водночас її належне виконання опосередковано сприятиме збереженню біорізноманіття.

Для запобігання деградації екосистем малих річок Водним кодексом (ст. 80) заборонено: 1) змінювати рельєф басейну річки; 2) руйнувати русла пересихаючих річок, струмки та водотоки; 3) випрямляти русла річок та поглиблювати їхнє дно нижче природного рівня або перекривати їх без улаштування водостоків, перепусків чи акведуків; 4) зменшувати природний рослинний покрив і лісистість басейну річки; 5) розорювати заплавні землі та застосовувати на них засоби хімізації; 6) проводити осушувальні меліоративні роботи на заболочених ділянках і в урочищах у верхів'ях річок; 7) надавати земельні ділянки в заплавах річок під будь-яке будівництво (крім гідротехнічних, гідрометричних і лінійних споруд), а також для садівництва та городництва; 8) здійснювати інші роботи, які можуть негативно впливати чи впливають на водність річки і якість води в ній.

Договором між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про співробітництво у сфері охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер (2017 р.) передбачається, серед іншого, збереження біологічного різноманіття. У рамках договору започатковано роботу Комісії зі сталого використання і охорони басейну р. Дністер та робочої групи з питань екосистем і біорізноманіття.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Звіт Міністерства екології та природних ресурсів про хід і результати виконання у 2017 році державних (цільових) програм. І. Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року – <https://menr.gov.ua/news/32714.html>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Здійснюється лише часткове фінансування заходів, зазначених у НСБР, обмеженими є можливості досліджень для створення планів управління водних басейнів.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

7. Ідентифікація пралісів та старовікових лісів Карпат

Комплексний захід, результатом якого стало:

- внесення змін в законодавство шляхом прийняття закону про праліси – «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат» (2017 р.),
- затвердження Міністерством екології та природних ресурсів «Методики визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів» (далі – Методики визначення пралісів) (2018 р.),
- створення карти «Старовікові ліси та праліси Українських Карпат».

Робота ініційована і виконана низкою громадських організацій. Завдяки цьому кроку станом на 1 січня 2018 року визначено 93777 га пралісів та старовікових лісів або квазіпралісів (неопубліковані дані WWF-Україна), що не підлягали або майже не підлягали людському впливу, і закріплені законодавчі основи для їхньої подальшої охорони.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 7, АБЦ 5

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

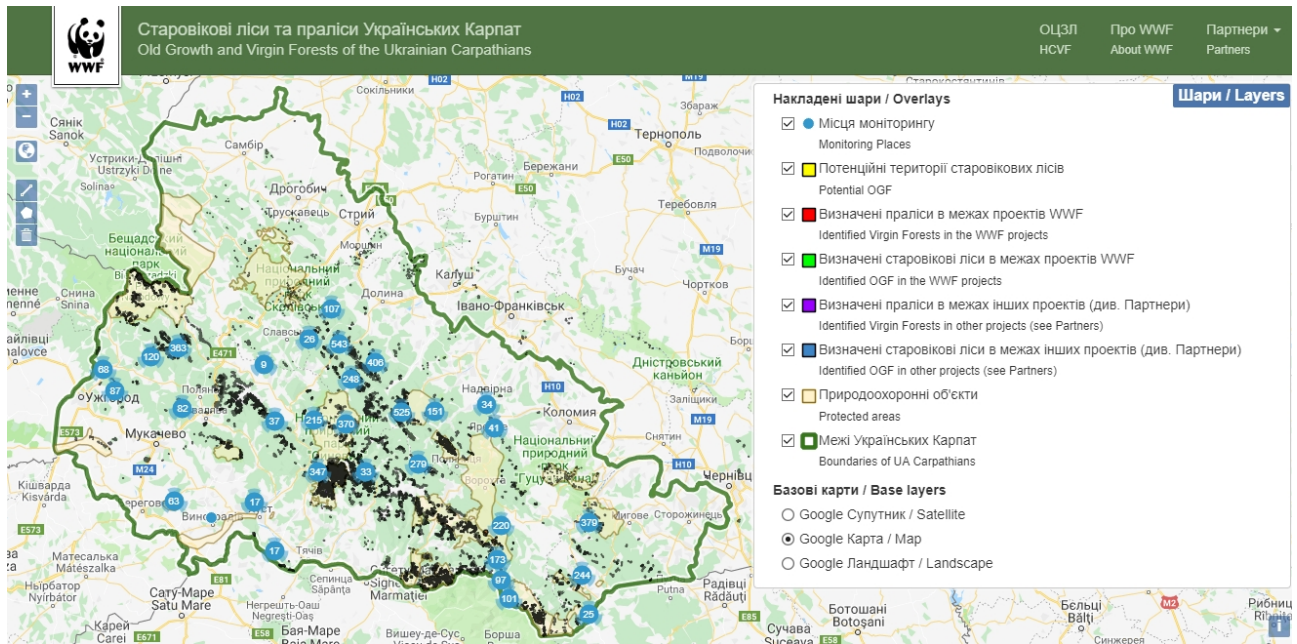
Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Внесено зміни в ряд законів. Зокрема в Лісовий Кодекс було введено поняття про праліси, квазіпраліси та природні ліси і прописана заборона проведення всіх видів вирубок. Накладання штрафних санкцій було прописано у Кодексі України про адміністративні правопорушення. В Законі України «Про природно-заповідний фонд України» введено поняття про новий тип пам'яток природи – пралісові пам'ятки з режимом, що передбачає повну заборону проведення рубок. Для попередження вирубки ділянок до набуття ними офіційного статусу згідно із затвердженою «Методикою визначення пралісів» на початку 2018 року була досягнута домовленість про мораторій на рубки пралісів. Однак, ще до накладання мораторію протягом 2014–2017 рр. було вирубано близько 10 тис. га ділянок, що мають ознаки пралісів та старовікових лісів; та після накладення мораторію вже надано дозвіл на вирубування 85 ділянок загальною площею в 130 га, всього ж було вирубано 150 ділянок площею 500 га (з врахуванням ділянок, дозволи на які були отримані до введення мораторію в дію) (неопубліковані дані WWF-Україна). Оцінка ґрунтується на даних спеціального дослідження, проведеного «WWF-Україна».

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 23.05.2017 № 2063-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2063-19>
- Наказ Мінприроди України від 18.05.2018 № 161 «Про затвердження Методики визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/z0707-18>
- Держлісагентство призупинило вирубки в карпатських пралісах – <https://bit.ly/2zkCQwv>

- Карта «Старовікові ліси та праліси Українських Карпат» – <http://gis-wwf.com.ua>

Вебсторінка «Старовікові ліси та праліси Українських Карпат» <http://gis-wwf.com.ua/>

Інша відповідна інформація

Захід є одним з ключових для досягнення АБЦ 5, адже визначає ключові лісові території, знищення, фрагментація та деградація яких має бути припинена, і створює механізм для цього. Закріплення ж їхнього статусу на законодавчому рівні створює основу для розширення роботи з їх пошуку за межі Карпатського регіону.

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов’язані із вжитим заходом

Наразі існує потреба вдосконалення правової та практичної системи охорони пралісів. В минулому лісовпорядкування було проведено без врахування пралісів, відповідно частину з них віднесено до категорії експлуатаційних лісів, що дає легальні підстави на проведення суцільних рубок. Мораторій же на рубку пралісів наразі має суто рекомендаційний характер. Ситуація ускладнюється тим, що одержання офіційного статусу пралісових ділянок може зайняти довгий час, тому потрібно спрощення процедури надання офіційного статусу вже ідентифікованим ділянкам. Також є потреба розширення робіт з пошуку лісів, що збереглися у природному стані, на поліській регіон.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

8. Вдосконалення санітарних правил в лісах України та впровадження лісової сертифікації за стандартами FSC

Регуляторний та практичний захід.

У новій редакції Санітарних правил в лісах України (2016 р.) заборонено проведення суцільних санітарних рубок в усіх об’єктах природно-заповідного фонду (ПЗФ) крім господарської зони нацпарків та зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників. Також заборонено рубку дуплястих, сухостійних і фаутих дерев у природних заповідниках та прирівняних до них за статусом територіях інших об’єктів ПЗФ. Відповідні норми мають на меті посилення природоохоронного режиму в лісових об’єктах ПЗФ.

Досягнуто значний прогрес у проходженні лісовими господарствами сертифікації за міжнародними

стандартами Forest Stewardship Council (FSC), які забезпечують ведення лісового господарства на принципах сталого розвитку.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 4, АБЦ 5, АБЦ 7, АБЦ 11

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

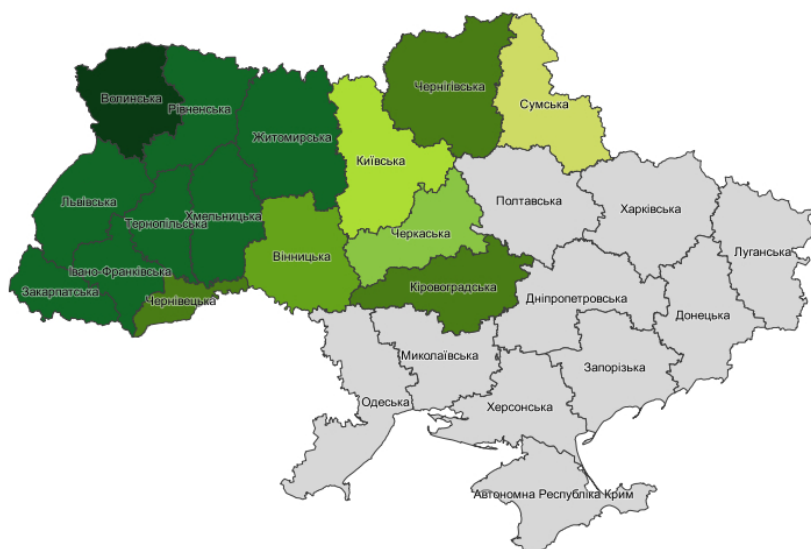
- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

До прийняття нової редакції Санітарних правил в лісах України поширеною була практика проведення масштабних суцільних санітарних та інших рубок в межах об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема в лісових заказниках. Внаслідок цього об'єкти ПЗФ втрачали свою природоохоронну цінність. Запровадження нових норм зупинило подібну практику. Втім, експерти зазначають, що заборона суцільних рубок призводить до збільшення інтенсивності вибіркових рубок і подальшої деградації збережених лісових масивів.

Захід ефективний в справі розширення площі сертифікованих лісів: 2013 р. – бл. з 1,5 млн га; 2018 р. – 4,02 млн га (станом на листопад 2018 р. – 39 % загальної площі лісів України). Наразі Україна за площами сертифікованих лісів обіймає 5 місце в Європі (у 2013 р. – 10).

FSC-сертифіковані ліси в Україні
(4,01 млн га або 39% лісових ділянок країни)

Область	Площа лісових ділянок, га	FM/CoC, шт
Вінницька	132 581,4	6
Волинська	586 389,0	2
Житомирська	607 694,0	18
Закарпатська	440 407,8	15
Івано-Франківська	338 274,7	10
Київська	91 578,1	4
Кіровоградська	75 224,9	4
Львівська	430 431,0	1
Рівненська	427 315,5	11
Сумська	21 285,3	1
Тернопільська	118 350,3	4
Хмельницька	185 957,3	9
Черкаська	99 401,2	3
Чернівецька	108 984,0	4
Чернігівська	341 436,8	10
Разом	4 005 311,3	102

Частка FSC-сертифікованих лісових ділянок

- 75,1% і більше
 50,1% - 75,0%
 40,1% - 50,0%
 30,1% - 40,0%
 20,1% - 30,0%
 10,1% - 20,0%
 0,1% - 10,0%
 не сертифіковано

джерело: <https://ua.fsc.org/preview.2018.a-535.pdf>

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 (в редакції від 11.11.2016) № 555 «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-п>
- Чверть заказників Київської області підпала під суцільні вирубки (дата публікації 8.05.2015 р.) – <https://bit.ly/2LbMVBh>
- Савранський заказник – поля картоплі замість старих дібров (дата публікації 5.04.2018 р.) –

<https://bit.ly/2zo5VXR>

- Як зупинити знищення заповідних лісів України? (дата публікації 19 квітня 2018 р.) – <https://bit.ly/343dOjy>
- Лісова опікунська рада (Forest Stewardship Council, FSC) – <https://ua.fsc.org/ua-ua>

Інша відповідна інформація

Вдосконалення санітарних правил в лісах України є важливим для досягнення АБЦ 5, адже сприяє збереженню лісових оселищ у межах природно-заповідного фонду.

Лісова сертифікація є важливою для збереження біорізноманіття. Розширення площі FSC сертифікованих лісгоспів дає, з одного боку, можливість для імплементації додаткових природоохоронних заходів, а з іншого – надає інструмент співпраці з сертифікованими лісокористувачами у збереженні біорізноманіття. При дотриманні норм сертифікації лісгоспи є відкритими до пропозицій природоохоронної громадськості.

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Положення нової редакції Санітарних правил в лісах України ускладнюють менеджмент різних лісів у складі ПЗФ, зокрема в межах населених пунктів або штучних насаджень. Крім того, обмеження суцільного рубання може призвести до збільшення загальних площ, охоплених вибірковими рубками.

Тривають випадки порушень природоохоронного законодавства або неефективного управління біорізноманіттям: рубки лісів на ділянках, де це заборонено; при лісогосподарській діяльності не завжди враховуються рідкісні види тощо.

Проблемами втілення механізмів FSC сертифікації є слабкий контроль за дотриманням її норм з боку аудиторів та громадськості і, з огляду на збереження біорізноманіття, недостатнє залучення біологів до польових досліджень, передбачених процедурою лісової сертифікації.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- 21 березня 2018 р. – Прес-конференція: Як Україна впроваджує міжнародні стандарти ведення лісового господарства – <http://bit.ly/2UjfOzM>
- Why forest certification does not work properly in Ukraine? – <http://bit.ly/34haxNG>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айті щодо біорізноманіття

9. Оцінка рибних запасів та удосконалення організації рибальства

Комплекс регуляторних, наукових та практичних заходів.

Регуляція рибальства ведеться згідно з Законом «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів». Регламентация обсягів промислового вилову включає реалізацію вимог ряду базових та періодичних нормативно-правових документів, які встановлюють допустимі обсяги вилову на конкретний рік. Крім того, в 2015 р. Кабінет Міністрів України впорядкував систему надання права використання водних біоресурсів. З 2016 р. була запроваджена диференційована система встановлення допустимих обсягів вилову.

Здійснюються заходи щодо вдосконалення організації рибальства через низку постійно або періодично діючих норм, які регламентують якісні показники рибальства.

Основні вимоги до характеристик знарядь лову, допустимих для вилову розмірів риб, термінів та районів заборони рибальства визначені «Правилами рибальства». Поточна адаптація їхніх норм здійснюється щорічними Режимми рибальства. Зокрема, в останні роки заборонено використання знарядь лову з кроком вічка, який обловлює молодші вікові групи найбільш вразливих видів; збільшені допустимі для вилову розміри риб; встановлені додаткові заборонені для промислу ділянки. Збільше-

ні штрафи за незаконне вилучення водних біоресурсів, частково впроваджені до правоохоронної практики наукові засади оцінки істотності шкоди як критерію встановлення кримінальної відповідальності.

В 2015 році були впроваджені нові контролюючі структури – рибні патрулі. Ці органи отримали нове обладнання і додатковий бюджет для персоналу.

В рамках Дунайсько-Карпатської Програми WWF International («WWF-DCP») за проектом LIFE проводиться захист осетрових риб у нижньому Дунаю шляхом попередження і протидії браконьєрству та нелегальному продажу продуктів з них. У липні 2013 р. була розроблена програма збереження та відновлення дунайських осетрових «Sturgeon 2020», яка передбачає участь усіх заінтересованих країн у заходах з порятунку цих видів риб.

Українські науково-дослідні інститути беруть участь у роботі ряду міжнародних комісій:

- Генеральна комісія з рибальства в Середземному морі (GFCM), до якої Україна приєдналася у 2015 р. в якості асоційованого члена, регулює на міждержавному рівні промисел в Чорному морі; сформована міжнародна робоча група, а також спеціальна експертна група з оцінки запасів, які збиралися щорічно; з окремих проблем проводились додаткові зустрічі експертів;
- Українсько-Російська міждержавна комісія з питань рибальства в Азовському морі; з 2014 р. її діяльність зменшилась в зв'язку з конфліктом після окупації Кримського півострова Росією;
- Експертна група при Науково-технічній раді з рибного господарства ЄС (STECF), спільно з науковцями причорноморських країн.

Крім того, регулювання рибальства в низов'ях великих річок (Дунай, Дністер) здійснювалося з урахуванням рішень міжнародних робочих груп за рекомендаціями «Regional Strategy for the Conservation and Sustainable Management of Sturgeon Populations of the N-W Black Sea and Lower Danube River in accordance with CITES».

Результати рішень цих комісій є основою для регулювання рибальства.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 6, НЦ 7, АБЦ 4, АБЦ 6, АБЦ 12

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка ґрунтується на аналізі звітів, рекомендацій, документів засідань робочих груп та комісій.

Критерії оцінки рибних запасів для внутрішніх водойм: дані щодо структурних показників промислових уловів в дніпровських водосховищах за період 2015–2017 рр. Усього промисловою статистикою фіксується 22 види риб. Частка мало- та середньочисельних видів в уловах зросла з 8,9 % до 15,6 %; абсолютний вилов цих категорій збільшився в 2,9 рази (І. Ю. Бузевич, неопубліковані дані).

Критерії оцінки рибних запасів для морських акваторій: дані багаторічної динаміки річних виловів за видами. Відповідно до даних державної статистики у Чорному морі в зоні України відбулося зниження виловів більшості видів риб та мідій у 5–20 разів. Збільшення вилову відмічено в основному для нових об'єктів промислу, таких як вселенець моллюск рапана і креветки.

Є позитивні результати організації нової природоохоронної структури – рибного патруля.

За останні роки значно активізувались рибальські громадські об'єднання.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 08.07.2011 № 3677-VI «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 992 «Про затвердження Порядку здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їхніх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/992-2015-п>
- Рибоохоронний патруль працює вже у 17 регіонах України, – Держрибагентство (дата публікації 31.05.2017 р.) – <https://bit.ly/2ZvmifQ>
- FAO-GFCM – General Fisheries Commission for the Mediterranean. Interactive dashboards of capture production statistics – <http://www.fao.org/gfcm/data/capture-production>
- Наказ Держкомрибгоспа від 18.03.1999 № 33 «Про затвердження Правил промислового рибальства в рибогосподарських водних об'єктах України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-99>
- Наказ Мінагрополітики від 29.12.2017 № 710 «Про затвердження режимів рибальства у 2018 році» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-18>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2011 № 1209 «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-п>
- Грициняк І.І., Чуклін А.В., Бузевич І.Ю. Іхтіологічні аспекти визначення істотності шкоди рибному господарству // Рибогосподарська наука України. – 2013. – № 3. – С. 7–14. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/rnu_2013_3_3
- General Fisheries Commission for the Mediterranean. Report of the Thirty-Ninth Session. Milan, Italy, 25–29 May 2015 – <http://www.fao.org/3/a-i5346e.pdf>
- GFCM High-level conference towards enhanced cooperation on Black Sea fisheries and aquaculture – <http://www.fao.org/gfcm/publications/proceedings/52/en/>
- GFCM. First Regional Symposium on Sustainable Small-Scale Fisheries in the Mediterranean and Black Sea. 27–30 November 2013, Saint Julian's, Malta. – <http://www.fao.org/gfcm/publications/proceedings/39>
- Членам російської делегації Комісії з питань рибальства в Азовському морі заборонили в'їзд до України (дата публікації 26 жовтня 2018 р.) – <https://bit.ly/2zl7AgS>
- STECF – Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries – <https://stecf.jrc.ec.europa.eu/index.html>
- Stock assessments in the Black Sea (STECF-17-14). European Union, 2017 – <https://bit.ly/2ZyH3eu>
- Danube – Carpathian WWF project – <https://bit.ly/30B6F84>
- Проект «Життя для осетрів Дунаю» – <https://bit.ly/2Pr3bUe>
- Sturgeon 2020. A program for the protection and rehabilitation of Danube sturgeons – <https://bit.ly/2ZsRr7x>

Інша відповідна інформація

Для збереження іхтіофауни малих та середніх річок промислове рибальство на внутрішніх водоймах ведеться лише в дніпровських водосховищах та р. Дніпрі. Промисловий вилов з дніпровських водосховищ в період 2013–2017 рр. збільшився з 8,9 до 13,5 тис. тон. Основне збільшення відбулося за рахунок сріблястого карася, плітки, ляща та судака. На частку найбільш цінних видів припало 22,4 % загального збільшення уловів. Показники структури популяцій основних промислових видів риб (природна смертність 0,17–0,29 та промислова – 0,22–0,31) перебували на рівні, властивому стабільним популяціям. У порівнянні з країнами ЄС промислове рибальство в Україні є найбільш зарегульованим. Разом з тим, встановлена невідповідність фактичного поповнення репродуктивного ядра

популяцій та чисельності ранньої молоді. Основна причина – посилений вилов молодших вікових груп (І. Ю. Бузевич, неопубліковані дані).

Робочою групою GFCM оцінений стан популяцій хамси, шпрота, ставриди, камбали калкана, мерланга, пеламіди, рапани. Запропонована оцінка зоопланктону як трофічної бази риб. Європейська комісія надала підтримку в отриманні, узагальненні наукових даних і виробленні рекомендацій для рибальства у Чорному морі. Діяльність GFCM в Чорному морі є дуже активною. Це поліпшило ситуацію з оцінкою запасів і розроблення заходів з регулювання рибальства. Вперше узагальнені наукові дані про стан популяцій промислових видів риб і деяких безхребетних в Чорному морі.

Завдяки співпраці заінтересованих сторін в 2017 р. заборонено сітки з товщиною нитки полотна і поріжі більше 1,2 мм, куди зазвичай потрапляли дорослі осетри, які піднімалися на нерест. Обмежено максимальну висоту плавних сіток. У 2018 р. заборонено неспеціалізований промисел в авандельті Дунаю ставними сітками із вічком більше 45 мм. Ці зміни, поряд з освітніми заходами для місцевих жителів, впровадження відеоспостереження за частиною річки Дунай, призвели до часткового покращення ситуації з охороною риб.

Протягом 2017 р. розроблено проект Закону України «Про забезпечення простежуваності походження водних біоресурсів», який дасть можливість запровадити механізм контролю походження водних біоресурсів та виробленої з них продукції. Це забезпечить стале управління водними біоресурсами, а також сприятиме захисту інтересів суб'єктів рибного господарства, що діють в рамках законодавства України.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Ковалів Я. «Рибні» реформи зсередини: що показав досвід створення першого рибного патруля // Економічна правда. – 17 серпня 2016 р. – <https://bit.ly/2NzM1kX>
- EU intervention in inland fisheries. Study published 14-12-2011 – <https://bit.ly/2ZnDHvR>
- GFCM. Seventh meeting of the Working Group on the Black Sea. Jul, 2018. – <http://www.fao.org/gfcm/reports/technical-meetings/detail/en/c/1156493/>
- Життя дунайським осетровим: цифри та досягнення за перший рік роботи в Україні – <https://ua.danube-sturgeons.org/one-year-in-ukraine/>
- Осетрові риби. Людина може знищити риб, що пережили динозаврів... – <https://bit.ly/2KYW0yB>
- Проект Закону України від 10.09.2018 «Про забезпечення простежуваності походження водних біоресурсів та продукції з них» – <https://bit.ly/2MFHc9U>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Основна причина часткової ефективності заходу – складна економічна ситуація в країні. Рівень охорони водних біоресурсів залишається незадовільним через високий обсяг незаконного, непідзвітнього, неконтрольованого рибальства (Illegal, Unreported and Unregulated (IUU) fishing) для калкана, судака, раків, креветок. За оцінкою експертів, реальний обсяг вилучення може в кілька разів перевищувати звітні дані. Високий рівень браконьєрства обумовлений бідністю населення і риболовецьких підприємств, відсутністю альтернативного заробітку в деяких районах.

Проблемою є вилов цінних видів риб, інтенсивність вилучення яких перевищує оптимальні значення. Можливе рішення – стимулювання вилову масових видів, стан популяцій яких не викликає занепокоєння (напр., тюлька у дніпровських водосховищах, китайський (сріблястий) карась, рапана), без встановлення лімітів.

Необхідними є вдосконалення Правил рибальства (з науковим обґрунтуванням), посилення ефективного контролю та регулювання рибальства. Крім того, за оцінкою експертів, необхідними є надання довгострокового права лову традиційним користувачам ресурсів, впровадження стимулюючих заходів для місцевих громад та регіональний розвиток прибережних районів.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

10. Штучне відтворення аборигенних видів риб

Фінансовий захід. Належить до сфери сталого управління аквакультурою. Включає виробництво посадкового матеріалу аборигенних видів риб в умовах аквакультури.

Одним з пріоритетних напрямків в аквакультурі визначено вселення життєздатної молоді аборигенних видів риб для поповнення їхніх малочисельних популяцій (Закон України «Про аквакультуру»). З цією метою в рамках реалізації державної програми «Відтворення водних біоресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні» були визначені основні напрямки штучного поповнення популяцій, стан яких може бути визначений як напружений. Крім того, на виробництво посадкового матеріалу аборигенних видів риб були зорієнтовані державні рибовідтворювальні комплекси.

За період до 2013 р. частка державного фінансування, спрямованого на штучне відтворення аборигенних видів, стабільно зростала; при розподілі коштів на зариблення пріоритет віддавався аборигенним видам. Проте внаслідок обмеженості в Україні ринку посадкового матеріалу аборигенних видів риб, основна роль у виконанні заходу відводилась державним рибовідтворювальним комплексам. Протягом 2000–2017 рр. ці комплекси випустили до водойм України понад 66 млн екз. молоді риб різних видів. Певну роль відіграють також приватні господарства, які, зокрема, вирощують посадковий матеріал аборигенних видів (насамперед струмкової форелі) для компенсаційного зариблення річок карпатського регіону.

В Україні успішно адаптуються технології отримання посадкового матеріалу, тому за наявності фінансування рибовідтворювальні підприємства здатні забезпечити потреби в посадковому матеріалі принаймні найбільш малочисельних видів, обсяги зариблення якими будуть співвідносні з природним відтворенням.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 4, АБЦ 7

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Критерії оцінки: обсяги штучного відтворення; вихідні матеріали: офіційна статистика Державного агентства рибного господарства України, інформація в інтернет-виданнях.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 18.09.2012 № 5293-VI «Про аквакультуру» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5293-17>
- Яковлева Т.В., Хандоживская А.И., Мрук А.И., Бузевич И.Ю. Основные направления работ по искусственному воспроизводству ценных видов рыб во внутренних водоемах Украины // Вопросы рыбного хозяйства Беларуси. – 2014. – Вып. 30. – С. 289–300. – http://www.belniirh.by/attachments/30_2014.pdf:
- Яковлева Т. В. Штучне відтворення іхтіофауни дніпровських водосховищ: сучасний стан, проблеми і перспективи // Рибогосподарська наука України. – 2013. – № 1. – С. 5–12. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/rnu_2013_1_3
- Держрибагентство: Протягом останніх восьми років державні рибовідтворювальні комплекси випустили до водойм України понад 66 млн екз. риби –

http://darg.gov.ua/_protjagom_ostannih_vosjmi_0_0_0_6134_1.html

- Група енергетичних компаній «РЕНЕР» провела щорічну масштабну акцію по зарибленню річок Закарпаття і на Тячівщині – http://tyachiv.com.ua/NewsOpen/id_news_406907

Інша відповідна інформація

Як показує аналіз звітності за формою 1А-риба, головними об'єктами штучного відтворення є рослиноїдні риби та короп. Значною мірою це пояснюється насамперед економічними аспектами: за рахунок цих видів досягаються найвищі показники валової рибопродуктивності на одиницю витрат.

Єдиним напрямом марикультури в Україні є вирощування безхребетних аборигенних видів, зокрема мідій. Відтворення популяцій двостулкових молюсків в Чорному морі необхідне після інвазії рапани, та вважається, що стала марикультура сприятиме відтворенню природних популяцій та частково зменшить добування морських ресурсів. Проте наразі існують лише одиничні мідійні та устричні ферми, вплив яких на природні екосистеми та економіку приморських регіонів є вкрай незначним.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Патент № 92569 Україна, МПК А01К 61/00. Спосіб формування ремонтно-маточного стада струмкової форелі в індустріальних умовах. – № 2014 02245; заявки. 05.03.2014 ; опубл. 26.08.2014, Бюл. №16. – <http://bit.ly/2HtP36r>
- Спосіб вирощування молоді харіуса європейського : пат. 115275 Україна /№ u 201509783; заявл. 25.10.2016 ; опубл. 10.04.2017, Бюл. №117. – <http://bit.ly/2NAFXT2>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Основним стримуючим чинником заходів зі штучного відтворення аборигенних видів є недостатнє фінансування. Неврегульованим залишається і питання щодо компенсації витрат на зариблення: на сьогодні діють розцінки 2007 р., які абсолютно не відповідають сучасним витратам.

Розвиток марикультури стримують відсутність традиції, необхідність стартових інвестицій, ускладненість регуляторних процедур. Необхідні заходи із заохочення до марикультури приморських громад, традиційно орієнтованих на рибальство.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Наказ Мінагрополітики від 06.07.2007 № 473 «Про затвердження Обсягів фінансування на здійснення заходів з відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-07>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

11. Організація охорони та сталого використання земель сільськогосподарського призначення

Комплекс правових, регуляторних та практичних заходів. Питання охорони та сталого використання сільськогосподарських угідь включені окремими пунктами до низки законодавчих актів, прийнятих у звітній період.

НСБР включає завдання щодо невиснажливого господарювання та поширення інформації щодо цього (НЦ 1) та завдання щодо охорони земель і ґрунтів, зокрема шляхом зменшення до 2020 р. в середньому на 5–10 % площ орних земель; виведення зі складу орних земель схилів крутизною більш як 3°, земель водоохоронних зон, консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених сільськогосподарських угідь з подальшим їх залісненням у лісовій та лісостеповій зонах та залуженням у степовій зоні (НЦ 2); забезпечення до 2015 р. повного врахування природоохоронних вимог у процесі відведення земель для розміщення об'єктів промисловості, будівництва, енергетики, транс-

порту і зв'язку та під час вирішення питань щодо вилучення (викупу), надання, зміни цільового призначення земельних ділянок; розроблення і впровадження до 2020 р. системи управління агроландшафтами лісомеліоративними методами на засадах сталого розвитку.

У 2014 р. Кабінетом Міністрів України схвалена Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням, метою якої є підвищення ефективності реалізації державної політики щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, визначення пріоритетних завдань, зміцнення інституціональної спроможності та покращення координації діяльності уповноважених органів у відповідній сфері, а також виконання Україною міжнародних зобов'язань за Конвенцією про боротьбу з опустелюванням.

«Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» (2016 р.) визначає заходи: створення і відновлення сіножатей та пасовищ відповідно до науково обґрунтованих показників з урахуванням регіональних особливостей та природно-кліматичних умов; упорядкування орних земель шляхом виведення з їхнього складу схилів, земель водоохоронних зон, ерозійно небезпечних та інших не придатних для розорювання угідь; прискорення робіт з консервації деградованих, техногенно забруднених та малопродуктивних земель, рекультивації порушених земель; розроблення регіональних схем та програм розвитку екомережі, а також пілотних проектів землеустрою щодо впорядкування землеволодінь і землекористувань територій та об'єктів екомережі.

«Стратегія удосконалення механізму управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними» (2017 р.) передбачає консервацію деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель та рекультивацію порушених земель; припинення господарського використання екологічно небезпечних, економічно неефективних земельних ділянок та їх залуження або заліснення».

Ці акти співвідносяться з іншими чинними нормами законодавства України, зокрема із Законом України «Про землеустрій» (2003 р.), який визначає виключення деградованих, малопродуктивних, а також техногенно забруднених сільськогосподарських угідь, що підлягають консервації, з площі земельних ділянок, що підлягають розподілу, а також Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» (2003 р.), що визначає можливість консервації деградованих земель.

Національна кадастрова система розроблена за підтримки Світового банку та стала доступною широкому загалу у вигляді «Публічної кадастрової карти», починаючи з 01.01.2013 на офіційному вебсайті Держгеокадастру. Карта включає інформацію щодо форми власності тієї чи іншої ділянки, її призначення, кадастровий номер. Вона також включає інформацію по ґрунтах, адміністративний поділ. Роботу проведено на виконання Закону України «Про державний земельний кадастр» (2011 р.). Він також частково відповідає АБЦ 7, зокрема з впорядкування та підготовки карт сталого землекористування.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 1, НЦ 2, АБЦ 1, АБЦ 7, АБЦ 11

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка ґрунтується на аналізі інформаційних ресурсів, звітів та доступних результатів впровадження. Показник розораності території України – один за найбільших у світі. Близько 71 % території України – це землі сільськогосподарського призначення; рілля охоплює 54 % території України. Неодноразово відмічено та позначено в планах дій необхідність зменшення цих показників. Відповідні заходи здійснюються у різних регіонах України, проте їхні обсяги залишаються досить обмеженими.

Поява Кадастрової карти є важливим кроком, який значно полегшує доступ до просторової та земельно-кадастрової інформації. Наразі база охоплює більшу частину території України.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Сайт Мінприроди, Розділ «Охорона земель» – <https://menr.gov.ua/timeline/Ohorona-zemel.html>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1024 «Про схвалення Концепції боротьби з деградацією земель та опустелюванням» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 р. № 271 «Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-p>
- Публічна кадастрова карта – <http://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>
- Закон України «Про державний земельний кадастр» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>
- Огляд стану виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням. – <https://menr.gov.ua/news/32333.html>
- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2017. – 308 с. – <https://menr.gov.ua/news/31768.html>

Інша відповідна інформація

У 2017 році Кабінет Міністрів України утворив Координаційну раду з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням (постанова від 18.01.2017 № 20). Вона схвалила пропозиції (04.05.2018) стосовно встановлення добровільного національного завдання щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі – НРДЗ) в Україні, а саме: до 2020 року досягти стабільного рівня органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь (не нижче за базову лінію станом на 2010 рік (3,14 % в середньому по Україні, у т. ч. у розрізі зон: Полісся – 2,24 %; Лісостеп – 3,19 %; Степ – 3,40 %); до 2030 року – збільшення не менше ніж на 0,1 %.

На підтримку реалізації відповідних завдань та заходів у 2018 р. розпочато впровадження проекту ГЕФ/ФАО «Інтегроване управління природними ресурсами деградованих ландшафтів Лісостепової та Степової зон України».

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20 «Про утворення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20-2017-p>
- Протокол засідання Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, включаючи рекомендації та пропозиції і завдання щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель – <https://menr.gov.ua/news/32479.html>.

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Перешкодами до виконання завдань є брак правозастосування, неузгодженість дій різних інституцій, відсутність належного фінансування, неузгодженість чинного законодавства. Зокрема процедура виведення з обігу та консервування ріллі є досить складною для виконання та необов'язковою.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Огляд стану виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням. – <https://menr.gov.ua/news/32333.html>
- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. –

К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2017. – 308 с. –

<https://menr.gov.ua/news/31768.html>

- Особливості зміни категорії за основним цільовим призначенням земель сільськогосподарського призначення – www.svdevelopment.com/ru/info_guide/polinfo/glossary/21/139
- Ракоїд О. Стан відображення в програмних документах України та статус реалізації положень Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням. Аналітичний звіт. – 2017. – 100 с. – http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/EE/Rio/Desertification_Rakoyid_Web.pdf

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

12. Зниження рівня забруднення довкілля

Комплекс регуляторних, фінансових, політичних, правових та практичних заходів.

НСБР містить три цілі щодо забруднення: НЦ 2, НЦ 3 та НЦ 7. У НПД 2011–2015 були заплановані заходи, відповідні цим цілям.

Планом заходів з виконання Угоди про Асоціацію з ЄС передбачено транспозицію вимог Водної Рамкової директиви (2000/60/ЄС), Директиви про якість води (98/83/ЄС), Директиви про міські стічні води (91/271/ЄЕС), Директиви про захист від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел (91/676/ЄС) у законодавство України.

«Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО» на 2015, 2016 та 2017 роки має Ціль «Забезпечення екологічної безпеки» (1.6.1 у Програмах 2015 та 2016 рр, 1.4.1 у Програмі 2017 р.).

Постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2013 № 408 внесено зміни до Технічного регламенту мийних засобів щодо обмеження вмісту фосфатів та інших сполук фосфору в мийних засобах. Підготовлено документи на виконання Нітратної директиви: Методику визначення зон, вразливих до нітратних сполук, складено попередній перелік зон, чутливих до забруднення нітратними сполуками та проаналізовано Кодекс кращих сільськогосподарських практик.

У 2013 р. скасовано державну реєстрацію пестициду фосфід цинку та всіх його препаративних форм.

Розроблено та схвалено «Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року». Нею визначено заходи поводження з відходами. Наразі документ проходить стратегічну екологічну оцінку. Схвалено «Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок» на період з 2018 по 2023 рр.

Впроваджена онлайн-реєстрація та затверджено порядок подачі декларацій про відходи на сайті Мінприроди (станом на листопад 2018 р. подано понад 15 тис. онлайн-декларацій). З 2016 р. діє Інтерактивна мапа ЕСОМАРА (розробка Мінприроди), що надає можливість громадянам надсилати звернення з геоприв'язкою та фотоматеріалами щодо місць стихійних звалищ. Станом на 15 листопада 2018 року, громадяни подали 3788 звернень; виконано 810 (21 %), 2052 (54 %) в роботі. Мінприроди оперативно інформує органи місцевої влади, що відповідають за своєчасну ліквідацію таких звалищ.

Затверджено Технічний регламент щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив, який встановлює вимоги до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив з метою захисту життя та здоров'я людини, тварин, рослин, охорони навколишнього середовища та природних ресурсів. Відповідно до Податкового кодексу України екологічний податок включений у вартість палива.

У 2012 р. розпочато будівництво нового безпечного конфайнменту (НБК) над 4-м енергоблоком Чорнобильської АЕС. 8 листопада 2017 р. Чорнобильська АЕС прийняла в експлуатацію «огорожувальний контур» НБК; триває етап демонтажу конструкцій об'єкту «Укриття».

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2, НЦ 3, АБЦ 4, АБЦ 7, АБЦ 8

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка базується на аналізі нормативної бази, звітних документів, даних Державної служби статистики України з навколишнього природного середовища та відповідних онлайн-ресурсів.

Державна служба статистики України (Держстат) на основі власних статистичних спостережень та адміністративних даних щороку розраховує екологічні показники, які рекомендовані Європейською економічною комісією ООН (Методологічні положення...). Окрім того, дані про забруднення повітря, води та ґрунту збирає Центральна геофізична обсерваторія імені Бориса Срезневського.

Прийнято важливі нормативні акти щодо зниження забруднення довкілля та розпочато транспозицію положень відповідних директив ЄС до національного законодавства. Вжито низку важливих практичних дій. Заборона використання фосфіду цинку та його похідних є важливою для збереження фауни, зокрема мігруючих видів.

Загальнодержавна система інформації щодо моніторингу забруднення довкілля обмежена в кількості показників.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Звіт про стан виконання у 2011–2015 роках заходів Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки – <https://bit.ly/342u2tf>
- Інтерактивна мапа щодо виявлених місць стихійних сміттєзвалищ – <https://ecomapa.gov.ua/>
- Інтерактивна вебсторінка про Декларації про відходи – <https://e-eco.gov.ua>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 №118 «Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2016-p>
- Громадськість закликає Міністерство екології доопрацювати проект Національного плану управління відходами – <https://bit.ly/2ZnDXLl>
- Відкрите довкілля: На сьогоднішній день, деякі дані про довкілля вже відкриті для кожного бажаючого – <https://bit.ly/2ZvHd6v>
- Наказ Мінприроди від 05.12.2013 № 500 «Про скасування державної реєстрації пестициду фосфіду цинку та всіх його препаративних форм» – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0500737-13>
- Лист Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України від 05.02.2014 №15-10-2-1/2861 «Про скасування державної реєстрації пестицидів».
- Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua>
- “Методологічні положення щодо формування та поширення Держстатом екологічних показників відповідно до міжнародних стандартів”, затверджені наказом Держстату від 01.12.2017 №311 — <https://bit.ly/2zqvxU0>
- Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря в Україні (1990–2018) – <https://bit.ly/2L1tFrz>

Інша відповідна інформація

Прикладами успішної реалізації завдань НСБР є побудова нового безпечного конфайнмента над 4 енергоблоком Чорнобильської АЕС та Постанова КМУ, що встановила вимоги до автомобільних бензинів та дизельного палива екологічних класів Євро3 – Євро5.

Об'єкт «Укриття» 4-го енергоблока Чорнобильської АЕС перетворюють у екологічно безпечну зону. Діє відповідна загальнодержавна програма. Після насування Арки НБК в 4 рази зменшилася кількість відкачаних радіоактивно-забруднених вод, втричі знизився газоаерозольний викид, у 10–20 разів зменшилися величини потужності дози навколо об'єкта. Вміст радіонуклідів у воді у 2017 р. був одним із найменших після аварії. Ліквідовано могильник радіоактивних відходів «Вакуленчук» у Житомирській області (2016–2017 рр.) та розпочато новий проект «Цибулеве» у Кіровоградській області.

Визначені показники моніторингу вод. Дані моніторингу води можна побачити на інтерактивних картах забруднення річок України. Станом на 14.11.2018 року діє низка вебресурсів про стан повітря у точці (сервіс EcoInfo, реалізований за підтримки Дніпропетровської облдержадміністрації та недержавних організацій), стан водних ресурсів (Держводагентство) та забруднення річок, звіти щодо стану забруднення навколишнього середовища Центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського.

Для м. Києва та 9 областей (Дніпропетровська, Донецька, Київська, Львівська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Хмельницька) розроблені регіональні програми поводження з відходами.

Діють громадські організації (ГО «Еколтава», ГО «Друге Життя») та ініціативи («Україна без сміття», Zero Waste Ukraine), що просувають сортування побутових відходів та стимулюють місцеві адміністрації до дій. Розроблено додаток для смартфонів «Сортуй» для полегшення сортування сміття. ГО Фундація «Відкрите суспільство» опікується проблемами відкритих даних у сфері якості довкілля (проект «Open Access Environment»). ГО «Агенція журналістики даних» створила інтерактивну карту забрудненості річок в Україні «Чиста вода». Карта охоплює понад 400 пунктів контролю річкової води, для яких можна переглянути до 16 параметрів забруднення та оцінити динаміку за п'ять років.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 927 «Про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2013-p>
- Новий безпечний конфайнмент: рік під захистом – <https://bit.ly/2L1u6Cd>
- Доступно про новий безпечний конфайнмент – <https://chnpp.gov.ua/nbk/index.html>
- Закон України від 11.12.1998 (в редакції від 01.01.2015) № 309-XIV «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309-14>
- Огляд стану забруднення навколишнього природного середовища на території України за даними спостережень гідрометеорологічних організацій: у 2016 році – <https://bit.ly/2ZkNRgD>; у 2017 році – <https://bit.ly/2ZjJG4B>
- Завершено ліквідацію могильника РАВ "Вакуленчук" у Житомирській області – <http://nte.com.ua/ua/news/2018/06/01/23/view>
- Україна за підтримки НАТО ліквідує сховище радіоактивних відходів на Кіровоградщині – <https://bit.ly/2ZwU48C>
- ECOINFO. Стан повітря в точці – https://ecoinfo.pro/site/any_points
- Стан забруднення природного середовища на території України – <https://bit.ly/2HHqK5h>
- Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України. Державне агентство водних ресурсів України – <http://watermon.iisd.com.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index>
- Карта «Чиста вода» – <https://bit.ly/2HqHXje>

- Дніпропетровська область «Обласна комплексна програма поводження з відходами на 2006–2015 роки» та «Обласна стратегія поводження з твердими побутовими відходами (у рамках реалізації Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки)» – <https://bit.ly/30EEvc3>
- Донецька область «Програма поводження з відходами в Донецькій області на 2016–2020 роки» – <http://ecology.donoda.gov.ua/programi-3>
- Львівська область «Обласна програма поводження з твердими побутовими відходами на період з 2007–2015 роки» та «Програма заходів для налагодження системи поводження з твердими побутовими відходами у м. Львові на 2017 – 2019 роки» – <https://bit.ly/2MN0EC3>
- Миколаївська область «Програма поводження з твердими побутовими відходами в Миколаївській області на період до 2020 року» – <https://bit.ly/2L7NCLY>
- Одеська область «Регіональна програма поводження з токсичними відходами в Одеській області на 2008- 2015 роки» – <https://bit.ly/3411wbn>
- «Програма поводження з твердими побутовими відходами в Одеській області на 2013–2017 роки» – <https://bit.ly/2NBjefY>
- ГО «Еколтава» – <http://www.ekoltava.org>
- «Україна без сміття» – <https://bit.ly/2MGjhaC>
- Перший в Україні суд щодо поводження з відходами – <https://bit.ly/2OyXVfE>
- Український додаток допоможе сортувати сміття – <https://bit.ly/2ZkQQWn>
- Проект «Open Access Environment» – <https://openaccess.org.ua>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

13. Поводження з інвазійними чужорідними видами

Комплекс правових, регуляторних та політичних заходів, спрямованих на складання переліку пріоритетних інвазійних чужорідних видів (ІЧВ або IAS); організацію карантину потенційно-небезпечних ІЧВ; регламентацію вимог до екологічно безпечної діяльності в аквакультури.

НСБР містить НЦ 5, серед завдань якої є створення системи запобіжних заходів щодо видів-вселенців та забезпечення контролю за внесенням таких видів до екосистем, зокрема морських.

Закон України «Про карантин рослин» (1993 р., редакція від 04.10.2018) передбачає низку заходів, на виконання яких видано регуляторні акти.

Законом України «Про аквакультуру» (2013 р.) визначено поняття «чужорідні» та «немісцеві» види для гідробіонтів і поняття «закриті умови аквакультури». Встановлено вимоги щодо вирощування чужорідних видів з метою недопущення їх проникнення у природне середовище. Підприємства аквакультури, які займаються вирощуванням чужорідних видів, внесені в групу із середнім ступенем ризику, що передбачає збільшення планових заходів державного контролю за їхньою діяльністю.

При Мінприроди створено Міжвідомчу робочу групу щодо інвазійних чужорідних видів, до складу якої увійшли представники виконавчої влади та науковці.

Наразі здійснюються окремі дослідження щодо поширення деяких груп ІЧВ. У 2015 р. НДУ «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем» Мінприроди України виконав науково-дослідну роботу «Оцінка стану проблеми видів-вселенців (чужорідних тварин і рослин) в Україні та розроблення рекомендацій щодо законодавчих і організаційних засад врегулювання та створення системи контролю за інтродукцією і поширенням таких організмів на території України відповідно до вимог Конвенції про біорізноманіття та рішень її керівних органів».

У відповідях на лист-запит Мінприроди багато установ ПЗФ та деякі обласні адміністрації звітували про виконання біотехнічних заходів, пов'язаних з усуненням загрози інвазійних видів (наприклад

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід
НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 9

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проаналізовано нормативну базу, наукові публікації, звіти науково-дослідних робіт.

За «Переліком регульованих шкідливих організмів» регулярно оголошуються карантини певних територій, зокрема й для фізичного знищення ГЧВ. Однак моніторинг та карантин тварин і рослин, що негативно впливають на природні екосистеми, на загальнодержавному рівні не проводиться. Оцінка базується на інформації, наданій Міжвідомчій робочій групі щодо інвазійних чужорідних видів.

Критерії оцінки стану чужорідних видів – об'єктів аквакультури: дані щодо чисельності видів. На сьогоднішній день у внутрішніх водоймах близько 10 чужорідних видів риб сформували самовідтворювальні популяції. На їхню частку припадає до 15 % молоді риб на мілководдях дніпровських водосховищ. Крім того, здійснюється цілеспрямоване зариблення водосховищ низкою чужорідних видів.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 30.06.1993 (редакція від 04.10.2018) № 3348-ХІІ «Про карантин рослин» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/3348-12>
- Наказ Мінагрополітики від 29.11.2006 № 716 «Про затвердження Переліку регульованих шкідливих організмів» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-06>
- Карантинний стан України – <https://bit.ly/30CE4ip>
- Наказ Мінприроди від 14.06.2018 №207 «Про утворення Міжвідомчої робочої групи щодо інвазійних чужорідних видів» – <https://bit.ly/2Ldgh2a>
- Закон України від 18.09.2012 № 5293-VI «Про аквакультуру» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5293-17>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2013 № 276 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності в галузі рибного господарства та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державним агентством рибного господарства» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276-2013-p>
- Інформація щодо впровадження прикладних науково-дослідних робіт виконаних науково-дослідною установою «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем» (УКР-НДІЕП) у 2015 році – <https://bit.ly/2BZ0f8G>
- «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем» (УКРНДІЕП). Наукові досягнення – <http://www.nieep.kharkov.ua/node/15>

Інша відповідна інформація

З метою покращення ситуації щодо моніторингу ГЧВ видано регуляторний акт (Порядок здійснення державного моніторингу вод), який визначає показники стосовно інвазійних видів гідробіонтів. Також за Рамковою Програмою співробітництва між Україною та ФАО (ФАО, липень 2016) за п. 1.4 передбачено збільшення кількості персоналу, що займається карантинном рослин, та фітосанітарних інспекторів з виявлення партій рослин, що потребують карантину.

Моніторинг та карантин ІЧВ, що негативно впливають на навколишнє природне середовище, зокрема на природні екосистеми, на загальнодержавному рівні не проводиться. Лише окремі, найбільш небезпечні для господарської діяльності ІЧВ занесені до Переліку регульованих шкідливих організмів. Щодо них регулярно оголошуються карантини певних територій і проводяться заходи з фізичного знищення таких організмів. Проте інші інвазійні види, що не потрапили до цього переліку, залишаються поза увагою, і загроза шкоди від них зростає.

Зариблення немісцевими видами – основний напрямок збільшення рибопродуктивності малих та середніх водосховищ, руслових ставів. Так, у 2015–2017 рр. за рахунок товстолобиків забезпечувалось до 60 % загального вилову водних біоресурсів зі спеціальних товарних рибних господарств. Ряд чужорідних видів (товстолобик білий *Hypophthalmichthys molitrix*, амур білий *Stenopharyngodon idella*) є видами-меліораторами та цінними об'єктами випасної аквакультури, крім того, нездатними самостійно відтворюватись у водоймах України.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-p>
- Рамкова Програма співробітництва між Україною та FAO – <http://www.fao.org/3/a-bp567o.pdf>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Перешкоди: відсутність програм моніторингу щодо ІЧВ, які загрожують не тільки сільському господарству, а й біологічному різноманіттю; недостатнє фінансування моніторингу ІЧВ.

Не врегульоване питання відповідальності за несанкціоноване потрапляння чужорідних видів гідробіонтів. В умовах великих та середніх водосховищ заходи зі зменшення чисельності масових чужорідних видів будуть малоефективними внаслідок щільної інтеграції останніх у водні екосистеми.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

14. Зниження антропогенного навантаження на вразливі екосистеми

Комплекс правових та регуляторних заходів, спрямованих на зниження антропогенного впливу на морські, прибережні та наземні екосистеми, що є вразливими внаслідок зміни клімату та підкислення океану.

НСБР містить НЦ 2 щодо збереження екосистеми Чорного і Азовського морів. НПД 2011–2015 відповідно передбачає оцінку впливу забруднення на стан Азовського та Чорного морів, а також створення природоохоронних територій площею щонайменше у 10 % прибережних і морських територій. НПД 2011–2015 також містить пункт 58 «Забезпечення проведення науково-практичних досліджень щодо вразливості екологічних та соціально-економічних систем до зміни клімату».

На виконання Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням в 2016 р. прийнятий Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, який включає заходи з відновлення та охорони лісів і водно-болотних угідь.

Україна бере участь в ініціативі BlackSeaWet. Узгоджено робочий план на 2018–2021 рр. щодо використання водно-болотних угідь та адаптації до кліматичних змін в Азовсько-Чорноморському регіоні.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2, НЦ 4, НЦ 5, НЦ 7, АБЦ 10

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка базується на аналізі нормативних та звітних документів, результатів наукових досліджень, карт та експертного досвіду участі у заходах. Здійснено початкову оцінку екологічного стану морських вод та впливу на них людської діяльності в рамках проектів «Удосконалення екологічного моніторингу Чорного моря» (EMBLAS I та EMBLAS II). Вперше визначені основні забруднюючі речовини, специфічні для Чорного моря, та розроблені рекомендації із удосконалення екологічного моніторингу.

За 2013–2017 рр. нових об'єктів ПЗФ у морських акваторіях не створено. Серед приморських територій водно-болотні угіддя міжнародного значення «Дельта р. Дніпра» увійшли у склад новоствореного Нижньодніпровського НПП.

Стратегічні документи містять цілі щодо збереження наземних вразливих екосистем. Зниження антропогенного впливу відбувається шляхом включення таких екосистем до ПЗФ. Проте заходи з відновлення вразливих наземних екосистем нечисельні.

На виконання пункту 58 НПД 2011–2015 були започатковані наукові роботи, спрямовані на підтримку адаптації до зміни клімату.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- BlackSeaWet – <https://bit.ly/2L9qyMV>
- Improving Environmental Monitoring in the Black Sea (EMBLAS-I) Final Report ENPI/2012/293-589 1 January 2013 – 31 March 2015 – <https://bit.ly/2MEkdfC>
- EMBLAS – <http://emblasproject.org/publications-reports>
- Про проект Національної стратегії морської природоохоронної політики – <https://menr.gov.ua/news/31381.html>
- Указ Президента України від 24.11.2015 № 657/2015 «Про створення національного природного парку: "Нижньодніпровський"» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/657/2015>
- Закон України від 07.02.2017 № 1832-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1832-19>
- Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII «Про природно-заповідний фонд України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- Звіт про стан виконання у 2011–2015 роках заходів Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки – <https://bit.ly/342u2tf>

Інша відповідна інформація

Заходи зі збереження лісів та адаптації екосистем до зміни клімату, а також заходи з боротьби з деградацією земель є частково ефективними. Серед успішних практичних проектів – відновлення об'єкту «Долина нарцисів» у Карпатському біосферному заповіднику шляхом відновлення гідрологічного режиму ділянки.

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» (2017 р.) забороняє сінокошення механізованими засобами та проведення біотехнічних заходів на територіях природних заповідників. Проте, за оцінкою експертів, такий підхід ускладнює відновлення та менеджмент враз-

ливих екосистем (що є найбільш критичним для степових екосистем, які за відсутності випасу копитних тварин потребують сінокосіння).

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Потрібне правове визначення і перелік екосистем України, що зазнали впливу від зміни клімату або підкислення океану. Необхідно створити нові об'єкти ПЗФ у приморській зоні, здійснити науково обгрунтовані заходи зі збереження найбільш вразливих екосистем.

Кількість територій ПЗФ, які включають морську акваторію, на 2014 рік становила 36, з них 23 – на території Криму, тимчасово окупованого Російською Федерацією в 2014 р. Окупаційною адміністрацією статус багатьох з них був змінений (понижений), деякі – ліквідовані. Це унеможливило збереження найбільш цінних морських та прибережних екосистем на тимчасово окупованих територіях.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Василюк О., Норенко К., Скворцова В. та ін. Льодовиковий період у заповідній справі: 2014–2015 рр. // Екологія. Право. Людина. – 2015. – № 25-26 (65–66). – 67 с. Vasyliuk, O., Norenko, K., Shiryayeva, D. *et al.* 2015. The Glacial Period for protected areas: 2014–2015 // Environment People Law Journal. – 2015. – 25–26. – P. 65–6. – <https://bit.ly/2KWG1Rv>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

15. Відновлення водно-болотних угідь

Комплекс регуляторних та фінансових заходів, спрямованих на відновлення водно-болотних угідь, що є вразливими внаслідок зміни клімату та підкислення океану.

НСБР передбачає охорону водних ресурсів, зокрема впровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом.

За Рамсарською конвенцією затверджено 6 нових водно-болотних угідь, оновлюється інформація по раніше затверджених угіддях.

Успішний проект був реалізований на території Рамсарського угіддя «Тилигульський лиман», де в 2017 р. між лиманом та Чорним морем був облаштований канал, що сприяло відновленню рівня води. В НПП «Тузловські лимани» спорудили штучні острови для гніздування водно-болотних птахів. За підтримки WWF успішно реалізовано декілька проектів з відновлення водно-болотних угідь. В НПП «Зачарований край» відновлений гідрологічний режим болота «Чорне багно». Зараз WWF в Україні проводить оцінку результатів відновлення дунайських островів Єрмаков та Малий Татару.

Серед фінансових заходів «Будівництво з'єднувального каналу для відновлення водного сполучення Азовського моря з Молочним лиманом» (у бюджеті 2018 р. закладено 35,2 млн грн.) та «Відновлення гідрологічного режиму р. Сула в Лохвицькому районі Полтавської області» (у бюджеті 2017 р. закладено 4,5 млн грн).

У дельті Дунаю в рамках Програми Сусідства «Румунія-Україна-Молдова» реалізований проект «Консолідація мережі природоохоронних територій для збереження біорізноманіття та сталого розвитку регіону дельти Дунаю та Нижнього Прута – PAN Nature», зокрема відновлення екосистеми Рамсарського угіддя «Озеро Картал».

У рамках проекту «Зміна клімату та безпека у Східній Європі, Центральній Азії та на Північному Кавказі» розроблено документ «Стратегічні напрямки адаптації до зміни клімату в басейні Дністра» та План його реалізації.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 7, АБЦ 10

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка базується на аналізі звітів. Здійснена низка успішних локальних заходів з відновлення екосистем. Фактори, що негативно впливають на стан водно-болотних угідь: осушення, забруднення, поширення інвазійних видів та неконтрольоване будівництво. Одними з найбільш вразливих екосистем є болота, які потерпають через осушення та видобуток торфу.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Ramsar National Report to COP13: Ukraine – <https://bit.ly/30ExQ1D>
- Штучні острови в НПП «Тузловські лимани» – <https://menr.gov.ua/news/31571.html>
- Відновлення болота «Чорне багно» – <https://bit.ly/2NBEe64>
- Відновлення деяких водно-болотних угідь Придунав'я – <https://bit.ly/2PgddaX>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 361 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2401270 “Здійснення природоохоронних заходів” на 2018 рік» (рядок «Будівництво з'єднувального каналу для відновлення водного сполучення Азовського моря з Молочним лиманом») – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-2018-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 № 473 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2401270 “Здійснення природоохоронних заходів” на 2017 рік» (рядок «Відновлення гідрологічного режиму р. Сула в Лохвицькому районі Полтавської області») – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2017-п>
- «Консолідація мережі природоохоронних територій для збереження біорізноманіття та сталого розвитку регіону дельти Дунаю та Нижнього Прута – PAN Nature» – <http://openaid.gov.ua/uk/projects/641>
- Відновлення екосистеми Рамсарського угіддя «Озеро Картал» – <http://www.crs.org.ua/en/projects/current/186.html>
- «Стратегічні напрямки адаптації до зміни клімату в басейні Дністра» – <https://www.osce.org/secretariat/260306>
- План реалізації «Стратегічні напрямки адаптації до зміни клімату в басейні Дністра» – <https://www.osce.org/secretariat/366721>
- Ramsar Convention on Wetlands. (2018). Global Wetland Outlook: State of the World's Wetlands and their Services to People. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat. – <https://bit.ly/2ImMQce>
- Дідух Я. Екологічні аспекти глобальних змін клімату: причини, наслідки, дії // Вісник НАН України. – 2009. – № 2. – С. 34–44. – <https://bit.ly/2Zi89aI>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Необхідні розроблення загальнодержавної програми відновлення вразливих екосистем та зведеного кадастру боліт, торфовищ і комплексів осушених земель.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Коніщук В. В. Екологічні основи розвитку та охорони торфових боліт Полісся: автореф. дис. ... д-ра біол. наук : 03.00.16; НААН України, Ін-т агрокол. і природокористування. – К., 2013. – 44 с.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

16. Збереження територій, важливих для біологічного та ландшафтного різноманіття

Комплекс правових, регуляторних і політичних заходів, спрямованих на затвердження нормативних показників мінімально достатньої площі ПЗФ, визначення і надання охоронного статусу територіям, важливим для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття.

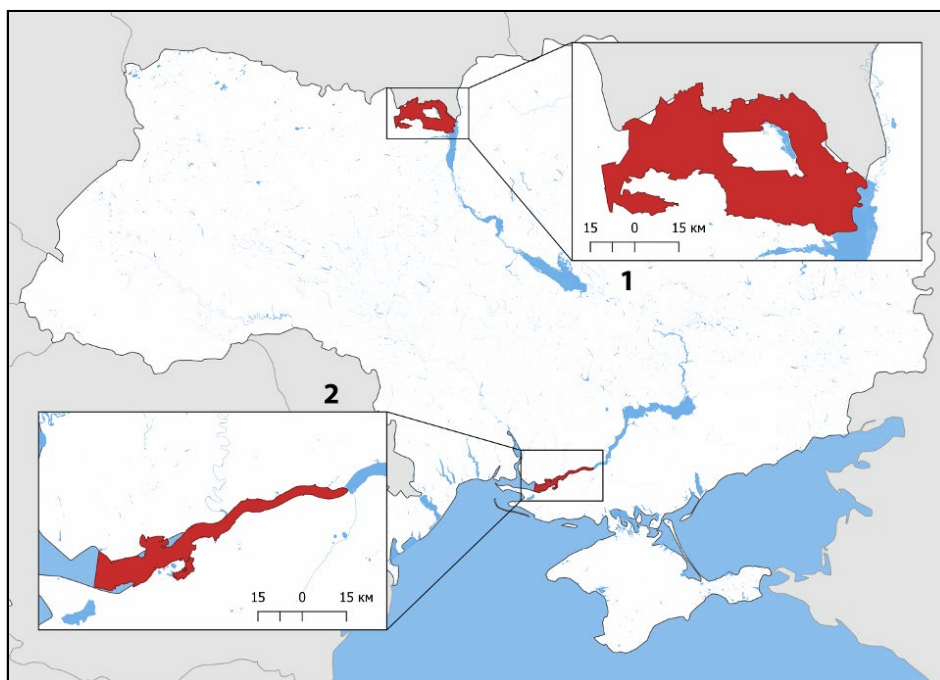
Для НЦ 5 «Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі» визначено завдання – розширення площі ПЗФ до 10 % у 2015 р. та до 15 % загальної території країни у 2020 р. НПД 2011–2015 також містить відповідний пункт.

«Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року» (2014 р.) визначає частку територій ПЗФ до 1 січня 2017 р. – 11 %, а на початок 2021 р. – 15 % від загальної території країни (на момент затвердження документу цей показник становив 6,1 %). У 2017 р. до Стратегії внесено зміни, які вдосконалили систему звітності щодо збільшення площі ПЗФ; наразі дані щодо приросту площ ПЗФ входять до щорічних індикаторів для оцінювання дій обласних державних адміністрацій.

Здійснені заходи, спрямовані на визначення та надання охоронного статусу природним територіям, важливим для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, включають п'ять основних напрямків.

А) Створення нових та розширення існуючих об'єктів ПЗФ (відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд»). Всього за звітний період в Україні створено 268 територій ПЗФ загальною площею 334209,7 га (8,4 % від всієї площі ПЗФ). Найбільшими новоствореними об'єктами ПЗФ України є:

- (1) Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник в межах зони відчуження і зони обов'язкового відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (2016 р.) – площа 227 тис. га (Київська область);
- (2) Нижньодніпровський національний природний парк, в завдання якого входить забезпечення збереження водно-болотного угіддя міжнародного значення «Дельта р. Дніпра» (2015 р.) – площа понад 80 тис. га (Херсонська область).

Найбільші новостворені у звітній період об'єкти ПЗФ України
(укладач карти – М. О. Савченко).

Загалом в Україні діє 663 території та об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення та 7633 території та об'єкти місцевого значення.

Україна бере участь у транскордонному природоохоронному співробітництві в рамках виконання заходів Програми ЮНЕСКО «Людина і Біосфера» і Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини шляхом створення транскордонних біосферних резерватів та об'єктів всесвітньої природної спадщини відповідно.

Деякі території одержали офіційний міжнародний статус. Зокрема, у 2017 р. букові праліси України, що розташовані в межах об'єктів ПЗФ України (природні заповідники «Горгани» та «Розточчя», НПП «Подільські Товтри», «Синевир», «Зачарований Край»), увійшли до об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Незаймані букові ліси Карпат та інших регіонів Європи». Крім того, підготовлена спільна українсько-польська номінація про створення транскордонного біосферного резервату «Розточчя».

Станом на 2015 р. у 16 областях затверджено рішення про визначення та резервування цінних природних територій для заповідання; наявні регіональні програми формування екомережі, що містять розділи стосовно проєктованих територій ПЗФ.

В) Ідентифікація нових територій Смарагдової мережі. У 2017 р. Постійним комітетом Бернської конвенції затверджено список з 271 територій Смарагдової мережі в межах України (всі відповідають класифікації природоохоронних територій / protected areas IUCN); загальна площа – 10 % території країни. Експерти неурядових організацій України продовжують роботу над доповненням списку (наразі він включає близько 150 додаткових територій). Розроблено проєкт закону «Про території Смарагдової мережі», підготовку якого здійснили фахівці неурядових організацій та Мінприроди України.

С) Ідентифікація водно-болотних угідь (Рамсарських угідь) міжнародного значення. У звітній період 6 водно-болотних угідь рішенням відповідного органу Рамсарської конвенції отримали статус водно-болотних угідь міжнародного значення. Наразі їхня загальна кількість в межах України – 39; загальна площа – понад 786 тис. га. Охорона Рамсарських угідь в Україні, перш за все, забезпечується включенням їх до ПЗФ (на сьогодні більшість із них вже отримала правовий статус). Наказом Міністерства від 04.03.2016 було затверджено План заходів щодо впровадження Рамсарської конвенції в Україні на 2016–2021 рр.

Д) Розбудова національної екомережі (на виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки»). За підсумками Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 рр. визначено просторову структуру екологічної мережі (8 природних коридорів); ділянки для формування екомережі та їхні площі; створено умови для резервування та подальшого надання статусу заповідних територіям, багатим на біорізноманіття; узгоджено транскордонне поєднання з елементами екологічних мереж суміжних країн.

З метою ефективного управління екомережею, визначення і надання правового статусу її елементам та забезпечення використання її земель за цільовим призначенням прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі». Включені до переліків території та об'єкти екомережі вносимуться в Державний земельний кадастр, містобудівну та землепорядну документації.

Е) Ідентифікація територій та місцезнаходжень міжнародного значення, важливих для збереження фауни (птахів, рукокрилих, китоподібних). Мережа ІВА територій (Important Bird Areas) України наразі складається з 166 територій загальною площею 2,5 млн га. У звітній період українські науковці визначали ключові підземні місцезнаходження рукокрилих, база з яких (List of internationally important underground sites) наповнюється на виконання Угоди EUROBATS. Зокрема, визначено 12 нових місцезнаходжень (наразі список включає 47 сайтів). Крім того, в рамках Конвенції про біорізноманіття в українських водах визначено 5 екологічно або біологічно важливих акваторій (ЕБСА) в Чорному морі, одна з яких (Балаклава) – в першу чергу для китоподібних.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, НЦ 7, АБЦ 11, АБЦ 12, АБЦ 19

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Для оцінки проаналізовано документи, які регламентують або передбачають створення об'єктів ПЗФ, а також наявні звіти щодо ідентифікації територій та місцезнаходжень, важливих для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, з виконання положень міжнародних договорів, аналітичні публікації громадських організацій та ПРООН ГЕФ.

Станом на 01.01.2018 природно-заповідний фонд України має площу понад 3985 тис. га, яка охоплює 8296 територій та об'єктів. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі країни («показник заповідності») становить 6,6 %. Крім того, заповідною є акваторія Чорного моря у виключній економічній зоні України площею 402,5 тис. га. Відповідно, заплановані показники частки заповідних територій (визначені у перелічених документах) досягнуті не були.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1089 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» – <https://bit.ly/2NGfauC>
- Закон України від 21.09.2000 № 1989-III «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
- Заключний звіт про результати виконання Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки – <https://menr.gov.ua/news/32903.html>
- Василюк О., Драпалюк А., Парчук Г., Ширяєва Д. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. – Львів, 2015. – 80 с. – <https://bit.ly/1TPfAsC>
- Ідентифікація нових територій Смарагдової мережі передбачена Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
- Указ Президента України від 26.04.2016 № 174/2016 «Про створення Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174/2016>
- Указ Президента України від 24.11.2015 № 657/2015 «Про створення національного природного парку "Нижньодніпровський"» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/657/2015>
- Незаймані букові ліси Карпат та інших регіонів Європи – <https://bit.ly/2KYDPc9>
- Інформаційно-аналітичні матеріали та пропозиції міністерства екології та природних ресурсів України з питання «аналіз стану природно-заповідного фонду України». – Київ, 2017. – 46 с.
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 № 1619-р «Про затвердження плану заходів щодо збереження та розвитку української частини природного об'єкта "Букові праліси Карпат» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2009-p>
- Смарагдова мережа в Україні – <https://bit.ly/2KWVqBg>
- Про проект закону «Про території Смарагдової мережі» – <https://menr.gov.ua/news/32142.html>
- Рамсарські угіддя в Україні – <http://www.ramsar.org/sites/default/files/documents/library/sitelist.pdf>
- План заходів щодо впровадження Рамсарської конвенції в Україні (Plan of measures for implementation of Ramsar Convention in Ukraine) на 2016–2021 pp. – <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352737-12>

- Національний звіт до COP 13 Рамсарської конвенції за 2015–2017 рр. – <https://bit.ly/30ExQ1D>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1196-2015-п>
- Національна доповідь ІВА України в 2016–2017 рр. – <http://birdlife.org.ua/IBA-Programma>
- Резолюція CMS 11.25 (залучення ІВА) – <https://bit.ly/30CERzT>
- List of internationally important underground sites for EUROBATS – <https://bit.ly/2Zq13i5>
- Нові місцезнаходження для EUROBATS – <https://bit.ly/32gSaXx>
- Визначення EBSA в Чорному морі – <https://bit.ly/33VCJW6>

Інша відповідна інформація

Основним резервом для розширення природно-заповідного фонду залишаються ліси, вони становлять понад 2/3 всіх природних і напівприродних територій в Україні. 15,7 % від усієї площі лісів вже зараз включено до природно-заповідного фонду, завдяки чому 44,8 % сучасних заповідних територій розташовано на землях держлісфонду.

За оцінкою експертів, для досягнення передбачених законодавством показників заповідності у найближчі роки необхідно залучити до природно-заповідного фонду значно більші площі лісових земель. Якщо пропорційно заповідати природні території з наявних в країні лісів, водно-болотяних угідь та степових ділянок, то в 2021 р. загальна площа включених до природно-заповідного фонду лісів має становити 55,3 %.

Водночас, переважна більшість існуючих в Україні національних природних парків і заповідників розташовані за межами степової зони. Степовий ландшафт гірше за всі інші представлений у складі ПЗФ України. Наразі ПЗФ у степових областях переважно представлений лісами, лісопосадками, озерами та плавнями.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Василюк О., Драпалюк А., Парчук Г., Ширяєва Д. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. – Львів, 2015. – 80 с.
http://epl.org.ua/images/pdf/people/1767_EPL_Posibnyk_Fond_Zapovidnuk.pdf

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Перешкодою є складна процедура надання правового заповідного статусу об'єкту або території, що передбачає погодження їхніх користувачів та розпорядників, які часто виступають проти заповідання. Іншою перешкодою є недостатність адміністративних і фінансових ресурсів.

Юридичний захист рамсарських угідь та територій і місцезнаходжень, важливих для збереження фауни, за межами об'єктів ПЗФ слабкий або відсутній.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айті щодо біорізноманіття

17. Оцінка стану, охорона та відтворення видів

Комплекс правових, регуляторних, наукових та практичних заходів.

Правова база для досягнення АБЦ 12 була створена в Україні переважно ще до звітного періоду 2013–2017 рр. Україна є стороною низки міжнародних угод, а саме: Конвенції про біологічне різноманіття (КБР); Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату (РКЗК ООН); Конвенції ООН по боротьбі з опустелюванням (UNCCD); Конвенції CITES; Рамсарської конвенції; Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція або CMS) та дочірні договори (АЕВА, АССОВАМС, EUROBATS; Меморандуми про взаєморозуміння для збереження популяцій очеретян-

ки прудкої, дрохви, кроншнепа тонкодзьобого); Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі; Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат; Конвенції про захист Чорного моря від забруднення. Україна проводить заходи на виконання цих угод. Україна бере участь у розробці та прийнятті резолюцій та рішень конференцій сторін на виконання міжнародних договорів.

Для вдосконалення нормативно-правової бази щодо системи контролю за торгівлею видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення, у звітний період доповнено ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», ЗУ «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» (2018 р.). Контроль за торгівлею видами, внесеними до списків CITES, регулюється постановами КМУ.

НСБР включає ціль 5 «Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття». В НПД 2011–2015 на виконання Цілі 5 визначено низку заходів.

Для гармонізації національного законодавства з нормами ЄС до ЗУ «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України», «Про екологічну мережу України», «Про мисливське господарство та полювання», «Про природно-заповідний фонд України», внесені доповнення: заборонено безконтрольне випалювання сухої рослинності, використання низки знарядь лову у мисливстві та рибальстві (петлі, капкани, електровудки), розорювання місць мешкання диких тварин та знищення дуплистих дерев, законодавчо закріплено «сезон тиші» у період масового розмноження диких тварин. Наказами Мінприроди до переліку видів, занесених до Червоної книги України, додано лося європейського, затверджені переліки видів, що підлягають особливій охороні на території Харківської та Донецької областей.

У звітний період діяли програми «Охорона чорного лелеки» та «Охорона білого лелеки» (координатор – Західноукраїнське товариство охорони птахів), фінансуються заходи щодо підтримки локальних популяцій та субпопуляцій зубра, діє заборона на вилов афалін до дельфінаріїв під виглядом реабілітації тварин, розроблено план заходів щодо збереження орлана-білохвоста (НПП «Нижньосулський»), проводиться моніторинг чисельності бобра європейського із залученням громадськості (НПП «Слобожанський»), встановлюються штучні нерестилища для чорноморських бичків (НПП «Джарилгацький») тощо.

Україна діє на виконання підписаних договорів: CMS, ACCOBAMS, EUROBATS, AEWA та меморандумів про взаєморозуміння щодо *Acrocephalus paludicola*, *Otis tarda* та *Numenius tenuirostris*.

Загалом низка видів з Додатку I CMS включена до Червоної книги України (ЧКУ): 3 види ссавців, 184 види птахів, 1 вид риб. Прийняті і виконуються плани заходів щодо впровадження в Україні положень Пташиної та Оселищної директив, створено нові об'єкти Смарагдової мережі. Україна звітує щодо заходів зі збереження ряду видів в рамках Меморандумів про взаєморозуміння (очеретянки прудкої *Acrocephalus paludicola*, дрохви *Otis tarda*, кроншнепа тонкодзьобого *Numenius tenuirostris*). Україна виконує заходи щодо збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), популяцій кажанів в Європі (EUROBATS), китоподібних (ACCOBAMS).

Ведеться збір даних для Атласу гніздових птахів України (координатор – Українське товариство охорони птахів) та Атласу ссавців України. Щорічно проводяться обліки зимуючих водно-болотних птахів (IWC) в Азово-Чорноморському регіоні України. Проведена первинна оцінка популяцій китоподібних в північно-західній частині Чорного моря. Оцінка стану біоти відкритої частини Чорного моря проведена в рамках проекту EMBLAS II. Обліки фауни проводяться установами ПЗФ. Важливим кроком до підготовки 4-го видання ЧКУ (тваринний світ) є публікація Інститутом зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України окремої збірки даних по видах ЧКУ за період 2009–2018 рр. Створено онлайн-базу даних з біорізноманіття UkrBIN, ведеться збір даних по осетрових в дунайському регіоні та рисі у Карпатах (проекти WWF в Україні). У 2018 р. Мінприроди підтримало наукові роботи щодо узагальнення даних по деяких видах рослин та тварин, внесених у ЧКУ, та видах рослин, тварин та оселищ, визначених як пріоритетних Бернською конвенцією. Оцінка стану збереженості видів рослин та рослинних угруповань України виконується в рамках підготовки нового видання

ЧКУ (координатором цих досліджень є Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України).

Наразі триває виконання планів дій щодо збереження та відновлення зубра *Bison bonasus* та бурого ведмедя *Ursus arctos*. Триває робота стосовно підготовки Плану дій щодо збереження чорного лелеки *Ciconia nigra* в Україні.

Здійснюється низка заходів, спрямованих на відтворення видів, зокрема щодо відтворення видів риб (зокрема стерляді в Дністрі), розведення дрохви, глушця, тетерука та зубра (НПП «Вишницький», «Верховинський», «Карпатський»), діють центри реабілітації диких тварин (НПП «Галицький», НПП «Синевир», приватні центри «Фельдман-екопарк», Ведмежий притулок «Домажир», центр порятунку ведмедів «Надія»). Ведеться розведення рідкісних видів у зоопарках та біосферних заповідниках.

Стратегія збереження лісових генетичних ресурсів передбачає як збереження індивідуумів і популяцій в місцях їх природного зростання (in situ), так і штучне створення об'єктів (ex situ). Колекції рідкісних видів рослин зберігаються в дендропарках та ботанічних садах, в НПП «Гуцульщина» створена колекція грибів.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5 та АБЦ 11, АБЦ 12, АБЦ 14

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка ґрунтується на аналізі чинної законодавчої бази України та звітних документів **числі включно** з національними звітами України за Боннською конвенцією у 2014 та 2017 рр.

Деякі положення законодавства потребують підкріплення регуляторними актами. Потрібне створення системи моніторингу чисельності видів, внесення змін у секторальне законодавство – лісове, сільськогосподарське, водне тощо – з метою зменшення впливу господарської діяльності на тварин та рослин.

Боротьба з браконьєрством не приносить результатів. У першу чергу від браконьєрства страждають осетрові, рись, ведмідь, зубр, лось, рідкісні мігруючі види водно-болотних птахів (наприклад, гуска білолоба мала *Anser erythropus* та казарка червоноголова *Branta ruficollis*). З метою комерційного використання з природи вилучаються деякі види рослин, безхребетних тварин, амфібій та рептилій, птахів, які перебувають під охороною закону. Китоподібні випадково гинуть в браконьєрських знаряддях рибальства.

Перелічені дії із оцінки стану популяцій видів рослин та тварин є окремими заходами, які потребують суттєвого розширення.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Резолюція CITES CoP17-41 – <https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-41.pdf>
- Резолюція CITES CoP17-Prop-42 – <https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/prop/060216/E-CoP17-Prop-42.pdf>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 № 953 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на імпорту та експорту зразків видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорту та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, в частині осетрових риб і виробленої з них продукції» (із змінами, внесеними згідно з постановою

ми КМУ від 30.11.2011 № 1221, від 30.01.2013 № 98, від 16.12.2015 № 1173 –

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2007-п>

- Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>
- Закон України від 06.09.2018 № 2530-VIII «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму "єдиного вікна" та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19>
- Закон України від 09.04.2014 № 1193-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1193-18>
- Закон України від 09.04.2015 № 322-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони тваринного світу» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-19>
- Закон України від 09.04.2015 № 323-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/323-19>
- Закон України від 07.02.2017 № 1832-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1832-19>
- Наказ Мінприроди від 27.06.2018 № 237 «Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0847-18/sp:max25>
- Наказ Мінприроди від 11.09.2017 № 333 «Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Донецької області» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1202-17>
- Програми «Охорона чорного лелеки» та «Охорона білого лелеки» – <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=4121>
- Stork records in Ukraine: a citizen science project – <http://pzf.gis.kh.ua/stork/>
- Наказ Мінприроди від 20.09.2011 № 328 «Про тимчасову заборону спеціального використання китоподібних Чорного та Азовського морів» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1142-11>
- Моніторинг чисельності бобра європейського з залученням громадськості – <http://www.50northspatial.org/ua/modern-approaches-beaver-studies>
- Fauna of Ukraine: conservation categories. Reference book – The 2nd edition. – Kyiv, 2010. – 80 p. – http://kazhan.org.ua/library/rl_2010/rl_2010.pdf
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 371-р «Про схвалення розроблених Міністерством екології та природних ресурсів планів імплементації деяких актів законодавства ЄС» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371-2015-п>
- National Report from Ukraine on Implementation of Memorandum on *Acrocephalus paludicola* – <https://www.cms.int/aquatic-warbler/>
- National Report from Ukraine on Implementation of Memorandum on *Acrocephalus paludicola* – <https://www.cms.int/aquatic-warbler/en/document/national-report-ukraine-1>, <https://www.cms.int/aquatic-warbler/en/document/proposed-amendments-aquatic-warbler-action-plan>
- National Report from Ukraine on the Implementation of Memorandum on *Otis tarda* – <http://bit.ly/2NAvLQQ>, <http://bit.ly/2KZoDLZ>, <http://bit.ly/2KWIs6B>
- Ukraine's Report on the implementation of AEWa for the period 2012–2014 – <http://bit.ly/2KWrlm>
- EUROBATS Implementation Report of Ukraine, 2018 – <https://bit.ly/32gSaXx>
- ACCOBAMS Implementation Report of Ukraine, 2016 – <https://bit.ly/30C36hX>
- CMS Implementation Report of Ukraine, 2014 – <https://bit.ly/30DLvGI>; 2017 – <https://bit.ly/2NB86PW>
- ROM Bulletin: Results of Regional Ornithological Monitoring – http://www.rom.org.ua/bul_issue.html

- Initial identification of cetacean stocks in the north-western Black Sea (Ukrainian sector) – <http://bit.ly/2MGCNnp>
- EMBLAS II – <http://emblasproject.org/>
- UkrBIN Biodiversity Portal – <http://ukrb.in.com/>
- LIFE for Danube Sturgeons – <https://bit.ly/327Nao0>
- Відтворення стерляді в Чернівецькому національному університеті – <http://ibhb.chnu.edu.ua/profile/user/80>

Інша відповідна інформація

На сьогодні видача дозвільних документів на експорт/імпорт зразків CITES здійснюється на основі висновків наукових організацій – офіційно призначених наукових органів CITES.

В рамках щорічних обліків зимуючих водно-болотних птахів (IWC) в Азово-Чорноморському регіоні України у 2011–2013 рр. обліковано 1 млн 116 тис. водно-болотних птахів 80 видів. В 2004–2015 проведено 5 синхронних серпневих обліків водно-болотних птахів на всіх ключових водоймах. Обліковано близько 1,2 млн птахів.

Програми моніторингу здійснюються переважно за рахунок міжнародних грантів та на волонтерських засадах. Зокрема програму моніторингу гнізд чорного лелеки підтримує фонд CICONIA. Зимові та серпневі обліки водоплавних птахів в Азово-Чорноморському регіоні України в минулі роки виконувалися переважно при підтримці проектів Wetlands International, а зараз – за кошти її учасників. Моніторинг китоподібних здійснюється за підтримки Секретаріату ACCOBAMS.

Здійснюються заходи з відтворення видів. У центрі реабілітації та реінтродукції диких тварин НПП «Галицький» випущено особини чорного лелеки. У Фельдман-екопарку діє центр реабілітації кажанів. Реабілітаційний центр для ведмедів діє в НПП «Синевир». Розведення диких тварин (сайгака *Saiga tatarica* тощо) відбувається на базі біосферного заповідника «Асканія-Нова».

Для збереження лісових генетичних ресурсів в Україні *in situ* внесено до державного реєстру і перебуває під охороною 611 генетичних резерватів 27 видів деревних рослин, загальною площею 23,8 тис. га, 4,7 тис. плюсових дерев 28 видів, 141 плюсове насадження 11 видів загальною площею 2,1 тис. га та 15,6 тис. га постійних лісонасінних ділянок 42 видів.

Для збереження *ex situ* вегетативним і насінним розмноженням плюсових дерев створено близько 1,2 тис. га лісонасінних плантацій. З них атестовано 1176,1 га (станом на 01.01.2018).

Усі зазначені об'єкти призначені для збереження і відтворення генофонду і водночас є джерелом вихідного матеріалу для лісовідновлення, лісорозведення та лісової селекції.

У 2017 р в Україні зараховано до постійної лісонасінної бази 70,0 га генетичних резерватів 4 видів, 25 плюсових дерев 4 видів, 51,8 га постійних лісонасінних плантацій 2 видів, 2,0 га плюсових насаджень 1 виду та 81,0 га постійних лісонасінних ділянок 5 видів (дані на 01.01.2018).

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Повідомлення: видача дозволу на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори – <http://bit.ly/2ZoZM8o>
- CICONIA Foundation – <http://bit.ly/2NBbCd6>
- Реабілітація тварин в НПП «Галицький» – <http://bit.ly/2MGmLdc>
- Центр реабілітації та ре-інтродукції диких тварин НПП «Галицький» – <http://bit.ly/2HsS8nj>
- В Фельдман-екопарку діє центр реабілітації кажанів – <http://bit.ly/2LdhypT>
- Реабілітаційний центр для ведмедів діє в НПП «Синевир» – <http://bit.ly/2NzdsLG>
- Державне агентство лісових ресурсів України. Лист № 02-27/ -17 на № 5/4.1-15/7874-18 від 03.08.2018

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Необхідне підвищення обізнаності (особливо сторін, відповідальних за прийняття ключових рішень), формування ефективних механізмів реалізації та контролю виконання законодавства, екологізація секторальних політик, зокрема в напрямку урахування екологічних послуг природних екосистем та збереження рідкісних видів. Необхідне створення аналітичної системи для оцінки стану популяцій з урахуванням моніторингових програм всієї мережі територій ПЗФ, а також оцінка потреб та можливостей відтворення видів. Потрібен розвиток національної системи моніторингу біорізноманіття (наразі основною проблемою щодо цього є відсутність адекватного фінансування). Наявні програми моніторингу охоплюють окремі види (групи видів) на регіональному рівні. Моніторинг стану видів об'єктів ПЗФ ведеться частково.

Установи, які борються з незаконним виловом рідкісних видів, стикаються з законодавчими, організаційними та фінансовими проблемами. Так, внесення видів в ЧКУ для великих тварин (осетрових, ведмеда, рисі, лісового kota, лося) дає позитивний ефект лише на територіях ПЗФ з власною службою охорони (національні природні парки, заповідники). Поза межами територій ПЗФ охорона тварин покладена на мисливські господарства. В окремих випадках спостерігається протиріччя між необхідністю збереження виду та його негативним впливом на мисливське господарство (наприклад рись полює на копитних, які є джерелом прибутку для мисливців). Недостатній контроль за добуванням мисливцями охоронюваних видів водоплавних птахів. Брак контролю призводить до браконьєрського вилучення з природи охоронюваних видів хижих птахів, амфібій, рептилій, безхребетних та рослин задля комерційного використання.

Потрібне розроблення планів дій щодо імплементації міжнародних договорів.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айті щодо біорізноманіття

18. Збереження генетичного різноманіття культурних рослин, одомашнених тварин і диких споріднених видів

Комплекс правових, регуляторних, дослідницьких та науково-методичних заходів.

У 2011–2015 рр. діяла програма підтримки програм селекції у тваринництві та птахівництві.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено «Концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» (2015 р.) задля забезпечення збереження генетичного різноманіття культурних сортів рослин, сільськогосподарських та одомашнених тварин і їхніх диких родичів та мінімізації генетичної ерозії, збереження агробіорізноманіття.

За Рамковою програмою співробітництва FAO для України на 2016–2019 рр. виконується проект «Збереження та сталий розвиток порід подвійного напрямку продуктивності країн Східної Європи». Серед завдань проекту – обстеження великої рогатої худоби Закарпаття з метою виявлення особин, фенотипово подібних до чистопорідної бурої карпатської породи, їх генотипування та формування племінного стада даної породи.

Створено Інформаційну систему з генетичних ресурсів рослин України. Сформовано базу паспортних даних зразків НБ ГРРУ «Генофонд рослин» відповідно стандартам міжнародної мережі генетичних банків.

Україна бере участь у наповненні European Farm Animal Biodiversity Information System (EFABIS). За міжнародними критеріями внесено інформацію по породах великої рогатої худоби, свиней, коней, овець та птиці. До бази даних внесена інформація про біологічні показники порід. Щороку оновлюються популяційні показники порід за даними Державного реєстру суб'єктів племінної справи у тваринництві. За популяційними критеріями внесена інформація про 27 порід великої рогатої худоби, 12 порід свиней, 10 порід коней, 7 порід овець, 22 породи курей, 9 порід качок, 9 порід гусей, 2 породи індиків та 5 порід перепелів України. Загальна кількість порід, що представлені Україною в EFABIS, становить 239, повнота інформації по всіх породах – 46 %.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айти щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 5, АБЦ 13

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Проаналізовано нормативно-правові та звітні документи. Оцінка ґрунтується на аналізі роботи установ НААН. Успішно працюють профільні установи, зокрема Національний центр генетичних ресурсів рослин України у складі Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН та Інститут розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН та Банк генетичних ресурсів тварин при ньому. Наповнюється новими зразками Національний банк генетичних ресурсів рослин України (НБ ГРРУ) та Національне сховище насіння.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету міністрів України від 18.05.2011 № 515 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програми селекції у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/515-2011-p>
- Пояснювальна записка до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання програми селекції у тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу» – <http://minagro.gov.ua/node/5045>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1437-р «Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» – <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248907971>
- FAO Project TCP/RER/3604 «Conservation and development of dual-purpose cattle breeds in Eastern Europe» – <http://www.fao.org/3/au085ru/AU085RU.pdf>
- Laboratory of Crop Genetic Resources, Yuryev Plant Production Institute of NAAS – <http://bit.ly/2U75r1S>
- FAO. 2014. Genebank Standards for Plant Genetic Resources for Food and Agriculture. Rev. ed. Rome. – <http://www.fao.org/3/a-i3704e.pdf>
- Collections of Yuryev Plant Production Institute of NAAS – <http://bit.ly/2MHCFE6>

Інша відповідна інформація

Завдяки фінансуванню програми з селекції вдалося зберегти поголів'я тварин у більшості генофондних стад. Українськими науковцями розроблено методологічні та організаційні основи збереження генофонду сільськогосподарських тварин, визначено генофондові об'єкти та система роботи в них, розроблено проекти програм збереження генофонду. Сформована мережа галузевих кріобанків.

Працює Національний центр генетичних ресурсів рослин України у складі Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН: наповнюється новими зразками Національний банк генетичних ресурсів рослин України (НБ ГРРУ) та Національне сховище насіння. Низка колекцій Національного банку генетичних ресурсів рослин України має світове значення, зокрема: Бахмутської дослідної станції розсадництва Інституту садівництва НААН; Дослідної станції помології ім. Л. П. Симиренка НААН, Закарпатської державної сільськогосподарської дослідної станції; Інституту виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова НААН, Інституту винограду і вина «Магарач», Інституту картоплярства НААН; Ін-

ституту луб'яних культур; Інституту овочівництва та баштанництва НААН; Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН; Національного наукового центру насіннезнавства і сортовивчення Селекційно-генетичного інституту НААН; Подільської дослідної станції садівництва Інституту садівництва НААН; Устимівської дослідної станції Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН.

Колекції генетичних ресурсів рослин репрезентують різноманіття ознак та властивостей, що їх можна застосовувати для селекції сортів і гібридів з високим рівнем урожайності, якості продукції, адаптивності. В 2013–2017 рр. для використання в селекційних, науково-дослідних та інших програмах передано понад 30 тис. зразків. В 2013–2018 рр. у 30 селекційних і науково-дослідних установах проведено польове та лабораторне дослідження зразків генофонду, виділено 7,4 тис. джерел цінних ознак культур, що є вихідним матеріалом для селекції. На цій базі створено і випущено у виробництво 390 сортів і гібридів рослин. Асортимент культур збагатився низкою нових або відновлених у культивуванні культур.

У 2013–2017 рр. у державних і приватних селекційних установах, навчальних закладах у селекції та навчальному процесі використано 17 зареєстрованих колекцій і 280 зареєстрованих зразків генофонду рослин.

Упродовж 2013–2017 рр. до НБ ГРРУ залучено 32 тис. нових зразків культур (понад 25 тис. українського походження). Загалом, на кінець 2017 р. ex situ зберігається 148,3 тис. зразків (440 культур, 1770 видів), серед них 53,5 тис. зразків українського походження.

Національне сховище насіння поповнилось 4,8 тис. зразків за 2013–2017 рр. Загалом, на кінець 2017 р. у стані життєздатності та генетичної автентичності зберігається 70 тис. зразків (732 види культурних рослин і диких споріднених форм). У сховищах установ Системи генетичних ресурсів рослин України зберігається насіння 32 тис. зразків (136 культур). В польових колекціях зберігається 25,6 тис. зразків плодкових, ягідних, горіхоплідних, декоративних лісових культур і винограду, 3,7 тис. зразків картоплі, 0,1 тис. овочевих культур, 1,2 тис. технічних, ефіроолійних і лікарських рослин.

У період 2013–2017 рр. внесена інформація про 10000 зразків. Здійснюється реєстрація колекцій і цінних зразків генофонду рослин. Станом на 01.11.2018 р. зареєстровано 259 колекцій і 1750 цінних зразків польових культур.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Програма збереження локальних та зникаючих порід сільськогосподарських тварин в Україні на 2017–2025 роки / М. В. Гладій, Ю. П. Полупан, Д. М. Басовський [та ін.]. – Суми, 2018. – 84 с. – http://iabg.org.ua/images/stories/prog_zber.pdf
- Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин / М. В. Гладій, М. І. Башченко, Ю. П. Полупан [та ін.]; за ред.: М. В. Гладія і Ю. П. Полупана; ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН. – Полтава, ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. – 791 с. – http://iabg.org.ua/images/poltava_2018.pdf
- Закон України від 15.12.1993 № 3691-ХІІ «Про племінну справу у тваринництві» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
- Regulation (EU) 2016/1012 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on zootechnical and genealogical conditions for the breeding, trade in and entry into the Union of purebred breeding animals, hybrid breeding pigs and the germinal products thereof and amending Regulation (EU) No 652/2014, Council Directives 89/608/EEC and 90/425/EEC and repealing certain acts in the area of animal breeding ('Animal Breeding Regulation') – <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1012/oj>
- ФАО. 2010. Разработка национальных стратегий и планов действий в области генетических ресурсов животных. ФАО: Руководящие принципы в отношении животноводства и охраны здоровья животных. № 2. Рим. – <http://www.fao.org/docrep/012/i0770r/i0770r.pdf>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Потрібні адаптація національного законодавства (зокрема ЗУ «Про племінну справу у тваринництві» (1993 р.)) до Регламенту Європейської Комісії (Regulation (EU) 2016/1012) і розроблення національної стратегії і плану дій з генетичних ресурсів, а також централізованої інформаційної системи моніторингу і контролю. Необхідне створення в Україні Національного центру генетичних ресурсів тварин. Необхідним є затвердження проектів цільових програм збереження генофонду сільськогосподарських тварин, а також більш ефективного впровадження Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектора економіки.

Актуальною є проблема авторства і прав інтелектуальної власності на колекції та окремі зразки: для комерційних сортів діють Закон про охорону прав на сорти рослин та документи Союзу охорони сортів рослин (UPOV), членом якого є Україна. Для зразків і колекцій генофонду рослин потрібне підписання Міжнародного договору з генетичних ресурсів рослин для виробництва продовольства і сільського господарства.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 21.04.1993 № 3116-ХІІ «Закон про охорону прав на сорти рослин» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>
- Союз охорони сортів рослин – <https://www.upov.int/upovlex/en/acts.html>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

19. Підвищення стійкості екосистем до зміни клімату, скорочення викидів парникових газів за рахунок екосистемних підходів

Комплекс правових та регуляторних заходів.

У 2016 році Україною ратифікована Паризька угода в рамках Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC), Стаття 7 якої говорить, що «в адаптаційній діяльності слід спиратися на підхід, що <...>, бере до уваги <...> екосистеми; <...> з метою інтеграції адаптації до зміни клімату до <...> природоохоронних стратегій та дій», а Стаття 5 передбачає вживання дій для збереження та збільшення поглиначів і накопичувачів парникових газів, зокрема лісів.

У 2016 році схвалена Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року. В плані її реалізації передбачено заходи із адаптації до зміни клімату деяких екосистем, а також збільшення обсягу поглинання парникових газів у лісовому господарстві.

Завдання щодо зниження викидів парникових газів шляхом збільшення лісистості, зменшення площ орних земель та відновлення деградованих земель закладено в стратегічних і програмних документах.

НСБР містить НЦ 2, що передбачає збільшення до 2020 року заліснення країни до 17 %. НПД 2011–2015 також має відповідний пункт. Відповідно до Державної цільової програми «Ліси України» на 2010–2015 рр. у 2015 році рівень лісистості мав зрости до 16,1 %. НЦ 2 також передбачає зменшення до 2020 року в середньому на 5–10 % площ орних земель.

Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням (2016) включає заходи із відновлення та охорони лісів і водно-болотних угідь, протидії опустелюванню, районування земель з урахуванням наслідків змін клімату.

В 2017 році завершився проект у рамках програми «Clima East: Збереження та стале використання торфовищ». В результаті проекту відновлено 2800 га деградованих сільськогосподарських торфовищ в Чернігівській області та створено регіональний ландшафтний парк «Ніжинський».

Триває процес обліку природних екосистем, що депонують вуглець, у планах скорочення викидів парникових газів. Завдання по відновленню екосистем заради поглинання вуглекислого газу потрібно включити до загальнодержавних цілей по скороченню викидів парникових газів.

В рамках виконання зобов'язань за Паризькою угодою в 2015 році Україна подала до UNFCCC наці-

онально визначений внесок зі скорочення викидів парникових газів (Intended Nationally Determined Contribution – NDC).

В 2018 р. була прийнята Стратегія низьковуглецевого розвитку України, що містить Пункт 6 «Поглинання вуглецю та скорочення викидів парникових газів у секторі землекористування та лісового господарства».

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2 та АБЦ 15

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
 Захід частково ефективний
 Захід неефективний
 Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка базується на статистичних відомостях та аналізі звітних матеріалів. Цілі НСБР та Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням не досягнуті. Викиди парникових газів у секторі ЗЗЛГ (землекористування, зміни у землекористуванні і лісове господарство; LULUCF, Land Use, Land-Use Change and Forestry) надходять від орних земель (рілля), пасовищ, порушених водно-болотних екосистем та вирубки лісів. Основним поглиначем парникових газів є ліси. За період 2013–2016 років лісистість території України не збільшилась і на 2016 рік становить не більш ніж 16 % (при оптимальній 19–20 %). Станом на 2016 р. близько 70,8 % території України – це землі сільськогосподарського призначення; рілля охоплює 53,9 % території країни. Площа розораних земель не зменшується. Заходи зі створення і відновлення сіножатей та пасовищ здійснюються у різних регіонах України, однак їхні обсяги обмежені (загалом в країні відновлено 3,5 тис. га). Заходи з консервації та рекультивациі деградованих, техногенно забруднених, порушених земель проводяться несистематично, їхні обсяги недостатні (проведена рекультивациія 195 га порушених земель та консервація 7,6 тис. га деградованих земель); див. також захід 11.

Внесок України зі скорочення викидів парникових газів передбачає розроблення та реалізацію заходів, спрямованих на збільшення поглинання парникових газів, однак не містить заходів з відновлення природних екосистем задля зниження викидів парникових газів. NDC України не враховує сектор ЗЗЛГ. Стратегія низьковуглецевого розвитку містить прогноз обсягів поглинання ПГ в лісах, однак не передбачає заходів для відновлення екосистем.

Ратифікація Паризької угоди та прийняття Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року підкреслюють необхідність заходів із адаптації до зміни клімату. Однак не визначені найбільш вразливі екосистеми, що потребують адаптації та відновлення, відсутні цілі щодо адаптації екосистем, не розроблена загальнодержавна стратегія з адаптації, в державному бюджеті недостатньо коштів для проведення заходів. Адаптаційні заходи фрагментарні, реалізуються на рівні громад та окремих об'єктів ПЗФ.

У планах скорочення викидів парникових газів враховується внесок природних екосистем, котрі депонують вуглець. Проте завдання щодо відновлення екосистем для поглинання вуглекислого газу недостатньо висвітлено в загальнодержавних цілях по скороченню викидів парникових газів.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Угода від 12.12.2015 «Паризька угода» – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161
- Intended Nationally Determined Contribution by Ukraine – <https://bit.ly/2MH3atk>
- LULUCF – <https://bit.ly/2MFsgbY>
- Програма «Clima East: Збереження та стале використання торфовищ» – <https://bit.ly/2PbSu7V>

- Огляд стану виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням – <https://menr.gov.ua/news/32333.html>
- Державне агентство лісових ресурсів України. Публічний звіт за 2016 рік – <http://bit.ly/2ZrD2Vj>
- Земельний фонд України станом на 1 січня 2016 року та динаміка його змін у порівнянні з даними на 1 січня 2015 року – <https://bit.ly/2ruspm2>
- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, 2017. – 308 с. – <https://menr.gov.ua/news/31768.html>
- Intended Nationally Determined Contribution by Ukraine – <https://bit.ly/2MH3atk>
- Стратегія низьковуглецевого розвитку України – <https://bit.ly/2uLX3Zm>

Інша відповідна інформація

Значний вплив на викиди парникових газів має видобуток торфу. З 1990 р. площа торф'яного видобутку та кількість видобутого торфу зменшилася в кілька разів, однак за період 2013–2016 рр. скорочення видобутку торфу не відбулося. У стратегічних документах не відображені цілі щодо зменшення видобутку торфу та відновлення боліт, однак в рамках проекту «Clima East» проведено пілотний проект з відновлення торфовищ та оцінений їхній внесок у викиди парникових газів.

NDC України був визнаний «критично незадовільним» і таким, що не відповідає цілям Паризької угоди, адже передбачає лише зростання викидів та відтак потребує перегляду.

В 2018 році Україна серед перших направила Стратегію низьковуглецевого розвитку України (СНВР) до 2050 року до Секретаріату Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (розміщено 30.07.2018 р. <https://unfccc.int/process/the-paris-agreement/long-term-strategies>). Зокрема, стратегія містить Пункт 6 «Поглинання вуглецю та скорочення викидів парникових газів у секторі землекористування та лісового господарства».

Вдалим прикладом впровадження заходів з адаптації до зміни клімату та відновлення екосистем на рівні громад є проект, реалізований у 2015–2017 рр. локальними громадськими організаціями в рамках програми Climate Forum East II за підтримки Austrian Red Cross. Реалізовані проекти з відновлення боліт та встановлення системи попередження пожеж на торфовищах у природному заповіднику «Розточчя» (Львівська область). За результатами проекту підготовлений посібник «Створення можливостей для громад з метою адаптації до зміни клімату».

Вагому роль у впровадженні заходів з адаптації до зміни клімату, участі у кліматичній політиці та розробці законодавчих актів на національному та міжнародному рівні мають громадські організації, що є частиною Української кліматичної мережі.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Climate Action Tracker: Ukraine – <https://climateactiontracker.org/countries/ukraine>
- Intended Nationally Determined Contribution by Ukraine – <http://bit.ly/2KYFQ8d>
- LULUCF – <https://bit.ly/2MFsgbY>
- Стратегія низьковуглецевого розвитку України (СНВР) до 2050 року – <https://menr.gov.ua/news/31815.html>
- <https://climateforumeast.org/news/88/CFE-II-project-results-in-Ukraine>
- <http://climategroup.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Case-studiesClimateChangeAdaptationUkraine.pdf>
- Українська кліматична мережа – <http://climategroup.org.ua>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Необхідно визначити екосистеми, найбільш вразливі до зміни клімату, розробити програму фінансування наукових досліджень впливу зміни клімату на природні екосистеми.

Відсутні дані щодо обсягів секвестрації вуглецю морськими та степовими екосистемами. Необхідне розроблення стандартизованих методик обліку поглинання парникових газів різними типами природних екосистем України.

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття

20. Правові та наукові засади накопичення, моніторингу та вільного обміну даними щодо біорізноманіття та його збереження, відкриті кадастри і бази даних

Комплекс правових та регуляторних заходів, спрямованих на організацію моніторингу стану навколишнього природного середовища і забезпечення відкритого доступу громадськості та основних стейкхолдерів до кадастрів та баз даних природних ресурсів, тваринного світу, забруднення, об'єктів ПЗФ тощо.

НЦ 6 стосується розвитку національної системи кадастрів природних ресурсів та державної статистичної звітності з використання природних ресурсів, що спрямована на забезпечення екологічно збалансованого природокористування.

НПД 2011–2015 були заплановані заходи з забезпечення автоматизації ведення та використання державних кадастрів природних ресурсів, статистичної звітності в галузі охорони навколишнього природного середовища, зокрема з метою забезпечення доступності для громадськості; розроблення Концепції створення Національної інформаційної системи охорони навколишнього природного середовища на основі кадастрів, реєстрів викидів тощо.

Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року містить ціль 2 «Ефективне врядування»: належна та ефективна організація моніторингу за збереженням рідкісних видів та оселищ та моніторингу стану навколишнього природного середовища. Кабінетом міністрів України восени 2018 року схвалений Порядок здійснення державного моніторингу вод, який, серед іншого, встановлює засади моніторингу водної біоти.

Природні заповідники, біосферні заповідники та національні природні парки ведуть Літописи природи, які є основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів в них.

З 2013 р. на офіційному вебсайті Держгеокадастру діє «Публічна кадастрова карта», (див. захід 11), відкрито геопортал «Водні ресурси України» (див. захід 2).

У 2013 р. створена Єдина інформаційно-аналітична система «Довкілля України», в якій розміщено інформацію щодо Червоної книги України, Зеленої книги України, кадастрів рослинного і тваринного світів України (система потребує вдосконалення).

Практичними заходами, спрямованими на збирання, накопичення, поширення та популяризацію знань щодо збереження та охорони біорізноманіття, є зокрема:

- участь українських наукових інституцій та експертних кіл у міжнародних проектах з вивчення та збереження біорізноманіття, а також експертна участь у процесах імплементації Директив ЄС (Пташиної, Оселищної, Водної рамкової, Морської стратегії) та інших регуляторних діях у рамках Угоди про асоціацію України з ЄС, зокрема: EBCC Atlas of European Breeding Birds, European Mammal Atlas,
- оцінки статусу видів IUCN Red List,
- посилення екологічного моніторингу Чорного моря / Environmental Monitoring of the Black Sea (EMBLAS II),
- Policy-oriented marine research in the Southern European Seas (PERSEUS),
- правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії європейського інструменту сусідства та партнерства – II (ENPI East FLEG II),
- підтримка України в апроксимації законодавства ЄС у сфері охорони навколишнього природ-

ного середовища (APENA), Environmental Protection of International River Basins Project (EPIRB),

- проект ПРООН/ГЕФ/ОБСЄ Розвиток транскордонного співробітництва та комплексного управління водними ресурсами басейну річки Дністер та ін.

Поширення наукових знань ведеться зусиллями науковців та аматорів.

Сайт для накопичення даних та популяризації спостережень за птахами діє з 2015 р.

У 2016 році НДУ «Український науковий центр екології моря» Мінприроди (УкрНЦЕМ) отримав статус Національного Центру океанографічних даних в межах програми Міжнародного обміну океанографічними даними та інформацією при Міжурядовій океанографічній комісії ЮНЕСКО).

У 2017 р. з ініціативи наукової спільноти за підтримки Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України започатковано відкриту мережу накопичення та обміну даних щодо біорізноманіття UkrBIN (Ukrainian Biodiversity Information Network). UkrBIN є поки єдиним ресурсом, який активно комунікує з громадськістю, поширює знання з біорізноманіття (швидкі польові визначники), залучає громадськість до спостережень за чужорідними та інвазійними видами. Дані UkrBIN передаються до Catalogue of Life та Європейської мережі з інформації про чужорідні види (European Alien Species Information Network – EASIN). Команда UkrBIN планує також інтегрувати дані щодо біорізноманіття України в Глобальну інформаційну платформу з біорізноманіття (GBIF).

З 2017 року розвивається інтернет-портал Центр даних «Біорізноманіття України» (Державний природознавчий музей НАН України).

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 1, НЦ 5, НЦ 6, АБЦ 8, АБЦ 11, АБЦ 12, АБЦ 14, АБЦ 19

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
- Захід частково ефективний
- Захід неефективний
- Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Оцінка базується на аналізі нормативних та звітних матеріалів, інформаційних ресурсів. Заходи, заплановані НПД, виконані частково. Наявні кадастри та бази даних потребують подальшого вдосконалення та розвитку.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 3.04.2017 № 275-р «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 577-р «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки» – <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/577-2011-p>
- Відбулось впровадження в експлуатацію систем моніторингу навколишнього природного середовища (дата публікації 12 листопада 2013 р.) – <https://bit.ly/2MEsNuR>
- Звіт про стан виконання у 2011–2015 роках заходів Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки – <https://bit.ly/342u2tf>
- НДР «Створення музейно-інформаційного ресурсу як основи регіональних планів дій із збереження біорізноманіття», державний реєстраційний номер – 0116U002134 – <https://bit.ly/2Pi6vBl>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2018 № 825-р «Про схвалення Концепції створення загальнодержавної автоматизованої системи “Відкрите довкілля”» –

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/825-2018-p>

- Євроінтеграційний Портал. Навколишнє середовище – <https://eu-ua.org/yevrointehratsiia/navkolyshnie-seredovyshe>
- Ukraine – contribution to EBBA2 and a path towards modern European bird monitoring – <https://bit.ly/329fQwy>
- EMBLAS – Environmental monitoring in the Black Sea – <http://emblasproject.org/>
- Policy-oriented marine Environmental Research for the Southern European Seas. PERSEUS and Scientists – <https://bit.ly/30ysKUF>
- ENPI FLEG II:Збереження біорізноманіття в лісах. Гармонізація законодавства України та Європейського Союзу щодо природоохоронних територій (дата публікації 26.07.2014) – <http://www.fleg.org.ua/news/369>
- APENA. Охорона довкілля – <https://bit.ly/2L9fX4w>
- EPIRB – Environmental Protection of International River Basins Project – <http://blacksea-riverbasins.net/en/project-synopsis>
- UkrBIN: Ukrainian Biodiversity Information Network – Національна мережа інформації з біорізноманіття – <http://ukrbin.com>
- UkrBIN: Rapid field guides – Швидкі польові визначники – <http://ukrbin.com/downloads.php?catid=1>
- «Птахи України» Ukrainian Birdwatching Community – <http://uabirds.org>
- Data Centre «Biodiversity of Ukraine» – <http://dc.smnh.org/biodiversity-data-centre.html>

Інша відповідна інформація

Ряд експертних напрацювань сприяв імплементації положень європейських Директив у національне законодавство (охорона та сталий розвиток басейну р. Дністер, створення охоронних зон навколо гнізд рідкісних видів птахів).

Науковими установами здійснюються окремі моніторингові дослідження.

Інститут гідробіології НАН України здійснює дослідження «Вивчення біологічного різноманіття і механізмів функціонування прісноводних екосистем як основи для розроблення технологій з біоіндикації, моніторингу та управління екологічним станом водних об'єктів».

НДУ «Український науковий центр екології моря» Мінприроди, УкрНЦЕМ (<http://www.sea.gov.ua/>), здійснює комплексний екологічний моніторинг Чорного та Азовського морів, що включає експедиційні метеорологічні, гідрофізичні, гідрохімічні, гідробіологічні та геоекологічні спостереження, визначення хімічного і радіаційного забруднення, дослідження біологічних ефектів забруднення моря та моніторинг китоподібних. УкрНЦЕМ одержав статус Регіонального Активного Центру моніторингу та оцінки забруднення Чорного моря на виконання Бухарестської конвенції.

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України в рамках планової тематики проводить наукові дослідження щодо рідкісних та тих, що знаходяться під загрозою вимирання, тварин та бере участь у двох програмах моніторингу птахів водно-болотного комплексу «Міжнародні зимові обліки (IWC) птахів водно-болотного комплексу» та «Серпневі обліки птахів водно-болотного комплексу».

Інститут рибного господарства та екології моря Держрибагентства України веде моніторингові дослідження щодо оцінки стану водних біоресурсів в Азово-Чорноморському басейні.

Українське державне проектне лісовпорядне виробниче об'єднання ВО «Укрдержліспроєкт» розмістило плани лісонасаджень в 22 областях України.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-p>
- договір від 29.11.2012 між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про

співробітництво у сфері охорони і сталого розвитку басейну річки Дністер – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_165-12#n2

- Наказ Мінприроди від 29.12.2016 № 557 «Про додаткові заходи щодо збереження рідкісних та зникаючих видів тварин і рослин» – https://menr.gov.ua/files/uploads/nakaz_557_29122016.pdf
- Медінець В. І., Іваниця В. О. Шляхи розвитку морських наукових досліджень в Україні // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2018. – № 1–2. – С. 6–20. – <http://bit.ly/2NBd8Mk>
- Плани лісонасаджень на сайті ВО "Укрдержліспроєкт" – <http://bit.ly/2NBcKxm>

Перешкоди та наукові і технічні потреби, пов'язані із вжитим заходом

Доступ до інформації щодо стану природних ресурсів, викидів, транскордонного забруднення, об'єктів ПЗФ та екомережі обмежений.

Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища прийнята у 2012 р. Нова програма не затверджена. Нормативно-правова база, що визначає та регулює систему моніторингу, зокрема «Положення про державну систему моніторингу довкілля» (1998 р.) застаріла.

Перешкодами на шляху виконання заходу є брак фінансів для ведення наукових досліджень, відкритих кадастрів, моніторингу та його наукового супроводу. Потрібне залучення експертів та громадськості до системи прийняття рішень щодо загальнодержавного моніторингу. Є потреба в підвищенні рівня координації та оптимізації розподілу повноважень основних суб'єктів ведення моніторингу. Багато ініціатив реалізуються на громадських засадах і потребують мобілізації ресурсів.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1376 «Про затвердження Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища, затверджена»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1376-2007-p>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-p>

Опишіть захід, вжитий на втілення національної стратегії з біорізноманіття, національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища та цільових завдань Айтї щодо біорізноманіття

21. Біобезпека щодо генетично модифікованих організмів

На виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом розроблено, з врахуванням вимог Директиви 2001/18/ЄС ЄС про вивільнення у навколишнє середовище генетично модифікованих організмів та Регламенту (ЄС) № 1946/2003 про транскордонні перевезення генетично модифікованих організмів, проект Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів». Законопроект враховує вимоги зазначених актів ЄС щодо вивільнення ГМО у навколишнє природне середовище.

Вкажіть, які національні цілі або цільові завдання Айтї щодо біорізноманіття втілює захід

НЦ 2, НЦ 7

Оцінка ефективності впровадження заходу в досягненні бажаних результатів:

- Захід ефективний
- Захід частково ефективний
- Захід неефективний
- Невідомо

Поясніть оцінку та, де можливо, визначте інструменти або методологію позначеної вище оцінки ефективності заходу

Законопроект направлено на розгляд до заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Сайт Мінприроди (розділ «біобезпека (поводження з генетично-модифікованими організмами)» – <https://menr.gov.ua/news/32590.html>.

Інша відповідна інформація

Основним законодавчим актом України, який регулює поведження з ГМО, є Закон України від 2007 р. «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів». Цей Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, постачальниками, розробниками та споживачами генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої за технологіями, що передбачають поведження з ГМО, із забезпеченням біологічної і генетичної безпеки.

На виконання Закону прийнята низка нормативних актів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 701 затверджено Положення про науково-методологічний центр з питань випробувань генетично модифікованих організмів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 700 затверджено Положення про мережу випробувальних лабораторій з визначення вмісту генетично модифікованих організмів у продукції.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України від 31.05.2007 № 1103-V «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 02.04.2009 № 308 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на проведення державної апробації (випробування) генетично модифікованих організмів у відкритій системі» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2009-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.2009 № 423 «Про затвердження Порядку видачі дозволу на транзитне переміщення не зареєстрованих в Україні генетично модифікованих організмів» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2009-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 № 701 «Про затвердження Положення про науково-методологічний центр з питань випробувань генетично модифікованих організмів» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/701-2013-п>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07. 2013 № 700 «Про затвердження Положення про мережу випробувальних лабораторій з визначення вмісту генетично модифікованих організмів у продукції» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2013-п>
- Наказ Мінприроди від 07.02. 2011 № 36 «Про затвердження Критеріїв оцінки ризику потенційного впливу генетично модифікованих організмів на навколишнє природне середовище» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-11>

Розділ III. Оцінка прогресу виконання цільових завдань Аїті щодо біорізноманіття на національному рівні

На виконання НСБР до 2020 р. було розроблено і прийнято Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 рр. Для наступного п'ятиріччя (2016–2020 рр.) національний план дій було розроблено Мінприроди, але, за рядом обставин, його не було прийнято. Проте в наступні роки (2016–2018) в Україні реалізовано низку заходів, які відповідають імплементації КБР та виконанню Глобального стратегічного плану з біорізноманіття на 2011–2020 роки і, власне, 20 цільовим задачам Аїті щодо біорізноманіття. Таким чином, можна говорити про те, що в Україні зроблено більше, аніж це заплановано Національною стратегією з біорізноманіття. Саме цим обумовлено те, що укладачі поточного аналізу виконали звітування за цільовими задачами Аїті, а не за національними цілями.

АБЦ 1 – Обізнаність щодо біорізноманіття
Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання: ☐ Курс на перевищення ☐ Курс на досягнення ☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні ☐ Без суттєвих змін ☐ Відхід від цільового завдання ☐ Невідомо
Дата проведення оцінки: 2018-11-05
Додаткова інформація Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 1, НЦ 7, Захід 1. Ключовою проблемою було виокремити питання біорізноманіття серед «екологічної обізнаності», «довкілля», «природоохоронних заходів» та інших загальних формулювань, що використовуються в публікаціях та аналітичних документах. Міжсекторальність та підпорядкованість інформування та освіти багатьом конвенціям і угодам створює повторюваність у сферах відповідальності. Разом з тим, не вистачає зосередженості на темі біорізноманіття та чинниках його втрати. Питання з біорізноманіття можуть включатися до опитувань щодо сталого розвитку, екологічного маркування, змін клімату та проблем засмічення. Проте виявлення в процесі моніторингу вірогідних причинно-наслідкових зв'язків між конкретними діями та впливом на рівень обізнаності практично неможливе (напр., створення X візитцентрів призвело до залучення Y осіб та Z % зростання обізнаності на державному рівні). Крім того, оцінюючи обізнаність населення, необхідно враховувати не лише розуміння концепції біорізноманіття. Готовність діяти є показовим індикатором змін та може вимірюватися у довірі до природоохоронних ініціатив, готовності вкладати кошти для вирішення екологічних проблем, участі в екологічних рухах тощо. Інформаційною базою для моніторингу можуть стати аналітичні звіти.
Індикатори, використані для оцінки Індикатори для даної оцінки: наявність інформаційної системи та прогрес у її створенні, факти регулярної публікації доповідей та іншої звітної інформації, наявність екологічної реклами, оцінка екологічної обізнаності громадян, стратегічні кроки в екоосвіті, розвиток мережі екопросвітницьких центрів, загальні відомості про заходи в ЗМІ.
Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли <ul style="list-style-type: none">• «Екологічний портрет громадянина України» – https://bit.ly/30DHhhJ• «Уявлення населення України про сталий розвиток» – https://bit.ly/2zk8DxB

Рівень точності вищезазначеної оцінки

- Ґрунтується на повних даних
 Ґрунтується на часткових даних
 Ґрунтується на обмежених даних

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

- Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
 Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
 Система моніторингу відсутня
 Моніторинг не потрібен

Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу

Системного моніторингу обізнаності населення щодо біорізноманіття не проводиться. Є декілька опитувань щодо ставлення населення до довкілля, розуміння екологічних проблем та можливих дій для їх розв'язання. Проте бракує регулярних опитувань з акцентом на біорізноманіття та стратифікацією аудиторії за сферою занять, віком тощо.

Державна звітність стосовно обізнаності та участі громадськості у прийнятті рішень потребує більш структурованого підходу, аби мати змогу фіксувати прогрес саме за темою біорізноманіття.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- <https://dif.org.ua/article/stavlennya-naselennya-do-pitan-ekologii>
- <http://epl.org.ua/announces/stavlenia-naselennia-do-pytan-okhorony-dovkillia/>
- <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=772&page=1>
- http://www.rac.org.ua/uploads/reviews_archive/2018/uk/10_Oct_2018_ukr.pdf

АБЦ 2 – Актуалізація біорізноманіття**Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:**

- Курс на перевищення
 Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін
 Відхід від цільового завдання
 Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 4, НЦ 7, Заходи 2, 3, 4.

В Україні давно існує розгалужена система національного природоохоронного законодавства, зокрема в сфері біорізноманіття. В 2013–2017 роках головним правовим актом, що має пряме посилення на Конвенцію про біорізноманіття, є Угода про Асоціацію України з Європейським Союзом (http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011), яка набула чинності 1 вересня 2017 року. На ній ґрунтується все нове законодавство, що є комплементарним європейському та враховує сучасні природоохоронні принципи, зокрема збереження біорізноманіття. Деякі зміни також пов'язані з посиленням співробітництва з НАТО.

Прийнятий та введений в дію закон «Про оцінку впливу на довкілля», підкріплений низкою регуляторних актів. За ним проводяться обов'язкові громадські обговорення проектів, проте немає відомос-

<p>тей про роль даних щодо біорізноманіття у прийнятті рішень. Збереження природних ресурсів та забезпечення життя людей в екологічно чистому довкіллі включено до Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року (Ціль 2 – Ефективне врядування). Крім того, нещодавно вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку».</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Оцінка ґрунтується на аналізі нормативних актів в сфері біорізноманіття.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Угода про Асоціацію України з Європейським Союзом – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 • Державний водний кадастр: облік поверхневих водних об'єктів – http://map.davr.gov.ua:44481 • https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-adopted-emerald-sites-novembre-2017-/168076d59f
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☒ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Моніторинг передбачено в Стратегії регіонального розвитку та плані реалізації Угоди про асоціацію з ЄС та міститься у показниках успішності роботи обласних державних адміністрацій. Індикатори прогресу також визначені в Цілях сталого розвитку.</p> <p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». – К.: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 176 с. – https://bit.ly/2FF5xYR • Sustainable Development Goals: Ukraine. National baseline report. – К.: Ministry of economic development and trade of Ukraine, 2017. – 166 p. – https://bit.ly/2zzD8Ql
<p>АБЦ 3 – Заохочення та субсидії</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам. НЦ 4, НЦ 5, НЦ 6, Захід 5.

Оцінка ґрунтується на аналізі нормативно-правової бази та змінах у ній, що стосується економічних механізмів заохочення до екологізації галузей, кредитних програм ЄБРР та інших донорів, інших аналітичних інструментах, зокрема статистики Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, платформи ОЕСР тощо.

Розвиток альтернативної енергетики з введенням у дію «зеленого» тарифу показує контраверсійний вплив на стан біорізноманіття.

В Україні діють декілька кредитних програм за підтримки міжнародних донорів: більшість з них стосується альтернативних джерел енергії та енергоефективності. З 2014 р. почала діяти Урядова програма «теплих кредитів» для житла (кредити надають 4 банки).

Україна демонструє прогрес у стандартизації та сертифікації виробництва за міжнародними стандартами ISO, зокрема ISO 14001 (системи екологічного менеджменту). Так, у 2016 році кількість таких сертифікацій зросла на 185 % у порівнянні з 2015 роком. Запущено програму ЄС «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN), яка сприяє екологізації малих та середніх підприємств, стратегічній екологічній оцінці. Однак позитивний вплив сертифікації на біорізноманіття є нез'ясованим.

Серед шкідливих для збереження біорізноманіття засобів стимулювання, які було скасовано протягом звітного періоду, – скасування наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 143 від 11.04.2016 р. наказу Державного комітету лісового господарства України № 121 від 16.12.1997 р., що встановлював порядок виплати премій (заохочень) за відстріл вовка (*Canis lupus*).

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори – обсяги наданих або скасованих субсидій, кредитів, що впливають на збереження біорізноманіття, дані з їх використання. Оцінка ускладнена різним рівнем прозорості економічної політики у різних галузях: він є достатнім для сільського господарства, але низьким для промисловості та традиційної енергетики. Загалом пільгове кредитування, екологічне страхування, акциз, система дотацій та субсидій або не розвинені, або їхню ефективність неможливо оцінити. Механізми податкових пільг щодо збереження біорізноманіття за звітний період не введені в дію.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Державна підтримка енергозбереження – <http://saee.gov.ua/uk/consumers/derzh-pidtrymka-energozabespechenya>
- ISO Survey of certifications to management system standards – <https://bit.ly/2Gzune7>
- «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN) – <http://www.recpc.kpi.ua/ua/projects-ua/eap-green/project-in-ukraine>
- Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.04.2016 № 143 – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0641-16>

Рівень точності вищезазначеної оцінки

- ґрунтується на повних даних
- ґрунтується на часткових даних
- ґрунтується на обмежених даних

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

- Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
- Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
- Система моніторингу відсутня
- Моніторинг не потрібен

АБЦ 4 – Стале виробництво та споживання

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 4, НЦ 6, НЦ 7, Заходи 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12.

За звітний період прийнято низку законодавчих актів, що мають стимулювати впровадження заходів зі сталого виробництва та споживання. Прийнято закони «Про енергетичну ефективність будівель» та «Про комерційний облік комунальних послуг», що мають сприяти раціональному споживанню енергетичних ресурсів у будівлях. Схвалено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року. Також було розроблено та подано до парламенту проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». Впроваджується екологічне маркування та розроблено підґрунтя для впровадження сталих державних закупівель. Проте у формуванні внутрішнього валового прибутку країни велику роль досі грають ресурсомісткі та енергоємні галузі. Зокрема, реалізація (а відповідно і видобування) продукції добувної промисловості з 2015 р. збільшується щорічно на 15–30 %.

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори: наявність законів та нормативних актів, що сприяють сталому виробництву та споживанню; частка енергії, вироблена з відновлювальних джерел; кількість об'єктів, які виробляють електроенергію за зеленим тарифом; кількість проєктів з енергоефективності та відновлювальної енергетики; доля лісів, що мають сертифікацію FSC; структура та динаміка промислових уловів водних біоресурсів по роках; обсяги штучного відтворення аборигенних видів риб; частка земель сільськогосподарського призначення та ріллі; статистика викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення; прогрес у досягненні завдань, зазначених в НЦ 6 НСБР.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19>
- Закон України «Про комерційний облік комунальних послуг» – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2119-19>
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (схвалена розпорядженням КМУ від 08.11.2017 № 820-р) – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p>
- Проект Закону України про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508
- Екологічне маркування та публічні закупівлі – <https://menr.gov.ua/news/32688.html>

Рівень точності вищезазначеної оцінки

- Ґрунтується на повних даних
- Ґрунтується на часткових даних
- Ґрунтується на обмежених даних

Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності

Не всі дані з наведених індикаторів є доступними.

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

- Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
- Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
- Система моніторингу відсутня
- Моніторинг не потрібен

АБЦ 5 – Фрагментація та деградація оселищ

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 5, НЦ 7, Заходи 7, 15, 16.

Одним із ключових заходів, що має відповідати досягненню АБЦ 5, є збільшення лісистості до 17 % від площі країни до 2020 року. Цей захід – лісорозведення, разом з обсягом лісовідновлення, фігурує як головний показник для досягнення АБЦ 5 у численних звітних документах. Проте на сьогодні можна констатувати, що цифри зростання площі лісів в Україні не є ознакою зменшення рівня деградації чи руйнування природних оселищ. Нові лісопосадки не можуть компенсувати втраченого старовікового лісу. Крім того, для досягнення відповідного показника, лісорозведення проводили на степових ділянках. Це призводило до руйнування та деградації корінних трав'янистих екосистем, що є одними з найбільш фрагментованих і найбільш стрімко деградуючих в Україні. Степи в минулому займали близько 40 % площі України, а наразі становлять не більше 3 % площі свого первинного поширення і є сильно фрагментованими.

Кроки на досягнення АБЦ 5 регламентуються Оселищною директивою, імплементація якої є вимогою Угоди про асоціацію України та ЄС, зокрема й Планом заходів на виконання Угоди про асоціацію (2017 р.), а саме: у завданні 1710 йде мова про «Підготовку реєстру територій, оприлюднення цих територій та встановлення пріоритетів управління ними...».

В рамках цього завдання підготовано каталог оселищ України, передбачається розробка методології та організаційно-технічної бази для забезпечення подальшої роботи.

Досягненню АБЦ 5 сприяють заходи, спрямовані на зростання площі природоохоронних територій, зокрема побудова Смарагдової мережі та екомережі та збільшення площі ПЗФ України, відновлення водно-болотних угідь (див. оцінку прогресу з АБЦ 11).

Індикатори, використані для оцінки

Індикаторами є площі деградованих, фрагментованих або знижених оселищ та порівняння темпів їх зникнення з показниками попередніх років. Проте такі дані відсутні, і наявні лише опосередковані показники. Так, найбільшу частку природних оселищ становлять ліси, які на сьогодні за різними даними займають від 14,5 до 16 % території країни, а решта природних екосистем становить лише 6–9 % території. Тому показники експлуатації лісів можуть корелювати з темпами деградації природних оселищ.

<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parnikoza I., Vasiliuk A. Ukrainian steppes: current state and perspective for protection// Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio C. – 2011. – 66 (1). – P. 23–37. • Коломицев Г., Василюк О. Просторовий розподіл степових екосистем на сході України // Вісник Національного науково-природничого музею. – 2013. – № 11, – С.87–92. • Бурковський О. П., Василюк О. В., Єна А. В., Куземко А. А., Мовчан Я. І., Мойсієнко І. І., Сіренко І. П. Останні степи України: бути чи не бути? – ВЕЛ, НЕЦУ, 2013. – 40 с. • Плига А. «Савранський заказник – поля картоплі замість старих дібров» – https://bit.ly/2zo5VXR • План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (постанова КМУ від 25.10.2017 № 1106) – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-п
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Грунтується на повних даних</p> <p>☐ Грунтується на часткових даних</p> <p>☒ Грунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності</p> <p>Оцінка ґрунтується на обмежених даних. Через брак інформації про просторовий розподіл оселищ та деградацію конкретних екосистем оцінка індикаторів ускладнена.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☒ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>АБЦ 6 – Стале рибальство</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 5, НЦ 6, НЦ 7, Захід 9.</p> <p>Чинне законодавство забезпечує ощадливе використання водних біоресурсів (зокрема Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (2010), Порядок здійснення спеціального використання водних біоресурсів у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах), внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні та на континентальному шельфі України, відповідні накази Мінагрополітики України). Проте практична реалізація охоронних заходів ефективна лише частково. Найбільший прогрес спостерігається в частині наукових оцінок стану запасів морських риб та регулюванні рибальства на міжнародному рівні.</p> <p>Інтенсивність рибальства визначається економічними аспектами, тому потребує економічних засобів регулювання. Так, урахування величини промислових уловів при розподілі плавзасобів на дніпровських водосховищах зумовило збільшення статистичних даних з вилову у 2017 р. на 33 % (Buzevich,</p>

unpublished). Для досягнення прогресу у цій сфері необхідна увага до соціально-економічної ситуації в громадах рибалок, їхня зацікавленість у довгостроковому підтриманні благополучного стану запасів промислових об'єктів. Згідно з вимогами чинного законодавства потрібне збільшення впливу асоціацій риболовецьких господарств на вироблення рішень щодо регулювання рибальства. Потрібне закріплення промислових ділянок на багаторічний період (10–25 років) за риболовецькими господарствами. Крім того, потрібна регуляторна база для закріплення ділянок моря за фермерами, щоб створити в прибережних громадах стимули до заміщення рибного промислу аквакультурою.

Індикатори, використані для оцінки

Основні індикатори для оцінки рибальства як чинника впливу на біорізноманіття: якісний склад промислових уловів, структурні показники популяцій, динаміка загального промислового запасу.

В Чорному морі з дев'яти найбільш важливих об'єктів промислу тільки три експлуатуються промислом на оптимально допустимому рівні: азовська хамса, рапана і шпрот. Такі об'єкти як колюча акулкатран, скат морська лисиця і камбала калкан відрізняються вкрай неблагополучним станом запасів внаслідок браконьєрського перелову. Однак, за оцінками українських експертів, стан популяції калкана в останні три роки помітно поліпшився. Неблагополучний стан відзначається для популяцій осетрових риб, хоча вилов цих видів заборонений.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Black Sea assessments (STECF-15-16). 2015. – 284 pp. – <https://bit.ly/2MG0ZX1>
- Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – Stock assessments in the Black Sea (STECF-17-14). 2017. – 498 pp. – <https://bit.ly/2ZyH3eu>
- Turbot – <http://www.fao.org/gfcm/data/reporting/turbotblacksea/en/>
- Anchovy – <https://bit.ly/325ZPrg>
- Whiting – <https://bit.ly/2ZyGSjk>

Рівень точності вищезазначеної оцінки

Ґрунтується на повних даних
 Ґрунтується на часткових даних
 Ґрунтується на обмежених даних

Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.

Оцінка впливу рибальства на біорізноманіття ґрунтується на часткових доказах – перш за все, на результатах наукових досліджень. Дніпровські водосховища – техногенні об'єкти з різновекторним комплексом зовнішніх чинників, що ускладнює оцінку впливу рибальства. На Чорному морі оцінка ускладнена поширеністю незаконного, непідзвітного та нерегульованого промислу (ННН-промислу), що перебуває поза експертними оцінками та моніторингом.

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
 Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
 Система моніторингу відсутня
 Моніторинг не потрібен

Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу

Діюча система рибогосподарського моніторингу включає в себе лише дослідження іхтіофауни дніпровських водосховищ як сировинної бази промислу. На інших внутрішніх водних об'єктах України проводяться лише локальні дослідження. Моніторинг на Чорному морі здійснюється науковцями

<p>профільних інститутів та узагальнюється на регіональному рівні в рамках експертних груп GFCM та STECF.</p> <p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • http://www.fao.org/gfcm/reports/technical-meetings
<p>АБЦ 7 – Стале управління ресурсами</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 4, НЦ 6, НЦ 7, Заходи 6, 8, 10, 11, 20.</p> <p>НПД 2011–2015 містить пункти 93, 94, 95 про стале управління лісами. Діє Закон України «Про аквакультуру». Ведення лісового господарства на принципах сталого розвитку є вимогою у Лісовому кодексі України; там само вказано, що «лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку». Норми щодо розвитку сталого сільського господарства, зокрема сталого управління, охорони земель зі збереженням біорізноманіття позначені у відповідних законодавчих актах.</p> <p>Україна значно збільшила площі лісів, що отримали сертифікат FSC. Покращився облік та доступ до просторових кадастрових даних: введена в дію «Публічна кадастрова карта», розпочав роботу геопортал «Водні ресурси України».</p> <p>Проте правозастосування щодо управління ресурсами є недостатньо задовільним. Площа ріллі не зменшується та, як і раніше, значно перевищує граничні показники. Вирубки лісів досягли максимальних значень у 2016 році, але після удосконалення законодавства темпи вирубок зменшуються. Вимоги сертифікації лісів не завжди дотримуються.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Для оцінки прогресу досягнення АБЦ 7 проведено: аналіз норм чинного законодавства, зіставлення запланованого та виконаного за відповідними планами дій; оцінку площі лісів, що отримали сертифікат, аналіз інформації про недотримання вимог сертифікації.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Закон України «Про аквакультуру» від 18.09.2012 № 5293-VI – http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5293-17 • Лісовий кодекс України – http://zakon.rada.gov.ua/laws/3852-12 • Лісова опікунська рада (Forest Stewardship Council, FSC) – https://ua.fsc.org/ua-ua

<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних ☒ Ґрунтується на часткових даних ☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.</p> <p>Інформація, що служить основою цієї оцінки, є в офіційних звітах, зокрема представництва FSC в Україні, Мінприроди, і отримана в ході перевірок природоохоронної громадськості. Проте, на сьогодні неможливо скласти оцінку щодо територій, якими управляють в сталий спосіб.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☒ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☒ Система моніторингу відсутня ☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Моніторинг щодо лісового господарства полягає, зокрема, в обрахунку площі лісів, які отримали FSC сертифікат і проводиться представництвом FSC в Україні. Моніторинг ефективності роботи сертифікованих підприємств здійснюється природоохоронними організаціями на нерегулярній основі. Загальнодержавної системи моніторингу сталого управління ресурсами немає.</p>
<p>АБЦ 8 – Забруднення</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення ☐ Курс на досягнення ☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні ☐ Без суттєвих змін ☐ Відхід від цільового завдання ☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 3, НЦ 4, НЦ 7, Захід 12.</p> <p>АБЦ 8 приділено багато уваги в НСБР. Угодою про асоціацію України та ЄС передбачено імплементацію низки директив на зменшення забруднення довкілля (Водної рамкової, Нітратної та ін.).</p> <p>Вагомими джерелами забруднення в Україні історично є підприємства гірничої, металургійної, хімічної промисловості: головні забруднюючі речовини є предметом моніторингу. Внесок сільського господарства в забруднення, зокрема, евтрофікацію вод, теж добре відомий, проте здебільшого моніторингом не охоплюється. Є віддалені наслідки історичного радіаційного забруднення. Зростаючим джерелом забруднення є сміття.</p> <p>Здійснені ефективні заходи на зменшення загроз радіаційного забруднення довкілля. Підвищено вимоги щодо якості автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив. Є ініціативи ефективного поводження з відходами, сміттям. Внаслідок загальних соціально-економічних причин та трансформації економіки впав вплив викидів промислових підприємств.</p> <p>За даними Держстату обсяг викидів забруднюючих речовин в повітря скоротився на 28 % з 2014 по 2018 рр., проте за показником Індексу забруднення атмосфери залишається на високому рівні. Скидання неочищених або недостатньо очищених забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти</p>

<p>в Україні коливається, але в цілому з 2014 по 2018 рр. зросло на 8 %. В середньому за Індексом сапробності водні об'єкти України мають помірне забруднення води (3 клас якості вод у 2016 та 2017 роках). Кисневий режим більшості річок та водосховищ станом на 2017 рік є задовільним, триває зменшення кількості фенолів та нафтопродуктів у воді. Збільшилось використання добрив та пестицидів на сільськогосподарських угіддях, проте вміст шкідливих речовин в ґрунті нижчий за гранично допустимі норми. В водах Чорного моря виявлені сліди забруднення пестицидами, діоксинами, а також морське сміття.</p> <p>За Індексом екологічної ефективності загальний показник України виріс з 49,01 до 52,87, але Україна змістилася з 95 (у 2014 р.) у на 109 місце у 2018 р.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Індикатори: показники забруднення за даними звітів та наборів відкритих даних Мінприроди, оглядів стану забруднення на території України від Центральної геофізичної обсерваторії ім. Бориса Срезневського, Індeksu екологічної ефективності та інших відкритих джерел.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Державна служба статистики України – http://ukrstat.gov.ua/ • Набори відкритих даних Мінприроди України – https://menr.gov.ua/content/nabori-vidkritih-danih.html • Центральна геофізична обсерваторія ім. Бориса Срезневського – http://www.cgo-sreznevskiy.kiev.ua/index.php?fn=u_zabrud&f=ukraine • Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря в Україні (1990–2018) – http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/sg/ekolog/ukr/zr_u.xlsx • Wendling Z. A., Emerson J. W., Esty D. C. et al. 2018 Environmental Performance Index. New Haven, CT: Yale Center for Environmental Law & Policy. Ukraine profile – https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-country-report/UKR • Archive Environmental Performance Index – http://archive.epi.yale.edu/epi/country-profile/ukraine
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☒ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Якість довкілля оцінюється великою кількістю державних органів відповідно до Положення про державну систему моніторингу довкілля, проте кількість індикаторів обмежена.</p> <p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Положення про державну систему моніторингу довкілля – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-п • Державна служба статистики України – http://ukrstat.gov.ua/ • Центральна геофізична обсерваторія ім. Бориса Срезневського – http://www.cgo-sreznevskiy.kiev.ua/index.php?fn=u_zabrud&f=ukraine

- «Методологічні положення щодо формування та поширення Держстатом екологічних показників відповідно до міжнародних стандартів», затверджені наказом Держстату від 01.12.2017 №311 – http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2017/311/mp_ep_ms.zip
- Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря в Україні (1990-2018) – http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/sg/ekolog/ukr/zr_u.xlsx

АБЦ 9 – Інвазійні чужорідні види

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, Захід 13.

У 2015 році у флорі України було відомо понад 900 адвентивних видів судинних рослин (15 % флори країни), з них 83 % – кенофіти, що свідчить про прогресуючу модернізацію флори. Загрозу біологічному різноманіттю та природним екосистемам України становлять інвазійні види, яких нараховується близько 90 видів, серед них понад 40 трансформерів – зокрема *Echinocystis lobata*, *Heracleum sosnowskyi*, *Impatiens glandulifera*, *I. parviflora*, *Reynoutria japonica*, *Robinia pseudoacacia*.

В Азовському та Чорному морях розселились еврибіонтні моллюски: *Mya arenaria* та *Anadara inaequalis*. Серед наземних моллюсків України відомо близько 20 інвазивних видів. Найбільше занепокоєння щодо загрози для біорізноманіття країни викликають слимаки *Deroceras caucasicum* і *Krynickillus melanocephalus*, а також слимак *Arion lusitanicus*, який стрімко поширюється в Україні. У 2015 році в Україні зафіксовано новий інвазійний вид жука-зернівки *Megabruchidius dorsalis*, що є шкідником сільськогосподарства, а також описано новий вид їздця – *Eurytoma gleditsiae* – паразита даного шкідника. Знайдено інвазійний вид мурашок *Tapinoma melanocephalum*. У 2015 році виявлено інвазійного фітофага липи серцелистої – міль-строкатку *Phyllonorycter issikii*. Відзначено, що ступінь пошкодження липи у м. Києві з роками посилюється, а агресивність фітофага зростає — деякі листки на 70 % уражені мінами молі-строкатки.

Серед прісноводних риб близько десяти інтродукованих видів є акліматизованими. Найрозповсюдженішим наразі є чебачок амурський *Pseudorasbora parva*, що пов'язане з його поширенням мережею рибогосподарських водойм. Ротань-головешка *Percottus glenii* стрімко розширює набутий ареал в Україні. Небезпечними є сонячний окунь звичайний *Lepomis gibbosus*, сомики коричневий і чорний (*Ameiurus nebulosus* і *Ameiurus melas*). Поширені чужорідні ссавці – ондатра, американська норка, енотовидний собака.

Є робочі переліки деяких груп ІЧВ (IAS). Створено Міжвідомчу робочу групу щодо інвазійних чужорідних видів та затверджено Положення про неї. Відповідно до «Переліку регульованих шкідливих організмів» оголошуються карантини певних територій, зокрема для фізичного знищення IAS. Спрощено процедуру скидання баластних вод, що може призвести до появи нових IAS. Вплив випадково занесених із баластними танкерними водами видів (*Mnemiopsis leidyi*, *Rapana venosa*, *Desmarestia viridis*) відіграє значну негативну роль в зменшенні чисельності риб в Чорному і Азовському морях. Ці IAS стали або харчовими конкурентами масових пелагічних риб (*Mnemiopsis leidyi*), або зруйнували важливі біоценози моря (*Rapana venosa*).

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори – дані про знахідки чужорідних видів, що надходять з наукових досліджень. Кількість фактів появи нових ІЧВ та шляхи розповсюдження за звітний період невідомі, моніторинг на державному рівні не проводився. Фітосанітарна служба проводить заходи з карантину регульованих шкідливих організмів. Тенденції ризику вимирання популяцій, зумовлені впливом ІЧВ, спостерігаються для ряду видів (за даними наукових публікацій).

Моніторинг тварин і рослин, що негативно впливають на природні екосистеми, на загальнодержавному рівні не проводиться.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 р. – <https://menr.gov.ua/news/31768.html>
- Kutsokon I. The Chinese sleeper (*Percottus glenii* Dybowski, 1877) in Ukraine: new data on distribution // Journal of Applied Ichthyology. – 2017. – 33. – P. 1100–1107.
- Наказ Мінприроди України від 14.06.2018 №207 – <http://bit.ly/2L41I27>
- Наказ Мінагрополітики України від 11.12.2006 №716, зі змінами від 04.08.2010: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0720-10>
- Наказ Мінприроди України «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів у сфері здійснення державного екологічного контролю» від 18.03.2015 №82, зі змінами від 04.08.2010 – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0343-15>
- Shiganova T.A., Legendre L., Kazmin A.S., Nival P. Interactions between invasive ctenophores in the Black Sea: assessment of control mechanisms based on long-term observations // Marine ecology Prog. Ser. – 2014. – 507. P. 111–123
- Chashchin A., Shlyakhov V.A., Dubovik V.E., Negoda S. Stock Assessment of Anchovy (*Engraulis encrasicolus* L) in Northern Black Sea and Sea of Azov // Progressive Engineering Practices in Marine Resource Management. – IGI Global, 2015. – P. 209–243.

Рівень точності вищезазначеної оцінки

- Ґрунтується на повних даних
- Ґрунтується на часткових даних
- Ґрунтується на обмежених даних

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

- Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
- Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
- Система моніторингу відсутня
- Моніторинг не потрібен

АБЦ 10 – Екосистеми, вразливі до змін клімату

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 4, Заходи 14, 15.

Оскільки антропогенний тиск знижує стійкість екосистем та робить їх вразливішими до кліматичних змін, головним шляхом збереження вразливих екосистем є створення об'єктів природно-заповідного фонду або виведення території деградованих екосистем з активного господарського використання.

Вплив зміни клімату на екосистеми України залежить від географічного положення, ступеня збереженості та рівня антропогенного навантаження. До екосистем, вразливих внаслідок зміни клімату, можна віднести морські, прибережні, прісноводні, болотні, степові, високогірні та лісові екосистеми.

Згідно з даними Держгеокадастру, станом на 01.01.2016, сільськогосподарські землі становили 70,8 % території країни, а забудовані землі – 4,2 %. Природні трав'янисті та водно-болотні екосистеми (степи, луки, болота, прибережні оселища) збереглися на крутих схилах, заболочених або засолених ділянках. Цілинних степів залишилося близько 3 % площі їхнього первинного поширення, і вони зазнають впливу кліматичних змін (на півночі – мезофітизація, на півдні – опустелювання). Збережені ділянки продовжують деградувати через фрагментацію та антропогенний вплив.

Серед найбільш вразливих екосистем – центри ендемізму, зокрема в каньйонах річок Дністер та Південний Буг, які можуть бути втрачені через створення ГЕС або підняття рівня води у водосховищах.

На думку експертів, антропогенний тиск загрожує збереженню вразливих морських та прибережних екосистем: не виконуються норми заборони будівництва у прибережній смузі, не регулюється рекреаційне навантаження; необхідне створення нових об'єктів ПЗФ у приморській зоні.

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори: наявність стратегічних цілей щодо зниження антропогенного впливу на вразливі екосистеми; розподіл земель за використанням; частка вразливих екосистем у складі природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі, екомережі.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Minicheva G.G., Bolshakov V.N., Kalashnik E.S. et al. Assessment of the reactions of algal communities to influence of climatic factors in the N-W Black Sea ecosystem // *Algologia*. – 2018. – 28 (2). – P. 121–135. – <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/140293>
- Дідух Я. Екологічні аспекти глобальних змін клімату: причини, наслідки, дії // *Вісник НАН України*. – 2009. – № 2. – С. 34–44. – <https://bit.ly/2Zi89aI>
- Climatogenic changes of plant life of the Ukrainian Carpathians / Didukh Ya. P., Chorney I. I., Budzhak V. V. et al. ; ed. by Ya. P. Didukh, I. I. Chorney. – Chernivtsi: «DrukArt», 2016. – 280 p
- Уразливість лісів України до зміни клімату: Монографія / А.З. Швиденко, І.Ф. Букша, С.В. Краковська. – Київ: Ніка-Центр, 2018. – 184 с.
- Земельний фонд України станом на 1 січня 2016 року та динаміка його змін у порівнянні з даними на 1 січня 2015 року – <https://bit.ly/2ruspm2>
- Parnikoza I., Vasiluk A. Ukrainian steppes: current state and perspectives for protection // *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio C*. – 2011. – 66 (1). – P. 23–37. – <https://bit.ly/2L6pbyw>
- Kostyushin V., Kuzemko A., Onischenko V. et al. The Southern Bug meridional river corridor: biodiversity and valuable areas. — *Wetlands International Black Sea Programme*. – Kyiv, 2007. – 92 p. – <http://www.duecomk.gov.ua/data/press/12.pdf>
- Василюк О., Норенко К., Скворцова В. та ін. Льодовиковий період у заповідній справі: 2014–2015 рр. // *Екологія. Право. Людина*. – 2015. – № 25–26 (65–66). – 67 с. – <https://bit.ly/2KWG1Rv>

<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☒ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Державний контроль за використанням, відтворенням і охороною лісів, водно-болотних угідь, морського середовища здійснює Державна екологічна інспекція України. Затверджений Порядок здійснення державного моніторингу вод, зокрема, показники та періодичність здійснення державного моніторингу морських вод з метою визначення екологічного стану та оцінки тенденцій його довгострокових природних та антропогенних змін. У 2013–2018 рр. відбувся міжнародний проект «Посилення екологічного моніторингу Чорного моря» (EMBLAS – II).</p> <p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Постанова Кабінету міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України» – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p • Постанова Кабінету міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 758 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» – https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2018-p • EMBLAS –II – www.emblasproject.org
<p>АБЦ 11 – Заповідні території</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 5, НЦ 7, Заходи 7, 14, 15, 16.</p> <p>Згідно з НСБР було заплановано розширення площі ПЗФ до 10 % у 2015 р. та до 15 % території країни у 2020 р. Станом на 2018 р. площа ПЗФ України становить понад 39,8 тис. км, що становить 6,6 % площі України. Крім цього, Україна оголосила морський заказник «Філофорне поле Зернова» площею 4025 км² в межах виключної економічної зони в Чорному морі. Загалом в Україні діє 663 території та об'єкта природно-заповідного фонду загальнодержавного значення та 7633 території та об'єкта місцевого значення. З них найбільш важливими є: природні заповідники (5,2 % загальної площі ПЗФ), біосферні заповідники (12 %) та національні природні парки (32,9 %). В Смарагдову мережу (яка створюється на виконання Бернської конвенції) входить 10 % території (зокрема, близько ½ площ існуючих ПЗФ та всі водно-болотні угіддя міжнародного значення).</p> <p>Проводиться розширення мережі Рамсарських угідь, територій та місцезнаходжень, важливих для</p>

збереження окремих груп фауни (птахів, рукокрилих, китоподібних).

Загалом за 2013–2017 рр. в Україні створено 268 територій ПЗФ загальною площею 3342 км² (8,4 % від всієї площі ПЗФ на 1 січня 2018 р.). У зв'язку із соціально-політичною ситуацією протягом 2013–2014 рр. створення нових заповідних об'єктів майже не відбувалось. У 2015 р. в Україні нові об'єкти ПЗФ за площею становили 1,3 % від показника, запланованого Стратегією регіонального розвитку для того року, а в 2016 р. – 3,4 %, але 98,5 % з них припадає на Чорнобильський радіаційно-екологічний заповідник. У 2017 р. цей показник становив 0,05 % від запланованого.

Географічний розподіл заповідних територій є нерівномірним. Наприклад, в степовій зоні, що займає 40 % площі України, збереглося не більше 3 % степових екосистем, але з них до ПЗФ включено не більше 10 %. В ПЗФ України недостатньо представлені рівнинний Крим, прибережні акваторії, Донецький кряж, крейдяні відслонення.

Наразі список перспективних для заповідання територій становить бл. 900 об'єктів. Проте регуляторні процедури створення ПЗФ ускладнені, потребують погодження з заінтересованими сторонами та уповільнені у часі.

Об'єкти ПЗФ на окупованих територіях, непідконтрольних українській владі, зокрема в Криму, позбавлені належного управління, та законний охоронний статус більшості з них не визнається окупаційними адміністраціями.

Відбувся значний прогрес у затвердженні цілей АБЦ 11 у нормативних актах різного рівня. Проте потребують вдосконалення механізми їх реалізації.

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори прогресу: число, площа, регіональний та екологічний розподіл нових заповідних територій по категоріях, їхнє співвідношення з існуючими.

Please describe any other tools or means used for assessing progress

Проведено аналіз нормативно-правових документів, а також статистичних відомостей щодо заповідних територій.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- Василюк О. В. Про необхідність виявлення дійсної площі ПЗФ України // Виконання стратегії національної екологічної політики у сфері природно-заповідної справи: оцінка громадськості: збірка матеріалів до Комітетських слухань у Верховній Раді України «Природно-заповідний фонд України: проблеми та шляхи вирішення». – К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2013. – 112 с.
- Балобін С., Бригинець О., Василюк О. та ін. Льодовиковий період у заповідній справі (огляд ситуації у заповідній справі в Україні у 2013р.) // Екологія. Право. Людина. – 2013. – № 21–22 (65–66). – 96 с. – <https://bit.ly/2zmVkfV>
- Василюк О., Норенко К., Скворцова В. та ін. Льодовиковий період у заповідній справі: 2014-2015 рр. // Екологія. Право. Людина. – 2015. – № 25–26 (65–66). – 67 с. – <https://bit.ly/2KWG1Rv>
- <http://epl.org.ua/announces/v-ukraini-nikomu-bude-stvoriuvaty-zapovidni-terytorii-2/>
- Categories, objectives and criteria for protected areas. 1978. IUCN, Morges – <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/1978-003.pdf>
- UNEP-WCMC and IUCN (2016). Protected Planet Report 2016. UNEP-WCMC and IUCN: Cambridge UK and Gland, Switzerland – <https://bit.ly/2Hs4D2s>

Рівень точності вищезазначеної оцінки

- Ґрунтується на повних даних
- Ґрунтується на часткових даних
- Ґрунтується на обмежених даних

Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.

Частковість відомостей обумовлена неповнотою даних про екологічний розподіл заповідних територій.

Адекватність моніторингу інформації для оцінки

- Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним
- Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)
- Система моніторингу відсутня
- Моніторинг не потрібен

Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу

Доступні загальні відомості щодо зміни кількості та площі об'єктів ПЗФ по країні, областях, категоріях заповідності. Відомості про стан об'єктів накопичуються та щорічно доповідаються у Літописах природи заповідників, національних природних парків, біосферних заповідників. Оцінка внеску ПЗФ в охорону біорізноманіття ускладнена недостатніми зв'язками обласних адміністрацій між собою та з Мінприроди України: перш за все, це стосується поточного стану заказників, пам'яток природи, заповідних урочищ – об'єктів, які не мають адміністрації. Крім того, можна оцінити внесок у збереження біорізноманіття територій Смарагдової мережі, визначення яких відбувається на основі професійних експертних оцінок.

Примітка: Об'єкти ПЗФ поділяються на ті, що мають адміністрацію, і ті, що не мають. ПЗФ, які мають адміністрації (100 об'єктів), належать до сфери управління Мінприроди, а також інших установ: НАН та НААН України, Мінагрополітики та ін. Решта ПЗФ (8200 об'єктів) управляються землекористувачами, їхній моніторинг відсутній.

АБЦ 12 – Види та вимирання

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 5, НЦ 7, Заходи 1, 2, 7, 9, 15, 16, 17.

На сьогодні 1409 видів, що поширені в Україні, мають оцінку у міжнародному списку IUCN, з них 187 (13.3 %) у цьому списку мають категорії «під загрозою зникнення» (VU, EN, CR). До Червоної книги України (2009) занесено 826 видів флори та 543 види фауни. З них 45 видів безхребетних тварин та 61 вид хребетних тварин вважаються зникаючими (0,2 % від загальної кількості видів), 6 видів тварин зникли з території України (0,01 %). Серед охоронюваних видів 24 види безхребетних та 17 видів хребетних вважаються ендеміками України та таких регіонів, як Карпати (0,1 %). Серед видів з негативною динамікою чисельності – великі дикі тварини: всі осетрові риби, камбала калкан, морська свиня, зубр, лось. Серед рослин та грибів 179 видів зникаючих (0,7 %) та 10 зниклих в природі (0,04 %).

Охорона видів посилюється шляхом створення нових об'єктів ПЗФ за наявності на даній території видів, внесених до ЧКУ.

До ЧКУ включена низка видів з Додатку I CMS (3 види ссавців, 184 види птахів, 1 вид риб). На різних стадіях розроблення перебувають національні плани дій зі збереження мігруючих видів тварин. Національна правова база вдосконалена щодо конкретних заходів збереження видів: заборонені без-

<p>контрольне випалювання сухої рослинності, використання низки знарядь лову у мисливстві та рибальстві, розорювання місць мешкання диких тварин та знищення дуплястих дерев, крім того законодавчо закріплено «сезон тиші» у період масового розмноження диких тварин (з 1 квітня до 15 червня забороняється проведення робіт та заходів, які є джерелом підвищеного шуму та неспокою). Охоронний статус надано лосю. Успішно реалізуються плани з охорони ведмедя, у деяких регіонах – зубра. Є прогрес у охороні чорного лелеки, афаліни, дрохви. Ведеться відтворення стерляді в Дністрі. Біогеографічні відомості про поширення видів були враховані під час визначення об'єктів Смарагдової мережі.</p> <p>Вдосконалено нормативно-правову базу щодо системи контролю за торгівлею видами CITES.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Для оцінки ефективності проаналізовано вплив різних факторів на ареали деяких видів тварин, достатність територій ПЗФ для видів Бернської конвенції, розглянуті звіти установ ПЗФ, центральних органів виконавчої влади, наукових установ. База IUCN налічує 1409 видів флори та фауни України: з них 187 (13,3 %) внесені до категорій, що потребують охорони.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fauna of Ukraine: conservation categories. Reference book. – The 2nd edition. – Kyiv, 2010. – 80 p. – http://kazhan.org.ua/library/rl_2010/rl_2010.pdf • ДФФД. Проект 37464 Тварини Червоної книги України в умовах кліматичних змін: сучасний стан та прогноз в контексті розбудови національної природно-заповідної мережі (О. Д. Некрасова, 2017–2018) : http://contest.dffd.gov.ua/node/37464 • Bern Convention (Emerald Network, Birds) – https://bit.ly/2zrmG4t • Bern Convention (Emerald Network, Habitats): https://bit.ly/2PqBE5k
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних ☒ Ґрунтується на часткових даних ☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.</p> <p>Бракує даних щодо чисельності та динаміки чисельності, а також детальних відомостей з просторового та екологічного розподілу більшості видів в масштабах країни.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☒ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☐ Система моніторингу відсутня ☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Окремі моніторингові програми здебільшого діють на регіональному рівні та / або в межах об'єктів ПЗФ вищого рівня. По багатьох таксономічних групах відсутні списки видів, оцінка стану більшості рідкісних видів відбувається на основі обмежених даних. Окремі відомості щодо стану лісгосподарських та промислових видів збираються Держлісагентством, Держрибагентством та Держкомстатом.</p>
<p>АБЦ 13 – Генетичне різноманіття</p>

<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☒ Курс на досягнення</p> <p>☐ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 5, Захід 18.</p> <p>У відповідності до ЗУ «Про племінну справу у тваринництві» визначено статус «генофондне стадо» та створені стада і підтримується розведення у них тварин локальних та зникаючих порід великої рогатої худоби (білоголова українська, сіра українська, лебединська, бура карпатська, червона степова), свиней (миргородська, українська степова біла, українська степова ряба), овець (сокільська, українська гірськокарпатська), коней (гуцульська), птахів, риб, бджіл та шовкопряда. При профільних галузевих наукових установах НААН створена і функціонує мережа генофондних кріобанків, головним з яких є Банк генетичних ресурсів тварин Інституту розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН. У Банку зберігається сперма (бл. 160 тис. доз) бугаїв, кнурів, баранів, півнів, ембріони великої рогатої худоби, яйцеклітини свиноматок та зразки соматичних клітин.</p> <p>Національний банк генетичних ресурсів рослин України на кінець 2017 р. включав 148,3 тис. зразків, представлених 440 культурами, 1770 видами. Зразки зберігаються у Національному сховищі зразків генофонду у відповідності до стандартів генних банків, а також у колекційних насадженнях. Серед них дикі родичі зернових культур, кукурудзи, зернобобових, лікарські, ефіроолійні, декоративні, лісові рослини.</p> <p>У 2011–2015 рр. 15 науковими установами НААН виконане дослідження «Збереження біологічного різноманіття та система роботи в малочисельних популяціях сільськогосподарських тварин та їх використання в селекційному процесі», у 2016–2020 рр. – «Система роботи в популяціях і збереження біологічного різноманіття генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин». У 2017 р. Інститут розведення і генетики тварин розпочав проект «Розроблення оптимізованої технології тривалого зберігання генетичних ресурсів тварин» відповідно до вимог FAO.</p> <p>Ведеться державна програма наукових досліджень «Генофонд рослин».</p> <p>Програма збереження і раціонального використання генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин впродовж останніх років майже не фінансувалася, що призвело до падіння кількості тварин локальних і зникаючих порід. Необхідне їй термінове відновлення.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Кількість зразків, що репрезентують сільськогосподарську культуру; кількість видів культурних і диких рослин у збереженні.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гладій М., Шаран П., Полупан Ю., Кругляк О. Генофонд локальних і зникаючих порід сільгосп-тварин // Аграрний тиждень. – 2015. – № 7 (298). – С. 51–53. – http://iabg.org.ua/images/M_images/genfon.pdf • EFABIS: http://efabis.tzv.fal.de/ • http://animalbreedingcenter.org.ua/derjplemreestr • http://www.efabis.gov.ie/

<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☒ Ґрунтується на повних даних ☐ Ґрунтується на часткових даних ☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.</p> <p>Відомості надані Інститутом розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН та Інститутом рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☐ Система моніторингу відсутня ☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Інститут розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН та Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН є головними відповідальними організаціями, які координують всі заходи в галузі тваринництва та рослинництва.</p>
<p>АБЦ 14 – Екосистемні послуги</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення ☐ Курс на досягнення ☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні ☐ Без суттєвих змін ☐ Відхід від цільового завдання ☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 2, НЦ 5, НЦ 6, НЦ 7, Захід 20.</p> <p>Картування екосистем на національному рівні наразі є базовим, на рівні атласу. В 2018 році розпочато базові дослідження, що дозволять сформувати перелік екосистем, які забезпечують основні екосистемні послуги, та розробити рекомендації щодо їх відновлення та збереження.</p> <p>Екосистемами, в яких на національному рівні здійснюється найбільший вплив на біорізноманіття, є агроекосистеми. Тому ключовою є оцінка стану екосистем і екосистемних послуг в агроландшафтах. За оцінкою за методикою GLOBIO3, найбільший вплив на біорізноманіття наземних екосистем спричинює господарська діяльність в межах агроландшафтів. Так, за звітний період внесення неорганічних добрив збільшилось на 44,83 % (http://www.ukrstat.gov.ua/), що вказує на інтенсифікацію сільського господарства. Зменшення площ орних земель не відбулося (див. АБЦ 7). Темпи збільшення площ еродованих ґрунтів становлять до 100 тис. га за рік, а щорічні втрати родючого шару ґрунту – до 15 т/га. Україна має один з найвищих показників розораності земель в світі, що, за даними Держгеокадастру, станом на 01.01.2016 становив 54 % (при пороговому показнику 38,2 %; за: Булигін, 2003). Враховуючи це, існує нагальна необхідність проведення подальших заходів з оцінки екосистем і екосистемних послуг, що забезпечують агроландшафти. При цьому аграрний сектор має бути пріоритетним для проведення інформаційної кампанії з екосистемних послуг.</p> <p>В рамках регіональної програми "Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного</p>

<p>регіону дії Європейського інструменту сусідства та партнерства II" здійснено оцінку екосистем, забезпечуваних лісами України та надано пропозиції щодо можливих механізмів плати за послуги екосистем. У той самий час лишається необхідність впровадження механізмів врахування вартості екосистемних послуг при прийнятті рішень в лісовому секторі. Використання водних живих ресурсів регулюється правилами, а також щорічними режимами та лімітами. В публічному доступі є мапа зимувальних ям, де рибальство заборонене. В Україні розвинута мисливська галузь, в діяльності якої передбачено здійснення заходів з менеджменту і збереження мисливських видів. Відповідно до даних Державного агентства лісових ресурсів України, щорічно офіційно проводять полювання біля 300 тисяч мисливців. При цьому, штучне розведення мисливських видів щорічно відбувається у обсязі всього 15 тис. особин, що вказує на високу ступінь залежності господарства від природного відтворення популяцій. Як для галузі рибальства, так і для мисливства невирішеною лишається проблема браконьєрства.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Індикатори виконання цілей: непрямі показники, що вказують на зміни в природних екосистемах, рівень їхньої захищеності і стабільності, визначені за методикою GLOBIO3, посівні площі, частка ріллі, площі суцільних рубок, дані з ерозії ґрунтів, дані щодо обсягів неорганічних добрив, кількість мисливців та користувачів водних біоресурсів, показники штучного розведення мисливських видів. Крім цього, індикаторами є наявність правил, що регулюють екосистемні послуги в різних галузях.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Норенко К., П. Тестов, О. Василюк. Лісові території – для дикої природи: нова політика лісового господарства (аналітичний документ) – 2018. – https://bit.ly/2MEMHGa • Коломицев Г. О. Досвід першого цифрового узагальнення впливів на біорізноманіття наземних екосистем України за методикою GLOBIO3. – 2011. – : http://nd.nubip.edu.ua/2011_4/11kgo.pdf • Державна служба статистики України. Сільське, лісове та рибне господарство: http://www.ukrstat.gov.ua/ • Булигін С. Ю. Регламентация технологічного навантаження земельних ресурсів // Землевпорядкування. – 2003. – № 1. – С.38–43. • Соловій І. Оцінка послуг екосистем, забезпечуваних лісами України, та пропозиції щодо механізмів плати за послуги екосистем. – 118 с. – https://bit.ly/30AJKtm • Tararirko O. SWOT-аналіз і аналіз прогалін (GAP-аналіз) політик, програм, планів і законодавчих актів у галузі сільського господарства та підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенції Ріо. – Херсон, 2016. – 102 с. – https://bit.ly/2ZpLULb • http://darg.gov.ua/_interaktivni_karti_0_0_0_7823_1.html • Шеремет І. Характеристика стану справ в мисливському господарстві галузі. – 2014. – https://bit.ly/2EkygD1
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних ☒ Ґрунтується на часткових даних ☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності.</p> <p>Переважно доступні відомості із загальної статистики господарського використання земель та біоресурсів.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☒ Система моніторингу відсутня</p>

Моніторинг не потрібен

АБЦ 15 – Кліматична стійкість, секвестрація та відновлення

Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:

- Курс на перевищення
- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін
- Відхід від цільового завдання
- Невідомо

Дата проведення оцінки: 2018-11-05

Додаткова інформація

Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 4, НЦ 7, Заходи 15, 19.

Заходи, спрямовані на зниження викидів парникових газів шляхом екосистемних рішень, стосуються сектора 333ЛГ (землекористування, зміни у землекористуванні і лісове господарство; LULUCF, Land Use, Land-Use Change and Forestry). У секторі 333ЛГ поглинання ПГ переважає над викидами, – згідно з Національним кадастром антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами ПГ в Україні за 1990–2015 рр. у секторі поглиналося близько 5 % від загальної кількості викидів ПГ. Особливістю сектора 333ЛГ є незбалансованість структури землекористування, надмірна розораність території, а також низький рівень лісистості (середня лісистість України становить не більш ніж 16 %, в той час як середня лісистість європейських країн – 37 %). Основним поглиначем ПГ є ліси. Викиди ПГ надходять переважно від орних земель (ріллі), пасовищ, порушених водно-болотяних екосистем та вирубки лісів. Обсяги викидів ПГ від орних земель становили 38,8 млн т CO₂ екв. на рік у середньому за період 2010–2015 рр. Саме на відновлення цих екосистем повинні бути спрямовані дії з підвищення кліматичної стійкості та відновлення.

Показники по відновленню екосистем, що закладені у стратегічних документах, не виконані. Площа лісистості території України не зростає (згідно з даними Держлісагентства, 15,9 % в 2011–2018 рр.), площі орних земель не зменшуються, відновлення деградованих екосистем відбувається дуже повільними темпами. Поки не досягнуто відновлення 15 % деградованих екосистем (АБЦ 15).

Наразі у внеску України зі скорочення викидів парникових газів (NDC) на виконання Паризької угоди не має переліку конкретних дій з відновлення природних екосистем задля зниження викидів парникових газів. У NDC зазначено, що підхід щодо врахування сектора 333ЛГ у скороченні викидів парникових газів «буде визначений, як тільки з'являться технічні можливості, але не пізніше 2020 року».

Індикатори, використані для оцінки

Індикатори: площа земель сільськогосподарського призначення, співвідношення ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей, пасовищ та перелогів, лісистість території.

Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли

- LULUCF – <https://bit.ly/2Mgd01k>
- <https://menr.gov.ua/news/32422.html>
- Дідух Я. Екологічні аспекти глобальних змін клімату: причини, наслідки, дії // Вісник НАН України. – 2009. – № 2. – С. 34–44. – <https://bit.ly/2Zi89aI>
- <https://climateforumeast.org/news/88/CFE-II-project-results-in-Ukraine>
- <http://climategroup.org.ua>

<ul style="list-style-type: none"> • http://climategroup.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Case-studiesClimateChangeAdaptationUkraine.pdf • Загальна характеристика лісів України – https://bit.ly/2HqmCGE • Державне агентство лісових ресурсів України. Лист № 02-27/ -17 на № 5/4.1-15/7874-18 від 03.08.2018 • Intended Nationally Determined Contribution by Ukraine – https://bit.ly/2MH3atk
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☒ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>Будь ласка, поясніть способи моніторингу цільового завдання і вкажіть, чи запроваджена система моніторингу</p> <p>Дані щодо викидів та поглинання парникових газів природними екосистемами опубліковані у Національному кадастрі антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів. Зміни у землекористуванні відображаються в Державному земельному кадастрі.</p> <p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Національний кадастр антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів – https://bit.ly/2JTtb7O
<p>АБЦ 16 – Доступ та вигоди спільного розподілу</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☐ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☒ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Нагойський протокол Україною підписано, здійснюються внутрідержавні процедури щодо його ратифікації.</p>
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☒ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☐ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>

<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☒ Моніторинг не потрібен</p>
<p>АБЦ 17 – Національна стратегія з біорізноманіття</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☐ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p> <p>☐ Невідомо</p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 4, НЦ 5, НЦ 7, Заходи 1–6, 8, 11, 14, 19.</p> <p>У 2011 було затверджено НПД 2011–2015 рр. Більшість запланованих в ньому заходів виконано, в повному обсязі або частково. План на 2016–2020 рр. не затверджено. Також на виконання НСБР або з посиланням на нього було затверджено деякі нормативно-правові акти.</p> <p>Виконання НСБР підкріплено наявним законодавством України (див. розділ 1) та розробленням і прийняттям цілого ряду національних нормативно-правових документів. Ці документи лише опосередковано пов'язані з НСБР, але вони є вкрай важливими для збереження біорізноманіття та досягнення АБЦ. Серед них: закони України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018), «Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» (2016), «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030» (2017), «Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (2016), «Санітарні правила в лісах України» (2016) тощо. У звітній період також проведено впровадження затвердженого раніше Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 рр.».</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Проаналізовано доступні звітні матеріали та законодавча база України.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☒ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☐ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>
<p>АБЦ 18 – Традиційне знання</p>
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення</p> <p>☐ Курс на досягнення</p> <p>☐ Прогрес наявний, але темпи недостатні</p> <p>☒ Без суттєвих змін</p> <p>☐ Відхід від цільового завдання</p>

☐ Невідомо
Дата проведення оцінки: 2018-11-05
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 7, Заходи 1, 5.</p> <p>Прогрес відсутній. Питання традиційних знань для збереження біорізноманіття у будь-яких національних планах дій та чинних нормативно-правових актах України не позначені. Не з'ясовано, життя та господарство яких етнічних груп та громад залежить від традиційного знання щодо використання природного біорізноманіття.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Оцінка ґрунтується на аналізі чинної законодавчої бази України.</p>
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☒ Ґрунтується на повних даних ☐ Ґрунтується на часткових даних ☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☐ Система моніторингу відсутня ☒ Моніторинг не потрібен</p>
АБЦ 19 – Наука та дослідження
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p>☐ Курс на перевищення ☐ Курс на досягнення ☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні ☐ Без суттєвих змін ☐ Відхід від цільового завдання ☐ Невідомо</p>
Дата проведення оцінки: 2018-11-05
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 1, НЦ 2, НЦ 5, НЦ 6, Заходи 16, 17, 20.</p> <p>Україна має потужну експертну та інституційну наукову базу для дослідження біорізноманіття: НАН України включає 23 наукові установи та інституції, об'єкти ПЗФ; багато ВНЗ мають відповідні підрозділи; біорізноманіття досліджують наукові установи Мінприроди та МОН. Працює антарктична станція «Академік Вернадський». Результати наукових досліджень, науково-практичних та методичних розробок оприлюднюються у вигляді наукових публікацій. Діє Національна комісія з питань Червоної книги України; науковий супровід ЧКУ здійснюють Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена та Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України. Українські наукові інституції та експертні кола беруть участь в оцінках статусу видів IUCN Red List, у міжнародних проектах щодо біорізноманіття, а також у процесах імплементації Угоди про асоціацію України та ЄС у якості експертів. Однак вплив науковців на удосконалення законодавства та розвиток природоохоронної політики є обмеженим. «Літописи природи» (основний інструмент моніторингу біорізноманіття в об'єктах ПЗФ) потребують уніфікації та відкритої публікації. Оцифрування зоологічних та ботанічних колекцій музеїв та</p>

<p>інституцій є частковим.</p> <p>Представленість України у GBIF зростає, однак це відбувається переважно через citizen science окремих проєктів. У GBIF зареєстровано 3 українські інституції. З 49 ботанічних садів та дендрологічних парків національного значення України 8 є членами Botanic Gardens Conservation International. В базі Barcode of Life Data Systems дані з України переважно представлені іноземними інституціями. Map of Life's Species Status Information Index за птахами показує зростання покриття та індексу (за рахунок збільшення інформації у GBIF). Національний центр океанографічних даних на базі НДУ «Український науковий центр екології моря» (УкрНЦЕМ) представляє набори даних на відкритій платформі OBIS, які відображаються в GBIF. Втім, великі масиви наукових даних не відображені у глобальних платформах даних (зокрема, всеукраїнські обліки гнізд чорного лелеки (<i>Ciconia nigra</i>) у 2005–2015 рр.).</p> <p>Розвивається національна відкрита мережа накопичення та обміну даних щодо біорізноманіття UkrBIN (Ukrainian Biodiversity Information Network). Потрібна інтеграція наявних наукових даних українських інституцій до глобальних ресурсів даних з біорізноманіття (зокрема, GBIF).</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Індикатори: участь України в міжнародних наукових проєктах, оновленнях IUCN Red List, кількість наукових публікацій та звітів, Літописи природи, громадська активність окремих експертних кіл та інституцій, представленість даних України в міжнародних та національних базах даних щодо біорізноманіття (GBIF, UkrBIN тощо).</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Антарктична станція «Академік Вернадський» – http://uac.gov.ua/vernadsky-station/ • Відомості про наукові публікації по країнах – https://www.scimagojr.com/countryrank.php?area=1100&region=Eastern%20Europe • Діяльність Національної комісії з питань Червоної книги України – http://izan.kiev.ua/ncrb/ • Ukraine in GBIF – https://www.gbif.org/occurrence/charts?country=UA&advanced=1 • Ukrainian publishers in GBIF – https://www.gbif.org/publisher/search?country=UA • Botanic Gardens Conservation International – https://bit.ly/2NAwIZ6 • Barcode of Life Data Systems – https://bit.ly/31YAJe2 • Map of Life's Species Status Information Index – https://mol.org/indicators/coverage/Ukraine • Дослідження чорних лелек – http://zuotov.blogspot.com/p/blog-page_19.html • https://mol.org/species/map/Ciconia_nigra
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p>☐ Ґрунтується на повних даних</p> <p>☒ Ґрунтується на часткових даних</p> <p>☐ Ґрунтується на обмежених даних</p>
<p>Будь ласка, надайте пояснення щодо зазначеного вище рівня точності</p> <p>Наявні великі обсяги інформації щодо діяльності наукових інституцій, проте вони розпорошені по різних інформаційних ресурсах.</p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним</p> <p>☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання)</p> <p>☒ Система моніторингу відсутня</p> <p>☐ Моніторинг не потрібен</p>

АБЦ 20 – Мобілізація ресурсів
<p>Категорія прогресу, досягнутого у виконанні цільового завдання:</p> <p> ☐ Курс на перевищення ☐ Курс на досягнення ☒ Прогрес наявний, але темпи недостатні ☐ Без суттєвих змін ☐ Відхід від цільового завдання ☐ Невідомо </p>
<p>Дата проведення оцінки: 2018-11-05</p>
<p>Додаткова інформація</p> <p>Відповідність національним цілям та заходам: НЦ 4, НЦ 7.</p> <p>Державне фінансування видатків на охорону навколишнього природного середовища та, зокрема, збереження біорізноманіття зростають. Діє Державний фонд охорони навколишнього природного середовища України. Зросла загальна кількість бюджетних програм у сфері охорони навколишнього середовища і їхнє фінансування. З 2016 року значно збільшилась прозорість розподілу фінансування за рахунок введення в дію системи публічних закупівель «ProZorro». Об'єми фінансової допомоги від міжнародних донорів у вигляді грантових надходжень у 2013–2016 рр. коливаються на рівні 5–23 млн доларів у різні роки. Проте наразі не існує інтегрованої системи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів.</p>
<p>Індикатори, використані для оцінки</p> <p>Оцінка ґрунтується на аналізі витрат за бюджетними програмами «2400000», «2401500», «2401270» у 2013–2018 рр., фінансових звітах щодо виконання паспортів бюджетних програм Мінприроди. Для оцінки використовували відкриті дані щодо бюджетних видатків на охорону навколишнього природного середовища, аналітичні інструменти сайту Clarity Project та VIP-індикатори.</p>
<p>Відповідні вебсайти, вебпосилання та файли</p> <ul style="list-style-type: none"> • Паспорти бюджетних програм Мінприроди – http://bit.ly/30GEtk0 • Платформа публічних закупівель ProZorro – https://prozorro.gov.ua/ • Biodiversity-Related Aid – https://tabsoft.co/328qqUN • Procurement Results – https://clarity-project.info/tenders?classification=73300000-5&entity=37552996# • VIP Indicators – https://www.bipindicators.net/indicators/official-development-assistance-provided-in-support-of-the-convention
<p>Рівень точності вищезазначеної оцінки</p> <p> ☐ ґрунтується на повних даних ☒ ґрунтується на часткових даних ☐ ґрунтується на обмежених даних </p>
<p>Адекватність моніторингу інформації для оцінки</p> <p> ☐ Моніторинг стосовно цього цільового завдання є адекватним ☐ Моніторинг стосовно цього цільового є частковим (напр., охоплена частина території або питання) ☒ Система моніторингу відсутня ☐ Моніторинг не потрібен </p>

Розділ IV. Опис внеску країни для досягнення цільових завдань Аїті

АБЦ 1 – Обізнаність щодо біорізноманіття

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Впровадження даної АБЦ носить локальний характер, проте на глобальному рівні може бути відображене як зростання загальної обізнаності про цінність біорізноманіття та розуміння його зв'язку з добробутом та здоров'ям людей. В Україні в 2018 р. розпочато роботу над наданням відкритого доступу громадськості до даних про довкілля через прийняття концепції системи «Відкрите довкілля». Забезпечено доступ до звітів та наборів даних Мінприроди. Активно впроваджуються екологічні паспорти регіонів, які для багатьох регіонів є у вільному доступі. З 2017 р. в обов'язковому порядку проводяться громадські слухання щодо оцінки впливу на довкілля проєктованої діяльності, а документація підлягає розміщенню у відкритому доступі в єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (<http://eia.menr.gov.ua/>).

Державні установи та громадські об'єднання створюють інтернет-ресурси для інформування населення про важливі питання охорони довкілля: побутові відходи, підприємства-забруднювачі (захід 12); стан водних ресурсів (захід 6); поширення видів (захід 20). Успішно працюють та накопичують дані інтернет датацентр «Біорізноманіття України» та Національна мережа з біорізноманіття UkrBIN (захід 20).

Популяризація знань про біорізноманіття відбувається і в освітніх закладах (захід 1). Прийнято Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., яка наголошує на екологізації освіти відповідно до принципів сталого розвитку. Важливими центрами екологічної просвіти є установи ПЗФ (заповідники, національні природні парки, ботанічні сади, зоологічні парки тощо) – одним з головних їхніх завдань є підвищення обізнаності щодо цінностей біологічної та ландшафтної різноманітності, формування екологічної свідомості та виховання поваги до природи.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Описані заходи підтримують діяльність країни в рамках імплементації Глобальних ЦСР (безпосередньо ЦСР 4 та ЦСР 12, опосередковано – ЦСР 11 та ЦСР 13–16).

АБЦ 2 – Актуалізація біорізноманіття

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Україна рухається в напрямку включення цінностей біорізноманіття в стратегії національного та регіонального розвитку. Важливою складовою актуалізації питань охорони довкілля стало виконання плану заходів, пов'язаних з імплементацією Угоди про асоціацію України з ЄС (набула чинності 1.09.2017 р.). Так, відкрито шлях до імплементації європейського законодавства з охорони біорізноманіття в Україні, розширення європейського правового простору в причорноморському регіоні (захід 2).

Ведеться робота над вдосконаленням національного законодавства щодо управління відходами та басейнового управління водними ресурсами задля запобігання забрудненню вод. Протягом 2017–2018 рр. прийнята низка нормативно-правових актів щодо водних ресурсів, розвитку річок, транскордонних басейнів (заходи 4, 6, 12).

Розвивається Смарагдова мережа. Ведеться робота із захисту мігруючих видів диких птахів, впровадження Пташиної та Оселищної директив, стимулювання природоохоронної освіти. Є прогрес з визначення об'єктів Смарагдової мережі, ведення ЧКУ (заходи 16, 17).

Важливим кроком для досягнення АБЦ 2 є прийняття Закону України «Про оцінку впливу на довкіл-

ля». Так, оцінка впливу на довкілля з 2017 р. є обов'язковою умовою при прийнятті рішень щодо планованої господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля. Впроваджується інструментарій Стратегічної екологічної оцінки UNECE через прийнятий у 2018 р. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (захід 3).

Задля виконання АБЦ 2 залучається грантова підтримка від ЄС:

- APENA – проект ЄС «Підтримка України в апроксимації напрацьованого законодавства ЄС у сфері навколишнього середовища», який діє з 2015 р. для надання правової допомоги Мінприроди у розробці законів та підзаконних актів, підвищення інституційної спроможності Міністерства та інших зацікавлених сторін та обізнаності суспільства (<http://env-approx.org/index.php/ua>).
- EMBLAS I та EMBLAS II — проекти «Екологічного моніторингу Чорного моря» фінансуються в рамках міжнародної технічної допомоги ЄС/ПРООН (<http://emblasproject.org/publications-reports>).

Посилюється активність громадських організацій (заходи 2, 7, 12, 16, 17, 20).

Окрім того, в Україні діє Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності», який об'єднує більше 40 компаній. Центр співпрацює з багатьма державними підприємствами, закладами освіти тощо задля поширення ідей соціальної відповідальності, однією з складових якої є екологічна відповідальність.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Включення біорізноманіття до стратегій національного розвитку, підвищення якості нормативно-правової бази сприяють досягненню ЦСР 1, 6 та 11.

АБЦ 3 – Заохочення та субсидії

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Вжито комплекс правових, регуляторних та фінансових заходів, що стосуються підтримки та розвитку екологізації у різних сферах господарської та економічної діяльності (захід 5).

В Україні зростає частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел, та кількість об'єктів, які виробляють електроенергію за «зеленим тарифом».

З 2014 р. в Україні діє Урядова програма «теплих кредитів» (підтримка підвищення енергоефективності житла), кредити для якої надають 4 банки України. За підтримки міжнародних донорів в Україні діє декілька великих кредитних програм з впровадження відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності (USELF, програма «Інноваційні ваучери»; програма «Енергоефективність та екологія» (Фонд Східноєвропейського партнерства); програма кредитування МСБ України від Німецько-Українського фонду (НУФ)). Зокрема через кредитну лінію проекту UKEEP («Українська програма підвищення енергоефективності») від ЄБРР у 2007–2016 рр. було впроваджено 133 проекти з енергоефективності та відновлюваної енергетики. Діє бюджетна програма «Фінансове забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств».

Українська система стандартизації зазнала реформування на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Прийнято Закони України «Про стандартизацію», «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», які регулюють питання сертифікації та стандартизації продукції та підприємств та сприяють створенню сертифікованих системи екологічного управління за міжнародними стандартами ISO та виходу продукції на «зелені ринки». Україна демонструє прогрес у стандартизації та сертифікації виробництва за міжнародними стандартами ISO. Запущено програму ЄС «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства» (EaP GREEN), яка сприяє екологізації малих та середніх підприємств, стратегічній екологічній оцінці.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Вжиті заходи відповідають ЦСР 7, 12 та 17.

АБЦ 4 – Стале виробництво та споживання

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Вжито комплекс правових, фінансових, політичних заходів, спрямованих на збільшення частки виробництва енергії від відновлювальних джерел. На правовому рівні створена система стимулювання виробництва відновлювальної енергії: 1) «зелений» тариф, що поширюється на енергію сонця, вітру, біомаси та малих ГЕС, 2) пільги в оподаткуванні; 3) пільговий режим приєднання до електричної мережі (захід 5).

У 2017 році було прийнято «Енергетичну стратегію України на період до 2035 року», якою зазначено, що частка відновлювальних джерел у генерації електроенергії у 2020 р. має становити 7 %, а в 2025 – понад 13 % (захід 5).

Проведено захід «Впровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом». Проходить реформування системи державного управління водними ресурсами. Розроблено законодавчу базу для імплементації Водної рамкової Директиви ЄС, розподілено територію країни за басейнами, створено басейнові органи управління, що відповідають за відтворення водних ресурсів та впровадження Планів управління річковими басейнами. Прийнято Загальнодержавну цільову програму розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 р. (захід 6).

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Вжиті заходи відповідають досягненню ЦСР 7, 11, 12 та 13.

АБЦ 5 – Фрагментація та деградація оселищ

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Реалізовано комплексний захід з ідентифікації та збереження пралісів та старовікових лісів Карпат, в результаті якого впроваджено зміни чинного законодавства, спрямовані на збереження та охорону пралісів; Мінприроди затверджено «Методику визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів»; створено карту «Старовікові ліси та праліси Українських Карпат». Робота була ініційована і виконана переважно завдяки активності низки громадських організацій. Визначено понад 93 тис. га пралісів та старовікових лісів або квазіпралісів, що не підлягали або майже не підлягали людському впливу, і закріплені законодавчі основи для їхньої подальшої охорони. Територія України перебуває в межах одного з найбільш антропогенно перетворених лісових біомів світу – помірних широколистяних та мішаних лісів, 46 % глобальної території якого перетворено людиною; відповідно, збереження не займаних лісових ділянок має світове значення (захід 7).

Удосконалено санітарні правила в лісах України: заборонено проведення суцільних санітарних рубок в усіх об'єктах природно-заповідного фонду, крім господарської зони національних парків та зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників, шляхом позначення відповідної норми у новій редакції Санітарних правил в лісах України (2016). Заборонена рубка дуплястих, сухостійних і фаутичних дерев у природних заповідниках та прирівняних до них за статусом територіях інших об'єктів ПЗФ. Відповідні норми були ініційовані громадськістю і мають на меті посилення природоохоронного режиму в лісових об'єктах ПЗФ (захід 8).

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Заходи відповідають ЦСР 15.2.

АБЦ 6 – Стале рибальство

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Упорядковано систему надання права використання водних біоресурсів. З 2016 р. запроваджена диференційована система встановлення допустимих обсягів вилову. В 2015 р. впроваджені нові природоохоронні контролюючі структури – рибні патрулі. Проводиться захист осетрових риб у нижньому Дунаї шляхом попередження і протидії браконьєрству та нелегальному продажу продуктів із осетрових риб; заборонено неспеціалізований промисел в авандельті Дунаю сітками з великим вічком.

Промисловий вилов з дніпровських водосховищ та Чорного моря відбувається переважно за рахунок масових та інтродукованих видів. Структура промислової іхтіофауни дніпровських водосховищ зберігає ознаки стабільності, тобто в цілому виконується стратегічне завдання щодо недопущення дестабілізуючого впливу рибальства в басейні Дніпра – одному з найбільших річкових басейнів Європи (захід 9).

Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні

Україна є членом Генеральної комісії з рибальства в Середземному морі (GFCM), Комісії з рибальства у Північно-Західній Атлантиці (NAFO) та Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики (CCALMR), бере участь в глобальних оцінках стану ресурсів тунця, акул, кальмарів, а також рибних ресурсів Чорного моря та Антарктики, робить внесок у політику невиснажливого використання ресурсів світового океану.

Завдяки діяльності робочих груп в рамках GFCM вперше узагальнені наукові дані про стан популяцій промислових видів риб і деяких безхребетних в Чорному морі. З'явилися нові можливості для збереження біорізноманіття в Україні.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Заходи, виконані в рамках досягнення АБЦ 6, спрямовані на досягнення ЦСР 2, 12, 14.

АБЦ 7 – Стале управління ресурсами

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Динамічно впроваджується лісова сертифікація за стандартами FSC, яка забезпечує ведення лісового господарства на принципах сталого розвитку. У звітній період площа сертифікованих лісів зросла з майже 1,5 млн га у 2013 р. до 4,3 млн га у 2018 р. (42 % загальної площі лісів України). Станом на 2018 р. Україна за площами сертифікованих лісів обіймає 5 місце в Європі (у 2013 р. – 10) – захід 8.

Захід 10 – «Штучне відтворення аборигенних видів риб» – включає виробництво посадкового матеріалу аборигенних видів риб в умовах аквакультури. В рамках реалізації державної програми «Відтворення водних біоресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні» визначені основні напрямки штучного поповнення популяцій, стан яких є напруженим. На виробництво посадкового матеріалу аборигенних видів були зорієнтовані державні рибовідтворювальні комплекси. З 2013 р. частка державного фінансування, спрямованого на штучне відтворення аборигенних видів, стабільно зростала; при розподілі коштів на зариблення пріоритет віддавався аборигенним видам. Протягом 2000–2017 рр. державні рибовідтворювальні комплекси випустили до водойм України понад 66 млн екз. молоді риб різних видів. Певну роль відіграють також приватні господарства, які, зокрема, вирощують посадковий матеріал аборигенних видів (насамперед струмкової форелі) для

компенсаційного зариблення річок карпатського регіону.
Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку Виконані заходи підтримують досягнення ЦСР 14 та 15.
АБЦ 8 – Забруднення
Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису У рамках програм співробітництва Україна – НАТО та виконання положень Угоди про Асоціацію з ЄС задля зменшення забруднення довкілля ліквідовано могильник радіоактивних відходів у Житомирській області (2016–2017 рр.) та розпочато новий проєкт у Кіровоградській області. Встановлено нові вимоги до автомобільних бензинів та дизельного палива екологічних класів Євро3 – Євро5. Передбачено імплементацію низки Директив ЄС, пов'язаних з якістю води та відходами: Водної Рамкової директиви, Директиви про якість води, Директиви про міські стічні води, Директиви про захист від забруднення, спричиненого нітратами із сільськогосподарських джерел (захід 12). В Україні діють громадські організації та ініціативи, що просувають сортування побутових відходів та стимулюють місцеві адміністрації до дій. Розроблено регіональні програми поводження з відходами для багатьох областей України (захід 12). Україна ініціювала дві резолюції ООН з питання захисту довкілля та пом'якшення наслідків в районах збройних конфліктів: «Захист довкілля в районах, вражених збройними конфліктами» (Protection of the environment in areas affected by armed conflict. UNEP/EA.2/Res.15, 4.08.2016) та «Пом'якшення наслідків та обмежень забруднення довкілля у районах вражених збройним конфліктом та тероризмом» (Pollution mitigation and control in areas affected by armed conflict or terrorism. UNEP/EA.3/Res.1, 30.01.2018).
Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні У 2019 р. було введено в експлуатацію новий безпечний конфайнмент над четвертим зруйнованим енергоблоком Чорнобильської АЕС, що має перетворити зону навколо нього в більш екологічно безпечну (захід 12).
Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку Заходи підтримують досягнення ЦСР 3, ЦСР 6, ЦСР 9.
АБЦ 9 – Інвазійні чужорідні види
Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису За «Переліком регульованих шкідливих організмів» регулярно оголошує карантини певних територій, зокрема й для фізичного знищення інвазійних чужорідних видів. Діють заходи з поводження з видами-вселенцями у внутрішніх водоймах. На сьогоднішній день у внутрішніх водоймах близько 10 чужорідних видів сформували самовідтворювальні популяції. На їх частку припадає до 15 % молоді риб на мільководдях дніпровських водосховищ, здійснюється цілеспрямоване зариблення водосховищ низкою чужорідних видів. Важливим засобом подолання цієї проблеми стало посилення контролю за діяльністю підприємств аквакультури, які займаються вирощуванням чужорідних видів. Законом України «Про аквакультуру» (2013 р.) визначено поняття «чужорідні» та «немісцеві» види для гідробіонтів і поняття «закриті умови аквакультури». Встановлені вимоги щодо вирощування чужорідних видів з метою недопущення їх проникнення у природне середовище (захід 12).

<p>Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку Досягнення АБЦ 9 відповідає ЦСР 15.8.</p>
<p>АБЦ 10 – Екосистеми, вразливі до змін клімату</p>
<p>Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису</p> <p>Здійснено низку успішних проєктів з відновлення природних територій: відновлення гідрологічного режиму «Долини нарцисів» в Карпатському біосферному заповіднику (захід 14), облаштування каналу на території Рамсарського сайту «Тилігульський лиман», створення штучних островів в НПП «Тузловські лимани», відновлення болота в НПП «Зачарований край». В пониззях Дунаю відновлена екосистема Рамсарського сайту «Озеро Картал» (захід 15).</p>
<p>Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні</p> <p>Здійснено початкову оцінку екологічного стану морських вод та впливу на них людської діяльності в рамках проєктів EMBLAS I та EMBLAS II.</p> <p>Біля узбережжя України існують унікальні за своєю природою морські екосистеми – філофорні поля, що представляють собою найбільші в світі скупчення неприкріпленої червоної водорості філофори. Задля їхньої охорони, а також відновлення флори та фауни прибережної акваторії Чорного моря, створені два ботанічні заказники загальнодержавного значення «Філофорне поле Зернова (4025 км²) та «Мале філофорне поле» (385 км²).</p>
<p>Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку Заходи, виконані в рамках досягнення АБЦ 10, підтримують досягнення ЦСР 14 та 15.</p>
<p>АБЦ 11 – Заповідні території</p>
<p>Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису</p> <p>За період 2013–2017 рр. в Україні створено 268 територій ПЗФ загальною площею 3342 км². Загальна площа природоохоронних територій в Україні на сьогодні займає близько 6,6 % наземної території та внутрішніх вод і 4 тис. км² у виключній морській економічній зоні України. Діють транскордонні біосферні резервати (Дунайський, Східні Карпати, Західне Полісся).</p> <p>Показники заповідності території, що включено до «Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» (2014 р.), передбачають довести частку територій природно-заповідного фонду на початок 2021 р. до 15 % від загальної території країни, тобто збільшити її в 2,5 рази від показників 2013 р. Наразі дані щодо приросту площ ПЗФ входять до щорічних індикаторів для оцінювання дій обласних державних адміністрацій.</p> <p>Здійснюються заходи щодо розбудови Смарагдової мережі України. На сьогодні затверджено список з 271 територій Смарагдової мережі в межах України; загальна площа – 10 % території країни. 6 ослищ отримали статус водно-болотних угідь міжнародного значення; наразі їх загальна кількість в межах України – 39; загальна площа – понад 786 тис. га. Затверджено План заходів щодо впровадження Рамсарської конвенції в Україні (Plan of measures for implementation of Ramsar Convention in Ukraine) на 2016–2021 рр. Мережа ІВА територій (Important Bird Areas) України наразі складається з 166 територій загальною площею 2,5 млн га. У звітний період українські науковці визначали ключові підземні місцезнаходження рукокрилих, база з яких (List of internationally important underground sites) наповнюється на виконання Угоди EUROBATS. Зокрема, визначено 12 нових місцезнаходжень (наразі список включає 47 сайтів). Крім того, на виконання КБР в українських водах визначено 5 екологічно або біологічно важливих акваторій (Ecologically or Biologically Significant Marine Areas) в</p>

Чорному морі, одна з яких (Балаклава) – в першу чергу важлива для китоподібних.

Заходи з визначення статусу охорони включають надання правового статусу (заповідання), ідентифікацію нових територій Смарагдової мережі, ідентифікацію водно-болотних угідь (Рамсарських угідь) міжнародного значення, розробку національної екомережі та ідентифікацію територій та місцезнаходжень міжнародного значення, важливих для збереження фауни (птахів, рукокрилих, китоподібних) (захід 16).

Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні

Найбільшими новоствореними об'єктами ПЗФ України є Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник – площа 227 тис. га (Київська область); та Нижньодніпровський національний природний парк – площа понад 80 тис. га (Херсонська область).

Букові праліси України, що знаходяться в межах об'єктів ПЗФ України, увійшли до об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Незаймані букові ліси Карпат та інших регіонів Європи». Підготовлена спільна українсько-польська номінація про створення транскордонного біосферного резервату «Розточчя».

До складу територій Смарагдової мережі включені більшість природних екосистем Північного Причорномор'я, що є важливою зоною для міграцій та зимівлі навколводних, водоплавних та хижих птахів з центральних та північних районів Європи. Крім того, охоронний статус наданий природним територіям в регіональних центрах ендемізму (Крим, Поділля, Донецький кряж та крейдяні схили в східних областях).

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Вжиті заходи з АБЦ 11 відповідають досягненню ЦСР 14, 15.

АБЦ 12 – Види та вимирання

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Україна є стороною низки міжнародних угод та проводить заходи на їх виконання, а саме: Конвенції про біологічне різноманіття (КБР); Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату (РКЗК ООН); Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням (UNCCD); Конвенції CITES; Рамсарської конвенції; Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція або CMS) та дочірніх договорів (AEWA, ACCOBAMS, EUROBATS; Меморандуми про взаєморозуміння для збереження популяцій очеретянки прудкої, дрохви, кроншнепа тонкодзьобого); Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі; Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат; Конвенції про захист Чорного моря від забруднення.

Україна бере участь у розробці та прийнятті резолюцій та рішень конференцій сторін на виконання міжнародних договорів.

Для гармонізації національного законодавства з нормами ЄС до Законів України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України», «Про екологічну мережу України», «Про мисливське господарство та полювання», «Про природно-заповідний фонд України», внесені доповнення: заборонені безконтрольне випалювання сухої рослинності, використання низки знарядь лову у мисливстві та рибальстві (петлі, капкани, електровудки), розорювання місць мешкання диких тварин та знищення дуплистих дерев, законодавчо закріплено «сезон тиші» у період масового розмноження диких тварин. Охоронний статус надано лосю (захід 17).

Об'єкти ПЗФ та території Смарагдової мережі охоплюють ареали більшості ендемічних та рідкісних видів, зокрема, в гірських та приморських районах. Ведеться відтворення стерляді в Дністрі. Посилюються заходи з контролю транскордонних переміщень видів флори та фауни (заходи 10, 17).

<p>Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні</p> <p>Діють програми «Охорона чорного лелеки» та «Охорона білого лелеки», фінансуються заходи щодо підтримки локальних популяцій та субпопуляцій зубра, діє заборона на вилов афалін до дельфінаріїв під виглядом реабілітації тварин, розроблено план заходів щодо збереження орлана-білохвоста. Проводяться зимові та серпневі обліки водоплавних птахів в Азово-Чорноморському регіоні України, оцінка стану популяцій кажанів, китоподібних та осетрових.</p> <p>Проведена оцінка стану біоти відкритої частини Чорного моря. В 2018 р. Мінприроди України підтримало наукові роботи з узагальнення наявних даних щодо видів Червоної книги України, а також рослин, тварин та оселищ, визначених як пріоритетні Бернською конвенцією. Проводяться дослідження деяких видів рослин і тварин, які знаходяться під загрозою, оцінка чисельності цих видів в межах країни, трендів її змін, та донесення цієї інформації до глобальної природоохоронної спільноти через наукові публікації, та онлайн-ресурси (UkrBIN).</p>
<p>Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку</p> <p>Заходи, спрямовані на виконання АБЦ12 відповідають ЦСР 15.5, 15.7, 15.с.</p>
<p>АБЦ 13 – Генетичне різноманіття</p>
<p>Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису</p> <p>Схвалено «Концепцію Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» (2015 р.) задля забезпечення збереження генетичного різноманіття культурних сортів рослин, сільськогосподарських та одомашнених тварин і їхніх диких родичів та мінімізації генетичної ерозії, збереження агробіорізноманіття.</p> <p>Виконується проект «Збереження та сталий розвиток порід великої рогатої худоби подвійного напрямку продуктивності в країнах Східної Європи» («Conservation and development of dual-purpose cattle breeds in Eastern Europe»).</p> <p>За 2011–2017 рр. оновлено базу цих порід сільськогосподарських тварин України в Європейській інформаційній системі біорізноманіття сільськогосподарських тварин (European Farm Animal Biodiversity Information System, EFABIS). Сформовано базу паспортних даних зразків НБ ГРПУ «Генофонд рослин» відповідно до стандартів міжнародної мережі генетичних банків (захід 18).</p>
<p>Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку</p> <p>Заходи, виконані для досягнення АБЦ 13, відповідають ЦСР 2.5.</p>
<p>АБЦ 14 – Екосистемні послуги</p>
<p>Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису</p> <p>Розпочато класифікацію та оцінку екосистемних послуг.</p>
<p>Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку</p> <p>Вжиті заходи стосуються ЦСР 15.9.</p>

АБЦ 15 – Кліматична стійкість, секвестрація та відновлення

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

В 2016 році ратифікована Паризька угода в рамках Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC), схвалена Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року та прийнятий Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням – він включає заходи із відновлення та охорони лісів і водно-болотних угідь, протидії опустелюванню, районування земель з урахуванням наслідків змін клімату (захід 19).

В рамках регіональної програми «Правозастосування й управління в лісовому секторі країн східного регіону дії Європейського інструменту сусідства та партнерства II» здійснено оцінку екосистем, забезпечуваних лісами України та надано пропозиції щодо можливих механізмів плати за послуги екосистем (захід 19).

Інші активності, що сприяли досягненню цільового завдання Аїті на глобальному рівні

Серед екосистем, які депонують вуглець і відіграють особливу роль у кругообігу й балансі CO₂ на планеті, варто виділити болота. В Україні запаси торфу становлять 2260 млн т, а це 0,4 % від усіх світових запасів, які еквівалентні 66,2·10¹⁸ Дж, тобто втричі більше, ніж запас енергії українських лісів (29,48·10¹⁸ Дж). В Україні болота зазнали значного негативного впливу внаслідок осушення в минулому сторіччі, але наразі розпочаті пілотні проекти з відновлення торфовищ.

Україна подала до UNFCCC національно визначений внесок зі скорочення викидів парникових газів (Intended Nationally Determined Contribution – NDC) (наразі потребує перегляду), та в 2018 р. була прийнята Стратегія низьковуглецевого розвитку України.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Заходи, виконані в рамках досягнення АБЦ15, підтримують досягнення ЦСР 13.

АБЦ 16 – Доступ та вигоди спільного розподілу

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Нагойський протокол Україною підписано, здійснюються внутрішньодержавні процедури щодо його ратифікації.

АБЦ 17 – Національна стратегія з біорізноманіття

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Аїті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

На виконання НСБР розроблено і прийнято «Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 рр.» із зазначенням заходів, які сприяють досягненню семи національних цілей. Більшість запланованих в ньому заходів виконано, в повному обсязі або частково (частину заходів не виконано через відсутність фінансування).

На виконання національних цілей у звітній період прийнято низку нормативних-правових документів. Крім того, зв'язок з НСБР позначено в річних національних програмах під егідою Комісії Україна – НАТО на 2013, 2015, 2016 і 2017 рр. і затверджено відповідними указами Президента України. В межах національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО виконано низку успішних проектів. Складено і доступні загалу екологічні паспорти всіх адміністративних регіонів України за 2016 та

2017 роки (захід 2).

Виконання НСБР підкріплено наявним законодавством України та розробкою й прийняттям цілого ряду національних нормативно-правових документів, які пов'язані з НСБР опосередковано, але є вкрай важливими для збереження біорізноманіття та досягнення АБЦ. Серед них: закони України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018), «Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» (2016), «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030» (2017), «Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (2016), «Санітарні правила в лісах України» (2016) тощо (заходи 3, 8, 11, 12, 14).

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Вжиті заходи відповідають досягненню ЦСР 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15.

АБЦ 18 – Традиційне знання

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Айтї і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Питання традиційних знань для збереження біорізноманіття у будь-яких національних планах дій та чинних нормативно-правових актах України не позначені.

АБЦ 19 – Наука та дослідження

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Айтї і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Україна має потужну експертну та інституційну наукову базу для дослідження біорізноманіття. Результати наукових досліджень, науково-практичних та методичних розробок оприлюднюються у вигляді наукових публікацій. Діє національна комісія з питань Червоної книги України. Українські науковці беруть участь в оцінках статусу видів IUCN Red List, міжнародних проектах щодо біорізноманіття.

З 2017 року функціонує громадський інтернет-портал Центр даних «Біорізноманіття України» (Data Centre «Biodiversity of Ukraine»); створена єдина відкрита мережа накопичення та обміну даних щодо біорізноманіття UkrBIN (Ukrainian Biodiversity Information Network). UkrBIN активно взаємодіє з громадськістю, поширює знання з біорізноманіття, залучає суспільство до спостережень за чужорідними та інвазійними видами. Таксономічні дані UkrBIN є частиною Catalogue of Life, а спостереження за чужорідними та інвазивними видами передаються до Європейської мережі з інформації про чужорідні види (European Alien Species Information Network – EASIN). Команда UkrBIN планує інтегрувати дані щодо біорізноманіття України в Глобальну інформаційну платформу з біорізноманіття (GBIF).

Працює українська антарктична станція «Академік Вернадський». Вперше за багато років конкурс щодо участі в експедиції відбувся без жодних гендерних обмежень (захід 20).

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Заходи, виконані в рамках досягнення АБЦ 19, підтримують досягнення ЦСР 9, 15.

АБЦ 20 – Мобілізація ресурсів

Опишіть, як і якою мірою ваша країна сприяла досягненню цільового завдання Айті і наведіть резюме фактичних даних для обґрунтування цього опису

Державне фінансування видатків на охорону навколишнього природного середовища та, зокрема, збереження біорізноманіття зростають. Діє Державний фонд охорони навколишнього природного середовища України. Зросли загальна кількість бюджетних програм у сфері охорони навколишнього середовища та їхнє фінансування. Об'єми фінансової допомоги від міжнародних донорів у вигляді грантових надходжень у 2013–2016 рр. коливаються на рівні 5–23 млн доларів у різні роки.

Внесок для впровадження Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року та цілей сталого розвитку

Заходи, виконані в рамках досягнення АБЦ 20, підтримують досягнення ЦСР 1, 17.

Розділ V. Стан впровадження Глобальної стратегії збереження рослин

Ваша країна має цільові завдання пов'язані із задачами ГСЗР?

Так. Будь ласка, надайте деталі щодо цільових завдань:

Цілям Глобальної стратегії збереження рослин відповідає НЦ 5: «Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі».

Будь ласка, надайте інформацію щодо будь-яких активних мереж для збереження рослин у вашій країні

- Українське ботанічне товариство — об'єднує науковців та інших громадян, що мають зацікавлення у ботаніці та мікології;
- Рада ботанічних садів і дендропарків України — станом на 2016 рік об'єднує 49 установ, з яких 30 мають загальнодержавне значення;
- Громадські ініціативи: «Збережемо українські степи», UkrBIN;
- Українська природоохоронна група (Ukrainian Nature Conservation Group – UNCG).
- Facebook групи «Ukrainian Botanical Group – Українська ботанічна група», «Флора України / Flora of Ukraine».

Будь ласка, опишіть основні заходи, вжиті вашою країною для впровадження Глобальної стратегії збереження рослин

Див. розділи 2.6, 2.7, 2.8, 2.13, 2.15, 2.20, інші заходи на виконання НЦ 5.

Українською мовою перекладено та проаналізовано основні документи Глобальної стратегії збереження рослин (2014 р., http://www.botany.kiev.ua/doc/ch_kn_konf_2014.pdf). Проводяться конференції, присвячені популяризації та впровадженню Глобальної стратегії збереження рослин.

Задача 1

Складання повного онлайн-списку флори

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Ведеться підготовка нових редакцій «Флори України», визначників, номенклатурних зведень (координатор – Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України). Значним успіхом у реалізації цього завдання є започаткування і поступове наповнення фотоматеріалами вебресурсу «UkrBIN: Національна мережа інформації з біорізноманіття» (<http://ukrbin.com/>) та діяльність_фейсбукгрупи «Флора України / Flora of Ukraine» (<https://www.facebook.com/groups/floraofukraine/>)

Задача 2

Максимально можлива оцінка стану збереженості усіх відомих видів рослин та рослинних угруповань для подальшої ефективної природоохоронної діяльності

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні

Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Частково виконується в рамках підготовки нового видання «Червоної книги України». Координатором цих досліджень є Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України. Дослідження спрямовані на встановлення та деталізацію інформації щодо сучасного поширення, стану та структури популяцій, а також еколого-ценотичних особливостей рідкісних і зникаючих видів. Успіху цього завдання сприяє Національна мережа відкритих даних UkrBIN.

Інвентаризація біорізноманіття на ценотичному рівні відбувається завдяки існуванню «Зеленої книги України». Вона є офіційним документом, що діє на основі «Положення про Зелену книгу України» (<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-п>).

На сьогоднішній день визначено перелік природних оселищ з Додатку I Оселищної Директиви і Резолюції 4 Бернської конвенції для України. За пропозиціями від України (Ukrainian proposal for 4 additional habitats to Resolution No. 4 (1996). T-PVS/PA (2018) 7: <https://rm.coe.int/ukrainian-proposal-for-4-additional-habitats-to-resolution-no-4-1996-/16808d2a6a>) до Резолюції 4 Бернської конвенції було включено оселище E1.13 Continental dry rocky steppic grasslands and dwarf scrub on chalk outcrops (Континентальні остепнені трав'яні і чагарничкові угруповання на відслоненнях крейди), Depressions (pody) of the Steppe zone (Депресії (поди) степової зони) та Pine forests on chalk (Соснові ліси на крейдянних відслоненнях).

Разом із тим, щоб виділити рідкісні біотопи, потрібно розробити їх загальну класифікацію (Дідух та ін. 2012, 2016). Підготовлено видання першого Національного каталогу біотопів України (<https://menr.gov.ua/news/33344.html>), який включає все різноманіття біотопів на території України (217 типів) та є сумісним з типами біотопів Додатку I Оселищної Директиви і Резолюції 4 Бернської конвенції. Наступним етапом у реалізації цього завдання має бути виділення територій, які за своїми характеристиками відповідали б вимогам мережі Natura 2000 і Смарагдової мережі, а також перевірка вже виділених ядер Національної екомережі України щодо відповідності цим вимогам.

- Біотопи (оселища) України: наукові засади їх дослідження та практичні результати інвентаризації (Матер. робочого семінару. Київ, 21–22 березня 2012 року). / За ред. Я.П. Дідуха, О.О. Кагала, Б.Г. Проця. – Київ- Львів, 2012. – 194 с.
- Біотопи Гірського Криму / за ред. Я.П. Дідуха – К.: ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2016. – 292 с.
- Important Plant Areas of Ukraine / V.A. Onyshchenko (editor). – Kyiv: Alterpress, 2017. – 376 p.
- Національний каталог біотопів України. / За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. – К.: ФОП Клименко Ю.Я., 2018. – 442 с.

Задача 3

Розробка та поширення інформаційної і науково-дослідної продукції, необхідної для впровадження Національної Стратегії

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

У 2018 році Мінприроди України затвердило методіку розробки проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду (Наказ Мінприроди від 21.08.2018 № 306, <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0306737-18>): наукове обґрунтування необхідності створення чи оголошення території або об'єкта ПЗФ передбачає наведення інформації про видове та ценотичне різноманіття рослинного світу та стан його збереження, рідкісні та зникаючі види рослин (занесені до

ЧКУ, регіональних охоронних списків та переліків міжнародного рівня (Червоний список IUCN, додатки до конвенцій тощо); типові та рідкісні рослинні угруповання Зеленої книги України.

Наказом Мінприроди від 18.05.2018 № 161 (zareєстровано в Мінюсті 11.06.2018 р. за № 707/32159, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0707-18>) затверджено Методику визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів. Методика визначає основні вимоги щодо порядку визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів та застосовується лісовпорядними організаціями, науковими і громадськими організаціями, установами природно-заповідного фонду під час проведення базового, безперервного лісовпорядкування або наукових досліджень для запровадження заходів зі збереження таких лісів.

Також, з 2017 року працює Національна мережа UkrBIN (<http://ukrbin.com>).

Задача 4

Забезпечення збереження щонайменше 15 % території кожного ботаніко-географічного регіону на рівні округу

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Певним прогресом є збільшення відсотку заповідних територій України у звітній період (див. розділи 2.16 та 3.11). Площу ПЗФ у період 2013–2017 рр. збільшено на 8,4 %; наразі частка площі ПЗФ від загальної площі країни становить 6,6 %.

Зіставлення площі ПЗФ та ботаніко-географічного районування для всієї країни не проводилось. Достить репрезентативна мережа ПЗФ створена на території Карпатсько-Альпійської гірської провінції (Європейська широколистянолісова область) та Гірськокарпатського округу (Середземноморська область); в інших регіонах необхідне розширення площі ПЗФ та/або створення нових об'єктів високого рангу: біосферних заповідників, природних заповідників, національних природних парків (Дідух та ін., 2016).

- Дідух Я. П., Вакаренко Л. П., Винокуров Д. С. Оцінка репрезентативності мережі природно-заповідних об'єктів України (ботанічний аспект) // Український географічний журнал. – 2016. – № 2. – С. 13–19.

Задача 5

Забезпечити охороною щонайменше 75 % найбільш важливих ділянок з точки зору багатства різноманіття рослин у кожному з ботаніко-географічних округів, та розробити ефективні механізми для збереження рослин і їхнього генетичного різноманіття у цих місцях

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Для створення об'єктів природно-заповідного фонду пріоритетними є природні території з різними типами рослинності; території, на яких ростуть види рослин, які підлягають охороні на національному та /або міжнародному рівні, або рослинні угруповання занесені до «Зеленої книги України» чи рідкісні

біотопи, занесені до Додатку I Оселищної директиви та/або Резолюції 4 Бернської конвенції (див. розділ 2.16). Оцінка стану, охорона та відтворення видів).

Задача 6

Принаймні 75 % виробничих земель у кожному секторі повинно мати управління на засадах сталого розвитку у відповідності з цілями збереження різноманітності рослин

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

На сьогодні в Україні сільськогосподарські землі, землі запасу або інші кадастрові категорії не мають менеджмент-плану щодо сталого розвитку. Винятком є лише національний природний парк «Пирятинський», в якому було розроблено на основі європейських підходів та представлено (вересень 2018 р.) менеджмент-план дій щодо використання ресурсів НПП.

Задача 7

Забезпечити охороною in situ щонайменше 75 % рідкісних і зникаючих видів рослин

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Інвентаризацію різноманіття рідкісних і зникаючих рослин на територіях природно-заповідного фонду виконано для заповідників і національних природних парків, проте об'єкти інших категорій природно-заповідного фонду залишаються вивченими недостатньо. Другий етап (забезпечення охороною рідкісних рослин, які ростуть за межами існуючих природно-заповідних територій) може координуватися Мінприроди України у співпраці з членами Українського ботанічного товариства.

Існує ряд специфічних програм, спрямованих на збереження рослин – зокрема Програма збереження та відтворення тиса ягідного в Сколівських Бескидах на період до 2018 року.

- Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 1. та Ч. 2. Біосферні заповідники. Природні заповідники / за ред. В.А. Оніщенко, Т.Л. Андрієнко. – Київ: Фітосоціо-центр, 2012. – 406 с.

Задача 8

Забезпечити охороною ex situ щонайменше 75 % рідкісних і зникаючих видів рослин, а також розпочати програми з відновлення та реставрації природних екосистем із залученням щонайменше 20 % рідкісних і зникаючих видів рослин флори країни

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Ботанічні сади і дендропарки України активно працюють над вирішенням поставленої задачі (див. розділ 2.17) та зберігають колекції рідкісних видів. Крім того, для збереження *ex situ* плюсових дерев створено близько 1,2 тис. га лісонасінних плантацій. З них атестовано 1176,1 га (станом на 01.01.2018).

Для оптимальної реалізації актуальним є створення у найближчі 1–2 роки відкритої бази даних програм відновлення та реставрації природних екосистем для координації реінтродукційних і репатріаційних заходів і досягнення відповідних показників до 2022 року. Національний центр генетичних ресурсів рослин України наразі зберігає переважно насіння культурних рослин: необхідно наповнити його насінням рідкісних та зникаючих видів рослин України.

Задача 9

Забезпечити збереженням генетичне різноманіття щонайменше 70 % диких предків сільськогосподарських культур та інших цінних соціально-економічних рослин, приділяючи особливу увагу збору та збереженню етнічних знань про ці рослини

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Наявні деякі відомості щодо репрезентативності видів на територіях природно-заповідного фонду, у колекційних фондах наукових інститутів, ботанічних садів, дендропарків, живих колекцій насіння та рослинних тканин. Станом на 01.11.2018 р. зареєстровано 259 колекцій і 1750 цінних зразків польових культур.

Переважно охороняється генофонд культурних рослин. Діє Національний центр генетичних ресурсів рослин України у складі Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Функціонують Національний банк генетичних ресурсів рослин України (НБ ГРРУ) та Національне сховище насіння. Загалом, на кінець 2017 р. у стані життєздатності та генетичної автентичності зберігається 70 тис. зразків (732 види культурних рослин і диких споріднених форм). У сховищах установ Системи генетичних ресурсів рослин України зберігається насіння 32 тис. зразків (136 культур). Крім того, діють польові колекції. Аборигенні види, що мають соціально-економічне значення (близько 10–12 %), зберігаються в ботанічних садах, дендрологічних парках, колекціях вищих навчальних закладів, насінневих станціях, науково-дослідних інститутах і дослідних станціях в сфері лісового господарства та лікарських рослин, зелених господарствах.

Задача 10

Розробити та впровадити ефективні плани менеджменту щодо боротьби з інвазійними видами та запобіганню нових фітоінвазій

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Складений Перелік регульованих шкідливих організмів (2006 р.), щодо видів якого оголошують карантинні заходи.

Активні громадські ініціативи щодо чужорідних видів в Facebook:

- UkrBIN: Ukrainian Biodiversity Information Network <https://www.facebook.com/groups/ukrbinfo/>,
- Флора України / Flora of Ukraine <https://www.facebook.com/groups/floraofukraine/>,
- Ukrainian Botanical Group – Українська Ботанічна Група <https://www.facebook.com/groups/flora.ukraine/>,
- «Остановим амброзію в Україні» <https://www.facebook.com/ambrosiaua/>.

УкрНДІЕП (Український науково-дослідний інститут екологічних проблем) до кінця 2018 р. буде виконано НДР «Підготовка методичних рекомендацій щодо контролю за поширенням та запобігання проникненню чужорідних видів рослин і тварин, або усунення таких видів в межах степових екосистем територій природно-заповідного фонду». У 2015 р. було виконано НДР «Оцінка стану проблеми видів-вселенців (чужорідних тварин і рослин) в Україні та розроблення рекомендацій щодо законодавчих і організаційних засад врегулювання та створення системи контролю за інтродукцією і поширенням таких організмів на території України відповідно до вимог Конвенції про біологічне різноманіття». У 2014 р. було виконано НДР «Моніторинг гідрологічного режиму та санітарного стану р. Сіверський Донець в Харківській області з урахуванням впливу масового розвитку і поширення пістії».

Задача 11

Існування жодного виду природної флори країни не може бути під загрозою внаслідок торгівлі його сировиною

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Контроль за торгівлею видами, внесеними до списків CITES, регулюється постановами Кабінету Міністрів України, а видача дозвільних документів на експорт/імпорт зразків CITES здійснюється на основі висновків наукових організацій. Прогресом є прийняття Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» (2018, <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19>).

Задача 12

Сировина для всіх продуктів, вироблених з дикорослих рослин, має бути отримана зі сталих джерел

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Сучасний стан та динаміка обсягу ресурсів господарсько-цінних видів – невідомі. Сертифікація джерел здійснюється в лісовому господарстві FSC; на 01.01.2018 р. сертифіковано 39 % лісових масивів (див. розділ 2.8).

Задача 13

Корінні та місцеві оригінальні знання й практики, пов'язані з ресурсами рослин, зберігаються або збільшуються (залежно від обставин) на підтримку традиційного використання, сталої життєдіяльності, продовольчої забезпеченості на місцевому рівні та охорони здоров'я

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Нині етноботанічний напрямок у дослідженнях рослинного різноманіття в Україні не розвинутий. Існують лише поодинокі публікації. Зокрема здійснюється актуалізація традиційних знань народу кримли (кримських татар); підготовлено популярний ботанічний довідник «Ілюстрований словник кримськотатарських назв рослин». Необхідно розпочати системний збір відомостей щодо етноботанічних знань у різних аспектах.

Задача 14

Важливе значення різноманіття рослин і необхідності його збереження відобразити у комунікаційних, освітніх та просвітницьких програмах

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Діють інформаційні центри: Орхуський інформаційний центр та відповідні підрозділи обласних державних адміністрацій. Створення екопросвітницьких центрів пов'язане переважно з установами природно-заповідного фонду. Щорічно організуються екологічні літні табори у національних природних парках (зокрема, «Деснянсько-Старогутський», «Подільські Товтри», «Гуцульщина», «Ужанський», «Припять-Стохід»). Діють музеї лісу (<https://liskostopil.org.ua/golovna.html>).

Існує кілька доступних вебресурсів, які можуть бути використаними в освітніх та просвітницьких цілях/. У 2015 та 2017 рр. в Україні проведена велика кількість заходів в рамках Міжнародних Днів рослин (Fascination of Plants Day (див. розділ 2.1). Підвищення рівня суспільної обізнаності щодо біорізноманіття).

Задача 15

Забезпечити на основі національних потреб достатню кількість фахівців, що працюють з відповідним обладнанням для виконання цільових завдань цієї Стратегії

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
 Прогрес наявний, але темпи недостатні
 Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Щонайменше 40 університетів та коледжів мають навчальні програми вищої освіти різних рівнів з ботаніки (напрямок – біологія) та/або лісового господарства. Проте загальна кількість абітурієнтів та

випускників протягом 2013–2017 рр. стабільно знижується.

Задача 16

На міжнародному, національному та регіональному рівнях створити мережі партнерства між установами та окремими спеціалістами, які працюють у галузі збереження рослин, для реалізації цільових задач Національної Стратегії

Категорія прогресу на національному рівні:

- Курс на досягнення
- Прогрес наявний, але темпи недостатні
- Без суттєвих змін

Будь ласка, опишіть, як і якою мірою країна сприяла досягненню задачі

Національні експерти беруть участь у роботі міжнародних організацій та ініціатив: IUCN, Planta Europa, BGCI, IAVS, Eurasian Dry Grassland Group та інших.

Взаємодія фахівців на національному рівні у нашій країні відбувається у рамках діяльності двох потужних громадських організацій – Українського ботанічного товариства і Ради ботанічних садів та дендропарків України. Співпраця українських ботаніків за посередництва цих НУО є постійною і досить успішною, проте, враховуючи вимоги часу, насамперед розвиток ІТ-технологій, форму діяльності цих структур слід реформувати найближчим часом.

Найбільш активними громадськими ініціативами є: «Збережемо українські степи» (захист та відновлення степів; має суттєві досягнення в сфері протидії корупції та зловживанням у природоохоронній сфері), UkrBIN, «Ukrainian Botanical Group – Українська ботанічна група» та «Флора України / Flora of Ukraine».

Розділ VI. Біорізноманіття України: оновлена інформація

Факти щодо біорізноманіття

Стан та тенденції біорізноманіття, зокрема переваги від біорізноманіття та екосистемних послуг

Біорізноманіття України налічує щонайменше 74 000 видів рослин, тварин та грибів (зокрема рослин – більш як 27 тисяч видів, тварин – більш як 35 тисяч видів, грибів – більш як 12 тисяч видів); щорічно надходять повідомлення про знахідки нових для країни видів. Природні екосистеми України – це хвойні, змішані, широколистяні ліси, субсередземноморські рідколісся, лісостеги, стеги, субальпійські та альпійські луки (*полонини, яїла*), напівпустелі, піщані пляжі, коси та дюни, екосистеми кам'янистих схилів, підземні порожнини (печери), болота, солонці та солончаки, прісноводні річки та озера, солонуватоводні озера та естуарії (*лимани*), солоні озера та затоки, скелясті береги морів, морські екосистеми Чорного та Азовського морів і Керченської протоки. Загальна площа лісів за різними джерелами становить 14,5–16 % території України, серед них – праліси та старовікові ліси Карпат (за науковими даними, більше 900 км²). Інші природні екосистеми становлять 6–9 % території країни. Розораність території України – одна з найбільших у світі: станом на 1 січня 2016 року 71 % території України – це землі сільськогосподарського призначення; рілля охоплює 54 % території України. На території України розташовані дві гірські системи з висотною поясністю (Карпати та Кримські гори). Річкові басейни включають райони Дунаю, Дністра, Південного Буга, Дніпра, Дона, Вісли, басейн річок Причорномор'я та Приазов'я.

Загалом біорізноманіття України є недостатньо дослідженим, але в ньому виявлені ендемічні, рідкісні, вразливі та зникаючі види; серед них є мігруючі види. Серед ендеміків України – піщаний та подільський сліпаки, ящірка Ліндгольма, кримська щипавка, донецька ізофія, береза Клокова, бузька гвоздика, голий деревій, хрінниця Турчанінова тощо. На сьогодні 1409 видів мають оцінку у міжнародному списку IUCN, з них 187 (13,3 %) у цьому списку мають категорії під «під загрозою зникнення (VU, EN, CR). До Національної червоної книги України (видання 2009 р.) внесено 826 видів флори та 543 види фауни. Деякі поширені європейські види мають негативну динаміку чисельності та потребують спеціальних заходів охорони в Україні. Серед них 45 видів безхребетних тварин та 61 вид хребетних тварин є зникаючими (0,2 % від загальної кількості видів), 6 видів тварин – зниклими з території України (0,01 %). Серед охоронюваних видів 24 види безхребетних та 17 видів хребетних є ендеміками України та таких регіонів, як Карпати (0,1 %). Серед видів з негативною динамікою чисельності – великі дикі тварини (осетрові риби, камбала калкан, морська свиня, зубр, лось). Серед рослин та грибів – 179 зникаючих видів (0,7 %) та 10 зниклих в природі (0,04 %).

Зміни в біорізноманітті також пов'язані з динамікою ареалів внаслідок змін клімату, а також біоінвазій. У флорі України понад 900 адвентивних видів судинних рослин (15 % флори країни). Загрозу становлять близько 90 інвазійних видів, серед них понад 40 трансформерів. Серед масових інвазійних видів останніх років – іспанський рудий слимак. В прісних водах поширюються амурський чебачок та ротань-головешка.

Для охорони біорізноманіття створені природоохоронні території різного статусу. На сьогодні юридично захищені охоронювані території, створені в рамках національного законодавства, займають 6,6 % площі суходолу України. Крім того, у виключній економічній зоні України в Чорному морі діє морський заказник «Філофорне поле Зернова» (4025 км²) з найбільшим в світі скупченням неприкріпленої червоної водорості філофори.

Генетичні ресурси українських сільськогосподарських рослин та тварин є частиною світового надбання. Зокрема, локальними та зникаючими породами є породи великої рогатої худоби (білоголова українська, сіра українська, лебединська, бура карпатська, червона степова), свиней (миргородська, українська степова біла, українська степова ряба), овець (сокільська, українська гірськокарпатська), коней (гуцульська).

В Україні розвинуті рибальство та мисливство. Серед об'єктів рибного промислу переважають масові види: на прісних водоймах – тюлька та сріблястий карась (інтродуцент), на морі – шпрот, хамса та

рапана (небезпечний вселенець). Більшість популяцій цінних промислових видів риб знаходиться в неблагополучному стані. Найбільший вплив на біорізноманіття чиниться в агроекосистемах внаслідок здійснення господарської діяльності, та екосистемні послуги переважно пов'язані з агроландшафтами, а також лісами.

Головні чинники загрози та змін біорізноманіття (прямі та непрямі)

Загрози біорізноманіттю пов'язані з деградацією оселищ. Природні екосистеми збереглись щонайбільш на 25 % території України, але їх трансформація продовжується. Незбалансованість структури землекористування, надмірна розораність, а також низький рівень лісистості є також факторами вразливості щодо кліматичних змін. Степи, які в історичному минулому займали близько 40 % площі України, тепер залишилися на 3 % площі свого первинного поширення та розбиті на 10000 ділянок. Вони зазнають впливу кліматичних змін: на півночі – олучення, на півдні – опустелювання.

Попри збереження загальної площі лісів України, триває деградація природних лісових оселищ. Зростає площа суцільних вирубок лісів, яка досягла максимуму в 2016 році. Лісовідновлення на вирубках не може компенсувати деградацію та руйнування оселищ, оскільки суцільні рубки відбуваються, окрім іншого, на особливо цінних для біорізноманіття ділянках (праліси та інші старовікові ліси).

Каньйонам річок Дністер та Південний Буг, які є центрами ендемізму, загрожує затоплення через нові гідроелектростанції. Загрозу для біорізноманіття становить і розвиток малої гідроенергетики в Карпатах, де є річки з найкращими показниками якості води, найменшим антропогенним тиском, і, відповідно, високим рівнем біорізноманіття. Вразливими є прибережні екосистеми Чорного та Азовського морів внаслідок будівництва у прибережній смузі та надвисокого рекреаційного навантаження.

Зміни клімату є фактором ризику для біорізноманіття, оскільки вони ведуть до зсуву природних зон, частих природних катастроф та розповсюдження інвазійних видів, а також нових для регіону інфекцій. В Чорному і Азовському морях відмічено значний вплив видів-вселенців, котрі потрапили в цей регіон з баластними танкерними водами: інвазія реброплава *Mnemiopsis leidyi* призвела до скорочення чисельності пелагічних риб, а інвазія рапани погіршила стан донних екосистем.

Забруднення довкілля, пожежі, мінні поля створили небезпеку для біорізноманіття районів сходу України, уражених збройним конфліктом та тероризмом. В Криму окупаційна адміністрація не визнає та не підтримує заповідний статус багатьох територій, унаслідок чого вони опинилися без належного управління.

Браконьєрство, значною мірою обумовлене соціально-економічними обставинами, є причиною скорочення чисельності як промислових видів, так і деяких рідкісних видів, зокрема внаслідок випадкової загибелі у знаряддях промислу.

Заходи, націлені на зміцнення імплементації Конвенції

Імплементація НСБР

Україна в якості офіційно затвердженої Національної стратегії з біорізноманіття представила Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»; прийнято в 2010 році. Закон містить «Розділ 3. Стратегічні цілі та завдання» та визначає сім національних цілей, які прямо чи опосередковано охоплюють всі цільові завдання Аїті щодо біорізноманіття: кожна з українських цілей пов'язана одночасно з декількома цілями Аїті (і навпаки). На виконання Стратегії в 2011 р. було затверджено «Національний план з охорони навколишнього природного середовища», який включав заходи, зокрема фінансові. Цей план закінчив дію в 2015 році. В тому ж році закінчила дію Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України. Зараз з імплементацією Стратегії безпосередньо пов'язані Річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО, а також низка підзаконних актів. Проте виконання НСБР опосередковано підкріплено наявним законодавством України та розробкою та прийняттям цілого ряду національних нормативно-правових документів, важливих для збереження біорізноманіття та досягнення

цільових завдань Аїті. Серед них: Закони України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018), «Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням» (2016), «Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030» (2017), «Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року» (2016), «Санітарні правила в лісах України» (2016), Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року (2014) тощо. Важливою є імплементація директив ЄС.

Дії, спрямовані на досягнення цілей з біорізноманіття Аїті – 2020

Станом на 1 січня 2018 року площа природно-заповідного фонду України становить 43,9 тис. км², з них 15,2 тис. км² належать до категорій IUCN 1 та 2. На сьогодні юридично захищені території природно-заповідного фонду займають 6,6 % площі суходолу України та 4025 км² у виключній економічній зоні в акваторії Чорного моря. Загалом в Україні діє 663 території та об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) загальнодержавного значення та 7633 території та об'єкта місцевого значення. З них найважливішими є природні заповідники (5,2 % загальної площі ПЗФ), біосферні заповідники (12 %) та національні природні парки (32,9 %).

У 2017 р. Постійним комітетом Бернської конвенції було затверджено 271 територію Смарагдової мережі (всі відповідають класифікації природоохоронних територій / protected areas IUCN) загальною площею 10 % території України, серед них – всі водно-болотні угіддя міжнародного значення (39 територій). Експерти неурядових організацій України продовжують роботу над доповненням списку Смарагдової мережі (наразі близько 150 додаткових територій). Розроблено проект закону «Про території Смарагдової мережі», підготовку якого здійснили фахівці неурядових організацій та Мінприроди України. Важливо, що до складу цих територій включені більшість природних екосистем північного Причорномор'я, що є важливою зоною для міграцій та зимівлі навколоводних, водоплавних та хижих птахів з центральних та північних районів Європи. Сумарно площа ПЗФ та території Смарагдової мережі в межах України охоплюють близько 12 % площі держави.

В 2013–2017 рр. в Україні створено 268 територій ПЗФ загальною площею 3342 км² (8,4 % від всього обсягу площ ПЗФ на 1 січня 2018 р.). В межах зони, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, оголошено Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник площею 2270 км² (водночас встановлена арка нового безпечного конфайнменту над 4-м енергоблоком Чорнобильської АЕС). Також створено національний природний парк «Нижня-одніпровський» (площею понад 800 км²). Нові українські ділянки в національних природних парках «Синевир», «Зачарований край» і «Подільські Товтри», природних заповідників «Горгани» і «Розточчя» увійшли до складу об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». Мережа ІВА територій (Important Bird Areas) України наразі складається з 166 окремих територій загальною площею 25000 км² (включно з визначеними у 2018 р.). У звітний період визначено 12 нових місцезнаходжень ключових підземних місцезнаходжень рукокрилих, база з яких (List of internationally important underground sites) наповнюється на виконання Угоди EUROBATS (наразі список включає 47 сайтів). Крім того, в рамках Конвенції про біорізноманіття в українських водах визначено 5 екологічно або біологічно важливих акваторій (EBSA) в Чорному морі, одна з яких – в першу чергу для китоподібних.

Тривають заходи з ідентифікації та охорони пралісів та старовікових лісів. Україна значно збільшила площі лісів, що отримали сертифікат Forest Stewardship Council (FSC). За стандартами FSC сертифіковано 39 % лісів (більшість з них – в останні роки), а частка охоронюваних територій в лісах становить 16,3 %. Діє програма моніторингу чорного лелеки. Проводяться зимові та серпневі обліки водоплавних птахів в Азово-Чорноморському регіоні України, оцінка стану популяцій кажанів, китоподібних та осетрових. Проведена оцінка стану біоти відкритої частини Чорного моря. У 2018 р. Міністерство екології та природних ресурсів України підтримало наукові роботи щодо узагальнення наявних даних по видах Червоної книги України, а також по рослинах, тваринах та оселищах, визначених як пріоритетні Бернською конвенцією. Виконується стратегічне завдання щодо недопущення дестабілізуючого впливу рибальства в басейні Дніпра – одному з найбільших річкових басейнів Європи. Проводяться заходи зі збереження та відтворення стерляді в басейні Дністра. Активність експертного співтовариства дозволила узагальнити наукові дані про стан популяцій промислових

видів риб і деяких безхребетних в Чорному морі. Задля охорони прибережної акваторії Чорного моря діють два ботанічних заказники загальнодержавного значення. У низці дендропарків та ботанічних садів створені та підтримуються колекції рідкісних видів диких рослин та грибів.

Діє національний генетичний банк рослин України, який охоплює сховища та польові колекції та включає 149 тисяч зразків, що належать до 440 культур, 1770 видів рослин. У Банку генетичних ресурсів тварин зберігаються зразки сперми (160 тисяч зразків), ембріони, яйцеклітини та зразки соматичних клітин. Україна внесла до Європейської інформаційної системи біорізноманіття сільськогосподарських тварин відомості про 239 порід.

Створено міжгалузевий координаційний центр, робочу групу та партнерську мережу з розвитку освіти для сталого розвитку. Впроваджено екологічні паспорти регіонів. Створення екопросвітницьких центрів пов'язане переважно з об'єктами природно-заповідного фонду.

Механізми підтримки національної імплементації (напр. законодавство, фінансування, нарощування потенціалу, координація, зосередження уваги

В Україні існує розгалужена система національного природоохоронного законодавства, в т.ч. в сфері біорізноманіття. Крім того, Україна є стороною міжнародних договорів – СІТЕS, Бернської та Боннської конвенцій, АЕWА, ЕUROBАTС, АССOВАMС, Рамсарської конвенції, Конвенції Еспо, Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням, Рамкової конвенції ООН про зміну клімату тощо. Україна бере участь у розробці та прийнятті резолюцій та рішень конференцій сторін на виконання міжнародних договорів. Значна кількість видів, які охороняються цими угодами, також було включено до Червоної книги України, що посилило їх охорону в країні.

В 2013–2017 рр. головним правовим актом, що має пряму відсилку на Конвенцію про охорону біологічного різноманіття, стала Угода про Асоціацію України з Європейським Союзом, яка набула чинності 1 вересня 2017 року та відкрила шлях до імплементації європейського законодавства з охорони біорізноманіття в Україні, розширення європейського правового простору в східній Європі. На ній ґрунтується все нове законодавство, що є комплементарним європейському та враховує сучасні природоохоронні принципи, зокрема збереження біорізноманіття. Створено Державний водний кадастр: облік поверхневих водних об'єктів. Затверджено перелік об'єктів Смарагдової мережі – основа для територій охорони біорізноманіття. Істотний прогрес досягнуто у впровадженні процедур оцінки впливу на довкілля. Прийнято відповідний закон «Про оцінку впливу на довкілля», він введений в дію та підкріплений низкою регуляторних актів. За цим законом постійно проводяться обов'язкові громадські обговорення проектів господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, число яких сягнуло 2000.

У період 2013–2018 рр. внесені доповнення до законів України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про Червону книгу України», «Про мисливське господарство та полювання», та ін.: зокрема, заборонені безконтрольне випалювання сухої рослинності, використання низки знарядь лову у мисливстві та рибальстві, розорювання місць мешкання диких тварин; запроваджений «сезон тиші» у господарстві. Заборонено використання пестициду фосфіду цинку. Охоронний статус надано лосю.

За звітний період відбулося поступове збільшення видатків за бюджетною програмою щодо екології та природних ресурсів. Кількість бюджетних програм на видатки у сфері охорони навколишнього середовища за звітний період показує тенденцію до зростання, та збільшилася кількість окремих бюджетних програм, пов'язаних безпосередньо з охороною та вивченням біорізноманіття. Діє Державний фонд охорони навколишнього природного середовища України. Втім, виділених ресурсів не вистачає на реалізацію окремих цілей та завдань. Україна є країною-реципієнтом для одержання грантової допомоги та кредитної підтримки від країн-донорів для мобілізації фінансових ресурсів. Обсяги фінансової допомоги від міжнародних донорів у вигляді грантових надходжень у 2013–2016 рр., за наявними даними, коливаються на рівні 5–23 млн доларів у різні роки. За рахунок грантової та кредитної підтримки різних джерел, зокрема, Європейської комісії, ПРООН ГЕФ, окремих країн-партнерів тривають програми з розробки природоохоронних законопроектів та підвищення інституційної спроможності зацікавлених сторін. Зусиллями зацікавлених сторін та громадського сектора створений

величезний масив природоохоронних ініціатив, проте прийняття та затвердження відповідних нормативних актів та їх імплементація уповільнені та ускладнені. Програми оцінки стану та моніторингу видів значною частиною здійснюються за рахунок міжнародних грантів та на волонтерських засадах.

Україна має потужну експертну та інституційну наукову базу для дослідження біорізноманіття. Науковці активно включені у процеси збору, нагромадження та розповсюдження знань щодо біорізноманіття, залучені до експертних та громадських рад при органах державної влади, беруть участь в оцінках статусу видів IUCN Red List, міжнародних наукових та природоохоронних проектах щодо біорізноманіття. Результати наукових досліджень оприлюднюються у вигляді наукових публікацій. Діє Національна комісія з питань Червоної книги України.

З 2017 р. функціонує громадський інтернет-портал Центр даних «Біорізноманіття України» (Data Centre «Biodiversity of Ukraine»); створена єдина відкрита мережа накопичення та обміну даних щодо біорізноманіття UkrBIN (Ukrainian Biodiversity Information Network). UkrBIN активно взаємодіє з громадськістю, поширює знання з біорізноманіття, залучає суспільство до спостережень за чужорідними та інвазійними видами. Таксономічні дані UkrBIN є частиною Catalogue of Life, а спостереження за чужорідними та інвазійними видами передаються до Європейської мережі з інформації про чужорідні види (European Alien Species Information Network – EASIN). Команда UkrBIN планує інтегрувати дані щодо біорізноманіття України в Глобальну інформаційну платформу з біорізноманіття (GBIF).

Механізми моніторингу та перегляду імплементації

Моніторинг більшості завдань з імплементації є частковим. Моніторинг реформи законодавства, зокрема, його наближення до норм ЄС, проводиться Кабінетом Міністрів України та низкою неурядових організацій. Державний нагляд (контроль) за виконанням вимог екологічного законодавства здійснює Державна екологічна інспекція України. Моніторинг лісового господарства частково проводиться представництвом FSC в Україні. В 2018 р. затверджено Порядок здійснення державного моніторингу вод. Система рибогосподарського моніторингу охоплює дніпровські водосховища. Моніторинг забруднення довкілля ведеться Національною гідрометеорологічною службою України. Моніторинг стану видів та оселищ обмежений окремими ініціативами.

Слабкість механізмів моніторингу є однією з головних перешкод для об'єктивної оцінки прогресу дій в усіх сферах, пов'язаних зі збереженням біорізноманіття.